

T.C.

ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**TÜRKÇE DERSİ ÖĞRETİM ARAÇLARINDA YAZIM
KURALLARININ ÖĞRETİMİ VE KONUYLA İLGİLİ
ÖĞRETMENLERİN GÖRÜŞÜ**

Hadra Kübra ERKINAY

ARALIK- 2010

T.C.
ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

TÜRKÇE DERSİ ÖĞRETİM ARAÇLARINDA YAZIM
KURALLARININ ÖĞRETİMİ VE KONUyla İLGİLİ
ÖĞRETMENLERİN GÖRÜŞÜ

Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan

Hadra Kübra ERKINAY

Danışmanlar

Yrd. Doç. Dr. Ali ATALAY

Prof. Dr. Erdoğan BOZ

Bolu- 2010

YEMİN METNİ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum, “Türkçe Dersi Öğretim Araçlarında Yazım Kurallarının Öğretimi ve Konuyla İlgili Öğretmenlerin Görüşleri” başlıklı çalışmanın yazılmasında, bilimsel ve etik kurallara uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin tamamının ya da bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitede bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim .../.../2010.

Hadra Kübra ERKINAY

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE,

Hadra Kübra ERKINAY'a ait "Türkçe Dersi Öğretim Araçlarında Yazım Kurallarının Öğretimi ve Konuyla İlgili Öğretmenlerin Görüşleri" adlı çalışma, jürimiz tarafından Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir. .../.../2010

Akademik Unvan, Ad ve Soyad**İmza**

Üye (Tez Danışmanı) : Yrd. Doç. Dr. Ali ATALAY

Üye : Doç. Dr. Gülsel SEV

Üye : Yrd. Doç. Dr. Halit KARATAY

Üye : Yrd. Doç. Dr. Salih Kürşad DOLUNAY

Üye : Yrd. Doç. Dr. Mehmet CANBULAT

Sosyal Bilimler Enstitüsü Onayı

Prof. Dr. Gönül ÜLKER
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ÖN SÖZ

Dil, varlığımızı sürdüren yapı taşıdır. Dile gösterilmesi gereken ehemmiyet ailede başlar, okulda devam eder. Türkçe dersi ve öğretmenleri başta olmak üzere tüm dersler ve öğretmenler; öğrenciye dil sevgisini ve bilincini aşılamalıdır.

Dilin dört temel becerisinden en üst seviyede olan yazma becerisinin öğrencilere kazandırılması için öncelikle diğer becerilerin -konuşma, dinleme okuma-kazandırılması gerekir. Okuma ve yazma çalışmalarında, yazma becerisini kazandırmaya yönelik etkinliklerde başvurulacak kaynağın temelini TDK tarafından çıkartılan *yazım kılavuzları* oluşturmaktadır. 1928’de İmla Lügati adıyla çıkartılan kılavuzlar, hem isim hem şekil hem de içerik olarak çeşitli değişikliklere uğrayarak günümüze kadar ulaşmıştır. Yazım kılavuzlarının ‘yazıda birlik’ gibi önemli bir işlevi olduğu için MEB, ÖSYM ve basın tarafından dikkatle takip edilmektedir.

Bu çalışmanın birinci bölümünde araştırmanın amacı, sınırlılıkları ve yöntemi yer almaktadır. İkinci bölümde yazım ve noktalama kuralları ile ilgili teorik bilgiler; yazım kılavuzlarının Türkçe Eğitim Programında, Türkçe Öğrenci Çalışma ve Öğretmen Kılavuz Kitaplarındaki yeri; 1928’den günümüze kadar basılan yazım kılavuzları; yazım kılavuzlarının niteliği ve kılavuzlarla ilgili sorunlar yer almaktadır. Üçüncü bölüm bulgular ve yorum, dördüncü bölümde ise sonuç ve öneriler kısmı bulunmaktadır. Çalışmamızın Türkçe dersi öğretim araçlarının taranmasında ve öğretmenlere uygulanan görüş formunda, TDK 2009 baskılı Yazım Kılavuzu’ndaki 18 yazım kuralı esas alındığından sözü geçen kuralların ekler bölümünde yer alması uygun görülmüştür.

Araştırmamın başından sonuna kadar yardımlarını esirgemeyen danışmanlarım, Prof. Dr. Erdoğan Boz’a ve Yrd. Doç. Dr. Ali Atalay’a, ölçeklerin hazırlanmasında, verilerin değerlendirilmesinde büyük emeği geçen Yrd. Doç. Dr. Halit Karatay’a, lisans ve yüksek lisans eğitimim boyunca bana yol gösteren Yrd. Doç. Dr. Mustafa Ayyıldız’a ölçeklerin uygulanmasında katkıda bulunan Mardin İl Millî Eğitim Müdürlüğü AR-GE birimine, beni her daim destekleyen sevgili aileme teşekkürü borç bilirim.

Hadra Kübra ERKINAY

MASTER THESIS ABSTRACT**OPINIONS OF LECTURERS ON SPELLING RULES AND
LESSON İN TURKISH****HADRA KÜBRA ERKINAY****ABANT İZZET BAYSAL UNIVERSITY
INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCES
DEPARTMENT OF TURKISH LANGUAGE EDUCATION****DECEMBER, 2010****THESIS ADVISOR: Prof. Dr. ERDOĞAN BOZ
Asisstant Prof. Dr. ALİ ATALAY**

This work tries to determine teaching of spelling rules and its frequency besides the opinions of Turkish lecturers. Main subject of this work is to determine the frequency of writing ,one of the skills of Turkish lesson, in Turkish lesson education materials and to determine this frequency with the help of the Turkish lecturers' opinions.

With this aim publications of Turkish MEB and Pacific have been examined and an opinion form was prepared to determine Turkish lecturers' opinions.

This opinion form has been applied to teachers face to face. Data provided by 11 teachers in Mardin primary schools.

As a result it is come out that activities about spelling in MEB and Pacific publications is not equally scattered, the students do mistakes about spelling because of different reasons and the fact that the teachers are aware of these mistakes and activities about spelling in Turkish lesson materials are inadequate.

Key Words: Spelling ,spelling rules, spelling guide, Turkish lecturers, Turkish lesson education materials.

YÜKSEK LİSANS TEZ ÖZETİ

TÜRKÇE DERSİ ÖĞRETİM ARAÇLARINDA YAZIM KURALLARININ ÖĞRETİMİ VE KONUYLA İLGİLİ ÖĞRETMENLERİN GÖRÜŞLERİ

HADRA KÜBRA ERKINAY

ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

ARALIK, 2010

TEZ DANIŞMANLARI: Prof. Dr. ERDOĞAN BOZ
Yrd. Doç. Dr. ALİ ATALAY

Bu çalışmada, Türkçe dersi öğretim araçlarında yazım kurallarının öğretimi ve sıklığı ile Türkçe öğretmenlerinin bu konudaki görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır. Çalışmanın temel amacı Türkçe dersinin temel dil becerilerinden olan yazmanın Türkçe dersi öğretim araçlarındaki sıklığını tarama ve Türkçe öğretmenleri görüşleri aracılığıyla bu sıklığı tespit etmektir. Bu amaçla çalışmada İlköğretim Türkçe MEB ve Pasifik Yayınları incelenmiş olup ayrıca Türkçe öğretmenlerinin görüşlerini belirlemeye yönelik, görüş formu hazırlanmıştır. Görüş formu, öğretmenlerle bire bir görüşülerek yerinde uygulanmıştır. Veriler, Mardin merkez ilköğretimdeki 11 Türkçe öğretmeninden elde edilmiştir. Sonuç olarak MEB ve Pasifik Yayınlarında yazım ile ilgili etkinliklerin eşit olarak dağılmadığını, öğrencilerin çeşitli nedenlerden ötürü yazımla ilgili hata yaptıkları ve öğretmenlerin bu hataların farkında olduğu, Türkçe dersi öğretim araçlarında yazımla ilgili etkinliklerin yetersiz olduğu ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yazım (imla), yazım kuralları, yazım kılavuzu, Türkçe öğretmenleri, Türkçe dersi öğretim araçları.

İÇİNDEKİLER

YEMİN METNİ.....	iii
ÖN SÖZ.....	v
ABSTRACT.....	vi
YÜKSEK LİSANS TEZ ÖZETİ	vii
İÇİNDEKİLER DİZİNİ.....	viii
KISALTMALAR LİSTESİ	xii
TABLolar DİZİNİ.....	xiii

BÖLÜM I

1.1. ARAŞTIRMANIN AMACI	1
1.2. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI.....	4
1.3. ARAŞTIRMA YÖNTEMİ	4
1.3.1. ARAŞTIRMA YÖNTEMİ	4
1.3.2. İNCELENEN TÜRKÇE DERSİ ÖĞRETİM ARAÇLARI VE ÇALIŞMA GRUBU	5
1.3.3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI	5

1.3.4. VERİ ÇÖZÜMLEME TEKNİKLERİ	6
--	---

BÖLÜM II

KAVRAM ALANI	7
--------------------	---

2.1. DİL	7
----------------	---

2.2. YAZI DİLİ	8
----------------------	---

2.3. ANADİLİ VE ÖNEMİ	9
-----------------------------	---

2.4. YAZI	11
-----------------	----

2.5. YAZMA	13
------------------	----

2.5.1. YAZMA ÖĞRETİMİ	15
-----------------------------	----

2.5.2. YAZILI ANLATIMA VERİLEN ÖNEM	18
---	----

2.6. YAZIM/İMLA	19
-----------------------	----

2.6.1. YAZIM KURALLARI	21
------------------------------	----

2.6.2. YAZIM (İMLA) KILAVUZU	25
------------------------------------	----

2.6.3. KONUYLA İLGİLİ LİTERATÜR	27
---------------------------------------	----

2.6.4. TÜRKÇE DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMINDA YAZIM KILAVUZU	28
---	----

2.6.5. TÜRKÇE ÇALIŞMA KİTAPLARINDA YAZIM/YAZIM KILAVUZU	29
.....	29
Türkçe Pasifik 7 Öğrenci Çalışma Kitabı.....	29
Türkçe MEB 7 Öğrenci Çalışma Kitabı	31
2.6.6. TÜRKÇE ÖĞRETMEN KILAVUZ KİTAPLARINDA YAZIM	
KILAVUZU.....	32
Türkçe Pasifik 7 Sınıf Öğretmen Kılavuz Kitabı	
.....	32
Türkçe MEB 7 Sınıf Öğretmen Kılavuz Kitabı	
.....	34
2.6.7. TDK TARAFINDAN YAYIMLANMIŞ YAZIM KILAVUZLARI ...	35
TDK Dışında Hazırlanan Kılavuzlardan: Ana Yazım Kılavuzu	38
2.6.8. YAZIM KILAVUZLARI İLE İLGİLİ SORUNLAR.....	39
Birleşik Kelime Sorunu	43
2.6.9. YAZIM KILAVUZLARININ NİTELİĞİ: YAZIM BİRLİĞİ	45

BÖLÜM III

BULGULAR ve YORUM	49
-------------------------	----

3.1. Türkçe Dersi Öğretim Araçlarının Yazım Kurallarını İşleme Durumu.....	49
--	----

3.2.Öğretmen Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorum	51
--	----

BÖLÜM IV

SONUÇ VE ÖNERİLER	67
-------------------------	----

4.1. SONUÇLAR	67
---------------------	----

4.2. ÖNERİLER	71
---------------------	----

KAYNAKÇA	75
-----------------------	-----------

EKLER

EK 1: TDK YAZIM KILAVUZUNDA YAZIM KURALLARI	84
--	-----------

EK 2: GÖRÜŞ BİLDİRME FORMU	111
---	------------

EK 3: YAZIM KURALLARI KONTROL LİSTELERİ	119
--	------------

KISALTMALAR LİSTESİ

c. : Cilt

MEB : Millî Eğitim Bakanlığı

ÖSYM: Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi

s. : Sayfa

N: Öğrenci sayısı

akt: Aktaran

TDK : Türk Dil Kurumu

f : Frekans

vb. :Ve benzeri

vd. :Ve diğerleri

İK. : İmla Kılavuzu

TS: Türkçe Sözlük

DD-YK: Dil Derneği-Yazım Kılavuzu

İL 1928: 1928 İmlâ Lügati

YK-TDK: Yazım Kılavuzu-Türk Dil Kurumu

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 3.1.1. Türkçe Dersi Öğretim Araçlarının Yazım Kurallarını İşleme Durumu49	49
Tablo 3.2.1 Öğretmenlerin Öğrencilerin Yazım Hataları İle İlgili Farkındalığı.51	51
Tablo 3.2.2 Öğretmenlerin Öğrencilerin Yazılı Anlatım Çalışmalarında Karşılaştığı Yazım Hataları.....52	52
Tablo 3.2.3. Öğretmenlerin Yazımla İlgili Bir Sorunla Karşılaştıklarında Neler Yaptığı.54	54
Tablo 3.2.4 Öğrencilerin Yazım Hataları Yapma Nedenleri.....55	55
Tablo 3.2.5 Yazım Kılavuzunun Öğretmenlere Ve Öğrencilere Sağladığı Kolaylıklar.56	56
Tablo 3.2.6 TDK'nin İnternet Üzerinden Sözlük/Yazım Kılavuzu Yayınlamasının Olumlu/Olumsuz Etkileri.....57	57
Tablo 3.2.7 Öğretmenlerin Bir Kelimenin Yazımı İle İlgili Tereddüt Yaşadığında Ne Yaptığı58	58
Tablo 3.2.8 Yazım Kılavuzunun Basımı.59	59
Tablo 3.2.9 Öğretmenlerin Öğrencilerin Yazılı Anlatım Metinlerini İncelerken Dikkate Aldığı Ölçütler.60	60
Tablo 3.2.10 Yazım Kurallarının Öğretimi İçin Ders Araçlarının Yeterliliği.....61	61

Tablo 3.2.11 Türkçe Öğretmenlerine Göre Öğrenci Çalışma Kitabında Olması Gereken Etkinlik Sayısı62

Tablo 3.2.12 Yazım Kurallarının Öğrenciye Daha İyi Kazandırılması İçin “Öğrenci Çalışma Kitaplarında” Yer Verilebilecek Etkinlikler63

Tablo 3.2.13. Türkçe Dersi Öğretim Araçlarındaki Etkinliklerde Kullanılan Öğretim Yöntem/Teknikleri.....64

Tablo 3.2.14 Yazım Kurallarının Öğretimi İle İlgili Öğretmenlerin Diğer Görüşleri....66

BÖLÜM I

Bu bölümde araştırmanın amacı, araştırmanın sınırlılıkları ve yöntemi hakkında bilgi verilecektir.

1.1. Araştırmanın Amacı

Yazım kılavuzları, yazım ve noktalama kurallarını belirlemek, kelimelerin doğru yazımını belirtmek üzere oluşturulmuştur.

Yazıda birliği sağlayan bu kaynak yazım ve noktalama kurallarını da içermektedir. Araştırmanın amacı Türkçe dersi öğretim araçlarında yazım kurallarının sıklığını belirlemek ve öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda bu sıklığı analiz etmektir.

Araştırmanın kapsamını Türkçe dersi öğretim araçlarında yazım kurallarının öğretimi ve Türkçe öğretmenlerinin bu konudaki görüşleri oluşturmaktadır. Bu bağlamda araştırmadaki problem cümlesi şudur:

Türkçe dersi öğretim araçlarında yazım kuralları ile ilgili kazanımların yeterliliği ve öğretmenlerin bu konudaki görüşleri nelerdir?

Bu problem cümlesinden yola çıkarak oluşturulacak alt problemler şunlardır:

1. Türkçe dersi öğretim araçlarında yazım kuralları ile ilgili kazanımların yeterliliği nedir?

- 1.1. “de” bağlacının yazımı
- 1.2. “ki” bağlacının yazımı
- 1.3. “ne...ne...” bağlacının yazımı
- 1.4. “mi” soru ekinini yazımı

- 1.5. sayıların yazımı
- 1.6. büyük harflerin yazımı
- 1.7. birleşik kelimelerin yazımı
- 1.8. deyimlerin yazımı
- 1.9. ikilemelerin yazımı
- 1.10. alıntı kelimelerin yazımı
- 1.11. özel adların yazımı
- 1.12. tarihlerin yazımı
- 1.13. “-de” ekinin yazımı
- 1.14. “-ki” ekinin yazımı
- 1.15. yabancı özel adların yazımı
- 1.16. pekiştirmeli sıfatların yazımı
- 1.17. fiil çekimlerinin yazımı
- 1.18. “ile” edatının yazımına yeteri kadar yer verilmiş midir?

2. Yazım kuralları ile ilgili yanlışlıklar Türkçe öğretmenlerinin ilgisini çekiyor mu?

- 2.1. Öğrencilerin yazım yanlışları öğretmenlerin ilgisini çekmekte midir?
- 2.2. Öğretmenlerin öğrencilerin yazılı anlatım çalışmalarında karşılaştıkları sorunlar nelerdir?
- 2.3. Öğretmenlerin derste yazımla ilgili bir sorunlar karşılaştıklarında sundukları çözüm önerileri nelerdir?
- 2.4. Öğretmenlere göre öğrencilerin yazım hatası yapma nedenleri nelerdir?
- 2.5. Yazım kılavuzu derste öğretmene/öğrenciye kolaylık sağlar mı?
- 2.6. TDK'nin internet üzerinden sözlük/yazım kılavuzu yayımlamasının olumlu/olumsuz etkileri nelerdir?
- 2.7. Öğretmenler/öğrenciler bir sözcüğün yazımı ile ilgili tereddüt yaşadığında ne yapmaktadırlar?
- 2.8. Öğrencilerin yazım sorunlarını kendi kendilerine çözme alışkanlığını kazanması için, yazım kılavuzu nasıl olmalıdır?

2.9. Öğretmenlerin öğrencilerin yazılı anlatım metinlerini incelerken dikkate aldığı ölçütler nelerdir?

2.10. Türkçe dersi ile ilgili hazırlanan “Öğrenci Çalışma Kitabı” ve “Öğretmen Kılavuz Kitabı”nda, yazım kurallarının öğretimi için yeteri kadar etkinlikler sunulmuş mudur? Yazım kurallarının öğretimi için ders araçları yeterli midir?

2.11. Bir yazım kuralının öğretilmesi ve kalıcılığının sağlanması için öğrenci çalışma kitabında ne kadar etkinliğe yer verilmelidir?

2.12. Yazım kurallarının öğrenciye daha iyi kazandırılması için “Öğrenci Çalışma Kitaplarında” hangi etkinliklere yer verilebilir?

2.13. Yazım kurallarının öğretimi ile ilgili öğretmenlerin genel görüşleri nelerdir?

Türkçe dersi öğretim araçları olarak İlköğretim Türkçe MEB 7 ve İlköğretim Türkçe Pasifik Yayınlarının Öğrenci Çalışma Kitapları ile Öğretmen Kılavuz Kitapları incelenmiştir. Yazım kuralları olarak 2009 TDK Yazım Kılavuzunda yer alan 18 kural temel alınarak bu kuralların Türkçe dersi öğretim araçlarındaki sıklığı belirlenmiştir. Bu bakımdan TDK Yazım Kılavuzundan alınan 18 kural, çalışmanın son bölümüne eklenmiştir. Mardin merkez ilköğretim 7. sınıflarında MEB ve Pasifik Yayınları okutulduğu için çalışmada incelenmiştir. Çalışmada 7. sınıf Türkçe öğretim araçlarının incelenmesinin nedeni ise Türkçe Eğitim Programı 7. sınıf müfredatına göre yazım kurallarının tamamının bu dönemde öğretildiğinin sayılmasıdır.

Araştırmanın sayıltıları şunlardan oluşmaktadır:

1. Bütün yayınevleri tarafından hazırlanan Türkçe dersi 7. sınıf kitaplarının benzer özellikler taşıdığı sayılmıştır.
2. Sadece 7. sınıf Türkçe dersi öğretim araçlarının bütün yazım kurallarını örneklediği sayılmıştır.

1.2.1. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma;

- İlköğretim Türkçe 7. Sınıf MEB Öğrenci Çalışma Kitabı
- İlköğretim Türkçe 7. Sınıf MEB Öğretmen Kılavuz Kitabı
- İlköğretim Türkçe 7. Sınıf Pasifik Yayınları Öğrenci Çalışma Kitabı
- İlköğretim Türkçe 7. Sınıf Pasifik Yayınları Öğretmen Kılavuz Kitabı
- Mardin/merkez ilköğretim okullarında görev yapan 11 Türkçe öğretmeni ile sınırlıdır.

1.3.Araştırmanın Yöntemi

Araştırmanın yönteminin anlatıldığı bu bölümde sırasıyla “Araştırma Yöntemi”, “incelenen Türkçe dersi öğretim araçları ve çalışma grubu”, “Veri toplama araçları” ve “Veri çözümleme teknikleri” açıklanmıştır.

1.3.1. Araştırma yöntemi

Türkçe dersi öğretim araçlarında yazımla ilgili kazanımlara yeteri kadar yer verilip verilmediğini belirlemeyi amaçlayan bu çalışma, nitel bir araştırmadır. Araştırma verilerine ulaşmak için “görüşme ve doküman inceleme teknikleri” kullanılmıştır.

Türkçe dersi öğretim araçlarında yazımla ilgili kazanımlara yer verilip verilmediğini belirlemek için nitel araştırmalarda kullanılan doküman inceleme tekniğinden yararlanılmıştır. “Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin belli ölçütlere göre incelenmesini ve analizini kapsar” (Yıldırım ve Şimşek, 2006:187). İçerik analizinde, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmak temel amaçtır. Betimsel analizde

özetlenen ve yorumlanan veriler, içerik analizinde daha derin bir analize tabi tutulur. Bunun için toplanan verilerin önce kavramsallaştırılması, daha sonra da ortaya çıkan kavramlara göre mantıklı bir biçimde düzenlenmesi ve buna göre veriyi açıklayan temaların saptanması gerekmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2006:227). Kavramlar, olguları anlamamıza ve bu olgular üzerinde etkili düşünmemize, onlarla ilgili sorular sormamıza ve başka kavramlarla ilişkilendirmemize yardımcı olur (Strauss ve Cobin, 1998:57-71).

Türkçe dersi öğretim araçlarında yazımla ilgili kazanımların sıklığını belirlemek için öğretmen kılavuzları, öğrenci çalışma kitapları incelenmiş elde edilen verilerin yeterlilik durumları için ayrıca Türkçe öğretmenlerinin görüşlerine başvurulmuştur. Konuyla ilgili öğretmenlerden elde edilen veriler, içerik analizi ile değerlendirilmiştir.

1.3.2. İncelenen Türkçe dersi öğretim araçları ve çalışma grubu

İncelenen Türkçe dersi araçları 2009-2010 eğitim-öğretim yılında Türkçe dersi 7. sınıflarda okutulan MEB ve Pasifik Yayınları Öğrenci Çalışma Kitapları ve Öğretmen Kılavuz Kitaplarıdır. Çalışma grubu ise görüşme yapılan Mardin merkez ilköğretim okullarındaki 11 Türkçe öğretmendir. Bu öğretmenler “uygun örnekleme” ile seçilmiştir. Uygun örnekleme zaman, para, iş gücü açısından var olan sınırlılıklar nedeniyle örneklemin kolay ulaşılabilir ve uygulama yapılabilir birimlerden seçilmesidir (Büyüköztürk, vd. 2010). Öğretmenlerle görüş Mardin İl Milli Eğitim Müdürlüğü’nden alınan resmî yazı ile gerçekleştirilmiştir.

1.3.3. Veri toplama araçları

Araştırmada yazım kuralları kontrol listesi ve görüş bildirme formu olmak üzere 2 veri toplama aracı kullanılmıştır. Veri toplama araçları hazırlanırken ilköğretim 6, 7 ve 8. sınıflarda uygulanan ilköğretim Türkçe programındaki amaçlar ve yazım kılavuzları göz önünde bulundurulmuştur. Görüş bildirme formu hazırlanırken Türkçe öğretmenlerinin yazım kuralları, yazım kılavuzu ile ilgili görüşleri dikkate alınmıştır.

Görüş bildirme formunun kapsam geçerliliğinin kontrol edilmesi için danışman, uzman görüşü alınmıştır.

Yazım Kuralları Kontrol Listesi, MEB ve Pasifik Yayınları Öğrenci Çalışma Kitapları ve Öğretmen Kılavuz Kitaplarında TDK'de geçen 18 yazım kuralının sıklığının belirlenmesi için oluşturulmuştur. Bu kontrol listeleriyle yazım kuralları ile ilgili etkinliklerin sıklığı belirlenmiştir.

Görüş Bildirme Formu, Mardin İl Millî Eğitim Müdürlüğü AR-GE birimi izniyle merkez ilköğretim okullarındaki 11 öğretmene araştırmacı tarafından yerinde uygulanarak elde edilmiştir.

1.3.4. Veri çözümleme teknikleri

Veri toplama araçları olan kontrol listesi ve görüş bildirme formundan elde edilen veriler bilgisayar ortamına aktarıldıktan sonra nitel araştırmalarda kullanılan doküman inceleme tekniği ile analiz edilmiştir.

Araştırmada toplanan verilerin analizinde, sıklık ve aritmetik ortalama, kullanılmıştır. Araştırmada, elde edilen verileri temalara ayırma ve incelemede NVivo 7.0 Nitel veri analizi ve MS Excel programlarından yararlanılmıştır.

BÖLÜM II

KAVRAM ALANI

2.1.Dil

“Dil; bir anda düşünemeyeceğimiz kadar çok yönlü, değişik açılardan bakınca başka başka nitelikleri beliren, kimi sırlarını bugün de çözemediğimiz büyülü bir varlıktır. O, gerek insan gerek toplum gerekse insan ve toplumdaki ayrı düşünülmemeyecek olan bilim, sanat, teknik gibi bütün alanlarla ilgili bulunan, aynı zamanda onları oluşturan bir kurumudur” (Aksan, 1998: 11). Diller insanların kimliklerini oluşturan temel yapı taşlarıdır. Nasıl ki atom, maddenin; hücre insanın en küçük yapı taşıysa diller de kimliklerin, medeniyetlerin temel taşıdır. Medeniyetlerin yaşaması, toplumların var olması dil sayesinde. Dil, kendi yasaları olan, yaşayan, gelişen, zaman zaman da ölen, yok olan bir simgeler sistemidir.

“Dil genel anlamda insanlar arasında iletişimi sağlayan önemli bir araçtır. Herhangi bir iletişimden bahsedebilmek için “verici” ve “alıcı” olmak üzere iki temel unsura ihtiyaç vardır. Bu iki unsur dilde; “ anlatma (verici)” ve “anlama (alıcı)” şeklinde görülür. “Anlatma” da kendi içinde; “sözlü (konuşma)” ve “yazılı anlatım (yazma)”, “anlama” da kendi içinde; “sözlü (dinleme)” ve “yazılı (okuma)” olarak ikiye ayrılır. Herhangi bir dilde iletişimin gerçekleşebilmesi için hem anlatımın, hem de anlamının bir yanlışlığa yol açmayacak bir biçimde ve kurallara uygun olarak yapılması yani, anlatma ve anlamının; “şekil”, “işlev” ve “anlam” bütünlüğü içinde gerçekleştirilmesi gerekir” (Gürses, 2001: 175).

2.2. Yazı Dili

Dil, sözlü ve yazılı olmak üzere iki yönlüdür. Günlük hayatta kullanılan dil konuşma dilidir. Konuşma dilinde dilin konuşulduğu sahalarda bile farklı söyleyişleri söz konusudur. Konuşma dili günlük kullanılır; eğitim-öğretim, bilim dili iste yazı dilidir. “Bir dilin yazısı genellikle lehçelerinden veya ağızlarından birine göre şekil alır. Örneğin Türkiye’de İstanbul Ağzı esas alınarak yazı dili oluşturulmuştur” (Yelok ve Kartallıoğlu, 2005: 88). Yazıda kullanılan dil konuşma dilinden farklıdır; çünkü işlenerek zenginleşir. Yazı dili ile ortak, resmî, kültür, edebî dil oluşturulur. “Yazı dilinin oluşturulması için bir dilin kurallarının standartlaşması ve uygulamaya geçirilmesi gerekmektedir. Bir dil için standardın oluşturulabilmesi ve bunun sonucunda da bir yazı dilinin meydana gelebilmesi onun belli aşamalardan geçmesinden sonra mümkün olabilmektedir. Bu aşamalar normun seçilmesi, bunun kodlanması, işlevlerin belirlenmesi ve kullanıldığı toplumda yaygınlaşması (kabul) dır” (Yelok ve Kartallıoğlu, 2005: 88).

Medeniyeti, kültürü, edebiyatı olan kavimlerin yazı dilleri olduğu için yazı dili bir medeniyet dilidir. Yazı dili, edebiyat dili olduğu için edebî dil olarak da bilinir. Bir dil sahası içinde birden fazla lehçeler ve ağızlar olduğu halde bir tek yazı dili bulunur. Bu bakımdan yazı dilinin sınırları, çok geniş olup ayrı konuşma bölgeleri bulunan bütün bir ülkeyi içine alır. Her bölgenin kendine has konuşma dili vardır. Fakat konuşma dili yalnızca o bölgede kullanılır ve yazı dili olarak kullanılmaz. Yazı dili söz konusu olunca bölgeler konuşma dillerinden başka ortak bir dil kullanırlar. İşte konuşma dili dışındaki tüm bölgelerin ortak olarak kullandığı dil, yazı dilidir.

2.3. Ana Dili ve Önemi

“Dünyadaki bütün çocukların konuştuğu dil farklı olsa da, hepsinin dil öğrenme süreçleri evrenseldir. Çocuklarda dil öğrenme doğuştan vardır ancak, her çocuk kendi çevresinde konuşulan dili, aile ortamındaki yaşantıları yoluyla doğal olarak

öğrenmektedir” (Yazıcı, 1999: 7-8). Çocuklar dünyaya geldiğinde onların en yakınındaki kişi annesidir ve ilk kez annesinin konuştuğu dilin sembolleri ile karşılaşır. Anneden edinilen dil, bireyin temel dili olur. “Bireyin çocukluk çağında tanıştığı ilk dil olması nedeniyle ana dilin öğrenilmediği; edinildiği ya da kazanıldığı hep tekrar edilir” (Vardar, 1988:20). Ana dili, bilinçli bir öğrenim olmaksızın edinilen dildir. “Ana dili, başlangıçta anneden ve yakın aile çevresinden, daha sonra da ilişkili bulunulan çevrelerden öğrenilen, insanın bilinçaltına inen ve bireyin bir toplumla en güçlü bağlarını oluşturan dildir” (Aksan, 1975:285). “Modern toplumlarda aydın olmanın gereklerinden biri de ana dilini kurallarına göre yazmak ve konuşmak olarak kabul edilir” (Eyövge, 2001: 131).

“Dil her ne kadar ailede öğrenilmeye başlansa da gerçek anlamda öğrenme örgün eğitim kurumlarının ilk basamağı olan ilköğretim okullarında gerçekleşmekte, temel dil becerilerinin bilimsel temelleri buralarda atılmaktadır. Ana dili ediniminin ilköğretim çağıının sonunda tamamlandığı düşünülmektedir. Bu nedenle ilköğretim, yazı ve konuşma dilinin, doğru sesletimin temel özelliklerinin kavratılması açısından oldukça önemli bir eğitim basamağıdır. Bu dönemlerde yerleşen yanlışların düzeltilmesi çok zor olmakta, uzun bir çabayı gerektirmektedir” (Ergenç, 1994: 13). Dilin etkili ve bilinçli bir şekilde kullanılmasını sağlamak için dil ediniminin küçük yaşlarda başlaması gerektiğini göstermektedir. Yapılan araştırmaların sonuçları değerlendirildiğinde ilköğretimden yükseköğretime kadar dilin etkili ve bilinçli kullanılması konusunda sorunların yaşandığını göstermektedir (Tekin, 1980a; Özbay, 1995; Uludağ, 2002). “Bütün bunların temelinde Türkçe öğretimindeki yetersizliğin yattığı söylenebilir” (Kavcar 2002: 1). “Temel eğitimin ilk basamağı olan ilköğretimde görev yapacak öğretmenlerin çok iyi bir Türkçe eğitiminden geçirilmesi, temel dil becerilerinin en iyi şekilde kazandırılması, Türkçeye gönül vermiş birer nefes olmaları gerekmektedir. Öğretmen duyarlı ve bilinçliyse ancak bu duyarlılığını ve bilincini öğrencilerine yansıtabilir, onlara model olabilir” (Kolaç 2008: 443).

Dil ediniminin önemli bir parçasını oluşturan yazım, ilköğretimin ilk kademesinden itibaren öğretilmeye başlanmalı; öğretmenlere yazım ve noktalamaya verdikleri önemle öğrencilere örnek olmalıdır. Hasan Ali Yücel’in Ulus

gazetesindeki (16 Şubat 1943) şu ifadeleri ana dil bilincini sağlamak adına öğretmenlerin oynadığı rolü göstermesi bakımından dikkate şayandır:

“...Bütün bilim ve terbiye kurumlarımız, açıklamaya çalıştığım bu ruh ve çalışma birliğine erecektir ki, ana dil davamızın, bir tefekkür ve yükselme davası olarak kavranmasını ve elbirliğiyle zaman kaybetmeden yeni nesilleri bu bakımdan daha kuvvetli yetiştirmemizi sağlayabilecektir. Bunun için bizzat öğretmenlerimizin, koyduğumuz esaslı kaidelere ve metotlara riayet etmeleriyle bu ideale varabileceğimiz kanaatindeyim. Terimler için söylediğim disiplin prensibini, imlamız için de lüzumlu gösterecek aykırılıklar vardır. Herkes, hele öğretmen, konulmuş kurallardan saparak hareket ettikçe ne şekilde ne özde birlik olamaz ve bu birlik olmadıkça da milli kültür kurulamaz. Onun için meselenin ehemmiyetini hep beraber kavramış bulunmalıyız” (Gözaydın, 2002: 909).

Atatürk’ün, ‘Millî bilincin ayakta kalabilmesi ve uyanık bulunması için dil ve tarih uğrunda çalışmaya mecburuz’ ifadesi dilin canlılığını sürdürebilmesi için kullanımının doğru olması gerektiğini göstermektedir.

“Dil demek millet demektir. Milletler ve devletler ancak dil sayesinde ayakta durabilirler. Yani dil hayat veren bir varlıktır. Dilin hayat vermesi için öncelikle kendisinin diri olması gerekmektedir. Bu dirilik de ancak dili iyi kullanmadan geçer” (Akalin vd, 2001: 219). Dili iyi kullanmak da dil sevgisine sahip olmakla yazım ve noktalamaya önem vermekle gerçekleşir. Dil canlı bir varlıktır; doğduğu andan itibaren gelişme ve değişme gösterir. Yaşadığı sürece kendini yeniler, kendi içerisinde sözcük kaybeder, türetir, başka dillerle alış-veriş yapar. “Fakat özentilik, kompleks duygusu ve daha birçok nedenden ötürü dilde karşılığı olduğu halde yabancı kelime kullanımı dile ciddi manada zarar verir. Dilin üst becerisi olan yazıyı etkiler, birliği bozar” (Akalin vd, 2001: 219).

“Utanmak için değil, tarihini kıvançlarla doldurmak için yaratılan, Türk milleti medeniyetini ancak diliyle gösterecektir. Ulu önder Atatürk’ün de ifade ettiği gibi “Büyük Türk ulusu bilgisizlikten az emekle, kısa yoldan ancak kendi güzel ve soylu diline kolay uyan böyle bir araç ile sıyrılabilir. Bu okuma-yazma açarı ancak Latin kökenli Türk yazaçlarının, Türk diline ne denli uygun olduğunu kentte ve köyde yaşa ilerlemiş Türk çocuklarının ne denli kolay okuyup yazdıklarını güneş gibi ortaya koymuştur” (Dolu, 1972: 5). Türk milletine uygun olan bu alfabe 1928’deki dil devrimi ile kabul edilmiştir. Dil ve Yazı Devrimimizin önemini Prof. Dr. Ahmet Merdivenci ise kendi yayını olan ‘Türk Yazı Devrimi ve Yurt Dışındaki Türklere Yansıması’nda şöyle belirtiyor: “Türk Yazı Devrimi, Büyük Türk Devrimi’nin en önemli devrim birimidir. Çünkü devrim yaratan devrimdir. Yazı devrimiyle Türk ulusu yeniden doğmuş gibidir. Yazı Devrimi, Dil Devrimi’ni doğurmuştur. Bu iki devrim gerçekleşmeseydi, ulusumuzun çağcılılaşma doğrultusundaki girişimleri bugünkü düzeyine erişemezdi. Bu tartışmasız yadsınamaz bir gerçektir” (Ütük, 1980: 22).

2.4. Yazı

“Yazı, dilin seslerini görüntüye çevirmek, böylece dil kullanımlarını kalıcı kılmak amacıyla oluşturulmuş çizimsel düzendir. Yazı dili, dilin yazılması, yazıya geçirilmesine bağlı olarak aldığı biçimdir” (Hengirmen, 1998: 424). Yazı, sözü ölümsüzleştiren, kâğıda döken şekildir.

Bir milletin medeniyetinin, benliğinin göstergesi olan yazı, birleştirici unsurdur. Birbirini anlayan, iletişim kurmakta zorluk yaşamayan bir millet güçlü bir ruh oluşturur. Kuvvetli bir iletişimin yolu da dilden geçer. Dil; duygu, düşünce ve isteklerin, ses öğeleri ve kurallardan yararlanılarak aktarılmasını sağlayan çok yönlü, gelişmiş bir dizgedir. Dil, alıcı ile verici arasında bir köprü oluşturarak iletişimi sağlar. Sözlü iletişimde beden dili, ses tonu, jest ve mimiklerin de rol almasıyla birlikte alıcı ile verici arasında anlaşma sağlanır. Yazılı iletişimde ise verilmek istenen mesaj kelimelere yüklenir. Doğru yazılan sözcüklerle birlikte yazıda belli kurallara sadık kalındığı takdirde yazıda birlik sağlanır Yazıda birliği sağlamak için Türkçemizin zengin ve

gelişmiş söz varlığından en doğru şekilde istifade etmek gerekmektedir. Türkçenin bu varlığından istifade için öğrencilere sözlük ve yazım kılavuzu kullanma alışkanlığı kazandırılmalıdır.

“Yazı, dili kalıcı yapan sistemdir. Yine dili başkalarına tanıtmak, yaymak için de dil, iyi bir araçtır” (Sağır, 1999: 25). Söz söylendiği yerde kalır, unutulmaya mahkûmdur. Yazı ise duyguların, düşüncelerin, bilgilerin zaman ve mekân olarak aktarılmasını sağlar. Yazı, geçmişle gelecek arasında, farklı coğrafyalar arasında iletişim kurar. Yazı bir bağ, köprü, aktarıcı rollerini üstlenir. Yazı aynı zamanda geçmiş günümüze taşır. Yazının icadı dönüm noktasıdır. Yazı sayesinde tarih ve kültür aktarımı sağlanmıştır. Bu sebeple insanlığın asıl gelişimi yazının icadından sonra gerçekleşmiştir. İnsanlık yazının icadıyla gelişme sürecine girmiş, kendilerini tanımış ve ifade etmiştir. Bu nedenle dilin kayda geçirilmesi gerekmektedir.

Yazının icadı, insanoğlunun hayatında büyük değişiklikler meydana getirmiştir. Yazı sayesinde insanlar uzak mesafeler arasında bile iletişim kurmuş, kültürel birikimlerini kayıt altına almış ve bu birikimlerini sonraki kuşaklara aktararak devamlılığı sağlamışlardır. İnsanoğlunun hayatında bu kadar önemli olan yazı ve yazılı anlatım, zamanla dil eğitiminin de çok önemli bir parçası haline gelmiştir. Yazılı anlatım yoluyla öğrencilerin kendilerini, bir durumu, olayı, düşünceyi ifade etmeye çalışması yoluna gidilmiştir. Yazılı anlatım, bir konuyu ve o konu ile ilgili fikirleri cümle ve paragraflara göre düzenleme; düşünceyi, duyguyu, olayı yazı ile anlatma; düşünce gücüne sahip olanların görüş, fikir ve duygularıyla gözlem, deney ve tecrübelerini seçilen konuyla ilgisi ölçüsünde planlayıp dilin kurallarına uygun olarak yazma işlemi olarak tanımlanmaktadır (Demirel, 1999: 59; Ağca, 1999: 109).

2.5. Yazma

Bireyin kendisini anlatması ve çevresiyle iletişim kurabilmesi için kâğıt yoluyla aktarım yapması yazmadır. “Duygu, düşünce ve hayallerin, istek ve arzuların, bilinen ve görülenlerin, okunan veya duyulanların kelimelerle kâğıt üzerine güzel ve etkili bir

şekilde aktarılmasına yazma adı verilir”(Karakuş, 2005: 125). Yazılı anlatım klasik manada, kâğıtlara yazı yazmayı ifade eder; ancak günümüzde bilgisayar ve öteki görsel araçların yaygınlaşması göz önünde bulundurulduğunda, yazılı anlatım yalnız kâğıtlara yazmayı ifade etmez. Çünkü “Yazma, düşüncelerimizi ifade edebilmek için gerekli sembol ve işaretleri motorsal olarak üretebilmektir” (Akyol, 2005: 47). Yazma işleminde intizam söz konusudur. “Yazma eylemi düşünce, duygu, olay ve isteklerin soyut alandan yazı aracılığıyla somut alana dökülmesidir” (Yıldız vd, 2006: 266). Duygu, düşünce, bilgi gibi soyut kavramlar yazma sayesinde somutlaşır. “Yazma, bireyin kendisini anlatmasının ve başkalarıyla iletişim kurmasının konuşma dışındaki öteki yoludur” (Sever, 2004: 24).

“Yazma insan seslerinin her birine ilişkin işaretleri, yani sözcükleri sözle değil yazıyla sunma sanatıdır” (Mithat, 1985: 15). Sözcükler harflerden, harfler insan sesinden meydana gelir. Belirli bir intizama bağlı olarak gerçekleştirilen yazma eylemi bir sanattır. “Düşünceyi, duyguyu, olayı yazı ile anlatmaya yazma denir. Yazma, konuşma gibi bir anlatım yoludur. Ancak konuşmadan ayrı becerileri de gerektirir. Öğrencilerin bir istenileni uygun bir biçimde yazması, onların konuşma ve düşünme becerilerine bağlıdır. Bu yönden yazma çalışmalarını konuşmalara bağlama, yazılı anlatım etkinliklerinin çıkış noktası olacaktır. Çünkü öğrencilerin okul içi ve dışı hayatlarında ilk başvurdukları anlaşma aracı konuşmadır” (Yıldız, 2003: 24). “Yazı ise dili oluşturan sessel simgelerin belli sembollerle ifade edilmesidir. Sözel iletişim dediğimiz konuşma nasıl dinleme eylemini gerektiriyorsa, yazılı iletişim de okumayı gerektirmektedir” (Ocak, 2004: 19). Yazılı iletişimde nizamı sağlayan, yazım kuralları, üslup ile yazma eylemini gerçekleştiren kişilerin birikimidir. Bu birikim de okuma becerisiyle gerçekleşebilir. Çünkü insanların şarj olabilmesi için deşarj olması gerekmektedir. Okuma ile biriken duygu, düşünce ve bilgiler, yazı ile açığa çıkar. Türkçe dersinin temel becerilerinden olan okuma ile yazma eyleminin birbiriyle olan ilişkisi aşikârdır. “Yazma da konuşma gibi ihtiyaçtan doğmuş ve hayatımızın ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir. İnsanlar duygu, düşünce, istek ve tasarımlarını, hayallerini başkalarına aktarmak, uzaktakilere duyurmak, gelecek nesillere ulaştırmak isterler. Bunun için de yazıya başvurulur” (Özbay, 2002: 73). “Eş ve dostlarımızla iletişim kurmak için kişisel; insanları bilgilendirmek, onlara yön vermek, onları aydınlatmak

için toplumsal; hangi meslekten olursak olalım yazmak zorunda olduğumuz için uğraşsal bir ihtiyaçtır yazmak. Sonuç olarak yazmak kişisel, toplumsal ve uğraşsal bir gereksinimin ürünüdür” (Pilancı vd, 2003: 174).

“Bir toplumda kullanılan dil, konuşma ve yazılı olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Dilbilimciler de bu ayrımı yapmakta ve konuşma dilini bir ulusun, bir dil birliğinin dilinin yazıyla ilişkili olmayan ve çeşitli söyleyiş özellikleri taşıyan yönü olarak, yazılı dili de, konuşma dilinin yazıya geçirilmiş biçimi olarak tanımlanmaktadır” (Aksan, 1979: 85). Konuşma ile yazma arasındaki farklardan biri de hız farkıdır. “Ses tasarımlarının yazı haline geçirilmesi sırasında kendini gösteren önemli güçlük konuşma ile yazma arasındaki farktır. Konuşma yazmaya göre çok hızlıdır.

Muntazam yazı yazarların aslında çok okuyan kişiler olması okuma ve yazma arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktadır. “Yapılan bilimsel araştırmalar da göstermiştir ki: bilinçli olarak ve düzenli bir şekilde kendilerine kitap okunan çocuklar okuma yazma çalışmalarında daha başarılı olmuşlardır” (Akyol, 2005: 12). Yazma becerisi "yazdırmak" ile kazandırılır bu da ilköğretim Türkçe çalışma kitaplarında yazı etkinlikleri ile sağlanır. Yazma başarısının ilk şartlarından biri öğrencileri serbest okumaya alıştırmaktır. Öğrenciler konuşma ile kazandıkları ses unsurlarını sonradan yazı haline getirirler.

Dört temel dil becerisinin günlük hayattaki kullanımlarında, yazılı anlatımın diğer dil etkinliklerine göre daha az yer tuttuğu görülür. “Minnesota Üniversitesinden Dr. Lyeman K. Steil’in yaptığı dinlemeyle ilgili araştırmalarda insanların her gün iletişime ayırdıkları sürenin, % 9’unda yazı yazdıkları % 16’sında okudukları, % 30’da konuştukları ve % 45’inde ise dinledikleri ortaya çıkmıştır” (Ailes, 1996: 69, aktaran: Pekaz, 2007: 48). Bireylerin, en son gelişen dil becerisi yazılı anlatımdır. Birey, konuşma ve dinleme becerisini okula gelmeden önce az çok kazanır; okuma ve yazma becerileri ise okulda öğrenilir. Bu yüzden konuşma ve dinleme becerileri okuma ve yazma becerilerine göre bir adım öndedir. Okuma ve yazma ise okulda öğrenilmektedir; ancak okuma becerisi bireyin aktif olmamasıyla da öğrenilebildiği için, bu beceri alanı da yazmadan öndedir. Ayrıca yazma, dili geliştirme bakımından diğer beceri alanlarına

göre daha yapıcı ve kalıcı çözümler sunar. Yazma eylemi okuma, konuşma ve dinleme becerilerine katkıda bulunmaktadır. Okunulanların özetlenmesi, dinlenen veya konuşulanların yazıya aktarılması yazma becerisiyle gerçekleşmektedir. Yazma, üst düzey beceri olduğu için kişinin kimliğinin geliştirilmesi için önemli bir iletişimsel araçtır. Bu beceri de erken yaştan itibaren okullarda eğitim yoluyla kişiye kazandırılmalıdır. “Kişi, amacını söz ya da yazıyla anlatabilmek için zihninde düşüncelerini belirler, düzenler, kelimeler seçer, cümleler kurar, etkin anlatım yolları arar. Bir dili kazanmış sayılmak için o dille duygu ve düşüncelerini sözlü ya da yazılı olarak anlatabilmek gerekir” (Göğüş, 1978: 167). Bir dilin öğrenilmesi okuma-yazma becerilerinin kazanılmasıyla mümkündür. “Yazılı anlatım, sözcüklerin cümle içinde rastgele sıralanması değildir. Tam tersine düşünme gücüne sahip bireylerin; bilgi, görüş, düşünce ve duygularının, gözlem ve deneyimlerinin, seçilen konuyla ilgisi ölçütünde planlanarak, belli bir amaç doğrultusunda, dilin kendi kuralları bağlamında yazılı sembollerle ifade edilmesidir” (Ağca, 1999: 37).

Yazma tekniğini, dilin kurallarını bilen ve bu bilgileri sürekli uygulayan herkes, zamanla iyi ve doğru yazma alışkanlığı kazanabilir (Özby, 2002: 180). “Yazma zevk ve alışkanlığına sahip olan, yazma tekniğini ve dil kurallarını bilen, plân ve paragrafların oluşmasıyla ilgili gerekli deneyimi bulunan herkes, zamanla başarıya ulaşır. İyi yazmak, kolay bir iş değildir. Kişinin kendini yetiştirmesi, geliştirmesi ve düzeltmesi gerekir” (Kantemir, 1997: 114-116).

2.5.1. Yazma öğretimi

Yazılı anlatım öğrencilere birtakım hedefler doğrultusunda öğretilir. Öğretmenler, sınıfın durumuna göre öğrencilerin yazılı anlatımlarını en iyi yönde geliştirmeye çalışarak yazma öğretimini gerçekleştirmelidirler. “Okullardaki dil öğretiminin en önde gelen amacı yazılı dilin temelini oluşturan standart dili öğretmektir. Standart dili öğrenmenin yolu da yazı dilini öğrenmekten geçmektedir. Bu amaca yönelik olarak çocukların dil kullanımlarında görülen bölgesel ve sosyokültürel farklılıkların standart dil yönünden geliştirilmesi önem arz etmektedir”(Yıldız, 2003: 83).

Yazılı anlatımın birinci amacı, ülkenin konuştuğu standart dili öğretmektir. İstanbul ağız Türkiye’de standart dil kabul edildiğinden öğrencilerin yazılı anlatımda bu dili kullanmaları sağlanmalıdır. Çocuklar alışkın olduğu mahalli telaffuzun etkisi altında kalarak, konuştuğu gibi yazar ve standart yazı dilindeki imlâya önem vermez. “Yapılan araştırmalarda konuştuğu ya da duyduğu gibi yazma eğiliminin, ilköğrenimini sürdüren çocuklarda sosyal katman ayrımı gözetmeksizin belli ölçülerde ortaya çıktığı saptanmıştır” (Ergenç, 1994: 13). Ağızlar, bölgeler arasında değişiklik gösterdiği için ve bu değişikliklerin dilde birlik ilkesini zedeleyebileceği ihtimali, öğrencilerin yazı dilinde standart dili kullanmaları gerektiğinin göstergesidir.

Ana hatlarıyla “Yazım eğitiminin başlıca amaçları şunlardır:

1. Sözcüklerin doğru yazılışlarını öğretmek,
2. Sözcüklerin hangi ses ve harflerden oluştuğu konusundan bilinç vermek,
3. Doğru yazım yoluyla sözcükleri doğru söylemeye alıştırmak,
4. Karşılaştığı yeni sözcüğü ses ve harfleriyle tanımaya alıştırmak,
5. Yazım kurallarını öğretmek,
6. Doğru yazma sorumluluğu ve isteği kazandırmak”(Göğüş, 1978: 72).

“Yazma öğretimi, öğrencilerin kendilerini, duygularını, düşüncelerini, isteklerini, hayallerini ifade etmelerini sağlamak için, onları cesaret ve zevk eşliğinde geçmiş birikimlerden faydalanarak bir adım daha ileri seviyede yazabilir duruma getirmelidir” (Yıldız vd, 2006: 213). “Yazma öğretiminin istenen düzeyde gerçekleştirilebilmesi için öğrencilere genellikle şu özellikleri kazandırmak gerekir:

1. Gözlem yapmak
2. Düşünmek
3. Okumak
4. Ana dili iyi kullanmak” (Korkmaz vd, 2001: 183-184).

İyi bir yazma için gerekli olan özellikler şunlardır:

- “1. Düşünme gücü.
2. Görüş-fikir üretme gücü.
3. Duygu zenginliği.
4. Gözlem, deney ve tecrübeler.
5. Plânlama” (Ağca, 1999: 110-112).

Türkçe dersinin amacı dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerini kazandırmaktır. Yazılı anlatım çalışmalarının en önemli kısmını yazım ve noktalama oluşturur. Yazım ve noktalama öğretimi, bir beceri ve alışkanlık kazandırma çalışması olmasına rağmen bilgi düzeyindeki faaliyetlerle geçiştirilmesi bir sorun teşkil etmektedir. “Öğretmenlerin de çeşitli sebeplerle, öğrencilerini testle sınavlara hazırlamaya ağırlık vermeleri, diğer derslerde olduğu gibi Türkçe Öğretimi'nde de noktalama ve imlâ çalışmalarına gerekli zamanı ayırmayı ve yapılan faaliyetlere özen göstermeyi zorlaştırmaktadır. Hal böyle olunca, *“Türkçe dersinde gerekli beceriler kazanılıyor mu? Öğrenciler, imlâ ve noktalamayı yazılı anlatımlarında ne derece kullanabiliyor?”* sormak gerekmektedir” (Aşıcı ve Mataracı, 1998: 107). Yazım ve noktalama öğretimi bilginin uygulamaya geçirilmesiyle ve pekiştirmeyle mümkün olmaktadır. Türkçe öğretmenleri bu konuyu dikkate almalı, etkinlikler üzerinden öğrencilere kuralları öğretme çabasına girmelidir.

“Öğrencilerin yazım ve noktalama konusundaki hatalarının bilişsel ve duyuşsal alandaki eksiklikleri belirlenmelidir” (Erdem, 2007: 50). Yazım konusundaki hatalar, öğrencinin gelişimiyle de alakalıdır. Hataların kaynağının bilinmesi, çözümünde etkili olacağı için, öğretmen bu eksiklikleri tespit etmelidir.

“İmlâ ve noktalama becerisi sosyo-kültürel seviyeye göre farklılık gösterir. Sosyokültürel düzeyi yüksek olan öğrencilerin daha az hata yaptıkları belirlenmiştir. Okul öğrenmelerinin temelini oluşturan ana dilini kullanma becerisi, çocukların başarı veya başarısızlıklarının önemli bir nedeni olduğu söylenebilir. Bu becerinin daha çok aile ortamında kazandırıldığına ilişkin bulgular vardır” (Bloom, 1995: 2). Sosyo-

kültürel seviyesi yüksek ailelerin çocuklarının daha az hata yapması, aile içinde aldıkları eğitime bağlanabilir. Yazım ve noktalama ve güzel yazı, yazılı anlatımın içinde, anlatımı tamamlayıcı ve geliştirici çalışmalardır. Bilhassa 1. kademe 2. devrede yazım konusu üzerinde durulması gerekir. Bu tür çalışmaların, yazılı anlatımın değerlendirmesi sırasında olduğu kadar ders içinde ve dışında da sürdürülmesi gerekmektedir.

Yazılı anlatım çalışmalarından verim almak için öğrencilerin yazımla ilgili hataları tespit edilmeli ve bu hatalar anında düzeltilerek, değerlendirilmelidir. “Öğrenciler kendilerinden beklenen bir şeyi ürettikleri zaman takdir edilmek isterler. Ancak üzerinde düzeltme ve değerlendirme yapılmayan yazılar, bu durumun ortaya çıkmasını engeller. Öğrenci yazdığı yazının neresinde hata yaptığını görmeli ve bunun doğru biçimlerini de öğrenmelidir. Böylece bir sonraki yazılı anlatım çalışmasında aynı hataların tekrarlanma olasılığı azalacaktır” (Temizkan, 2008: 50).

“Sınıf içi yazma çalışmalarının mutlaka düzeltilmesi ve öğrencilere geri bildirim verilmesi gerekir” (Yılmaz, 1998: 307). O halde düzeltme ve değerlendirme aşaması, yazılı anlatımın vazgeçilmez bir parçasıdır.

2.5.2. Yazılı anlatıma verilen önem

Türkçe öğretiminde yazılı anlatım çalışmaları diğer çalışma alanlarına göre biraz daha öne çıkarılmaktadır. “Yazılı anlatımın varlığı dilin kurallarına ve düşüncenin varlığına dayanır” (Karadüz, 2008: 430).

Yazılı anlatım, dil öğretiminde en son aşama olarak görülür. Bu nedenle “Türkçe derslerinin dili etkilice kullanabilme özelliğini geliştirmedeki etkisi, en somut olarak öğrencilerin okuduğunu anlama ve yazılı anlatım becerilerinin sabit olma derecesiyle belirlenebilir”(Tekin, 1980b: 21). Bir dili etkin olarak kullanabilmenin ölçütü okuma ve yazma eylemleridir; çünkü konuşma ve dinleme becerisinin büyük bir kısmı okula gelmeden kazanılır. Okuma ve yazılı anlatım ise okulla birlikte kazandırılır. Türkçenin geliştirilmesi için diğer beceri alanlarıyla birlikte yazılı anlatım üzerinde titizlikle

durulmalıdır. Yazılı anlatımın öğretilmesi uygulamalı olarak yapılmalıdır; çünkü “Yazma becerisi yazı yazmakla öğrenilir. Yazma eğitim yönteminin temel ilkesi “yazdırmaktır” (Demirel, 1999).

Yazılı anlatım çalışmaları öğretmen tarafından belli hedefler doğrultusunda öğrenciye yaptırılmalıdır. “Yazılı anlatım çalışmalarının başarılı olabilmesi için amaçlardan başka, ilkeler de bulunmalıdır. İlkeler, hedeflere ulaşmayı kolaylaştırır” (Yıldız vd, 2006: 209). Yazılı anlatıma verilen önem, dilini bilinçli kullanan öğrencilerin yetişmesini sağlayacaktır. Bu önem ancak hassasiyet ve dikkatle sağlanabilir. Teknolojik ürünlerle birlikte yazma eyleminde hassasiyetlerin yitirildiği gözlenmektedir. Bilgisayar, cep telefonu vs. cihazlarla kurulan yazılı iletişimde, sözcükler aslından tamamen farklı şekilde kullanılmaya başlanmıştır. Bu yanlış kullanımları gidermek için başta Türkçe öğretmenleri olmak üzere tüm öğretmenlerin, okul idaresinin, velilerin öğrencileri bilinçlendirmesi gerekmektedir. Zira yazılı anlatımın bireyin kendini ifade ettiği, hissiyatını, düşüncelerini aktardığı, benliğini içine kattığı, kendini tanımladığı ve tamamladığı bir beceri olduğunun farkına varılması gerekmekte; bu farkındalığa bağlı olarak da yazımı doğru, düzgün, sistemli ve anlaşılır kılmaya yarayacak yazım kılavuzlarından istifade edilmelidir.

2.6. Yazım (İmla)

Yazım kavramı TDK Türkçe Sözlüğünde şu şekilde tanımlanmaktadır: “Bir dilin belli kurullarla yazıya geçirilmesi, imlâ” (TS, 2009: 2155). Bu kavrama ilişkin bir başka tanımlama ise şöyledir: “Yazım, doğru anlamayı kolaylaştırmak için sözlü anlatımda ses, dizim, anlam, önerme ve söz dışı göstergelere yüklenen ayrımların yazılı metinde görselleştirilmesidir” (Demircan, 2001: 11). Bir dilin belli kurullara sadık kalınarak yazıya geçirilmesine yazım denir. Yazım, sözcüklerin doğru olarak yazıya geçirilmesini sağlayan ortak yazma şeklidir. Yazım, anlaşılabilirliği kolaylaştırmak için sözlü anlatımda yer alan bazı kavramların harf denilen göstergelerle yazılı metin haline getirilerek somutlaştırılmasıdır. Yazım (imla), bireyin dil bilincini, eğitimini gösterir.

“Yazım, bir dilin belli kurallar dâhilinde somut göstergeler olan harflerle ifade edilmiştir. Bu ifadeden anlaşıldığı üzere yazma eylemi gelişirken bir takım kuralları da belirlenmiştir” (Yıldız, 2002:XII). İletişimin doğruluğu, anlatımın düzenli ve açık oluşu bu kurallara bağlı olduğundan bu kurallara uyulmalıdır. Yazının doğru anlaşılabilmesi için bu kurallar oluşturulmuştur. “Noktalama işaretleri ise, konuşma dilinin inceliklerini yazıya aktarmaya, cümlelerin öğelerini belirlemeye, birbirinden ayırmaya, çeşitli duygular ve düşünceleri yazıda ifade etmeye yarar. Noktalama işaretleri, yazının doğru okunup anlaşılmasını sağlar; tonlama, vurgu gibi özelliklerin yerlerini belirtir. Bu işaretler de belirlenmiş kurallara göre, uygun yerlerde kullanılırlar” (Yıldız, 2002:XII). Yazının ortak bir iletişimi dili sağlayabilmesi için belli kuralları olmalıdır. Yazım ve noktalama kuralları da insanların iletişim araçlarından olan yazının anlaşılabilmesi ihtiyacından doğmuştur. Yazım ve noktalama kurallarını uygulama becerisi ana dile olan hâkimiyeti gösterir.

“Üst beceri olan yazımın kendini gerçekleştirme için imlâ vazgeçilmezdir. İmlâ kurallarının tam anlamıyla öğrenilmesi yazılı anlatımın istenen seviyede gelişmesi için zorunludur. “Doğru yazma, doğru okumayı ve doğru anlamlandırmayı sağlar. İmlânın düzgünlüğü aydın olmanın bir göstergesidir” (Akalin vd, 2001: 219).

“Harf sistemini kullanan yazılarda sese, kökene ve geleneğe bağlı imla düzeninin kullanıldığı bilinen bir gerçektir. Alfabeti yüzyıllardır değişmemiş olan dillerde geleneğe bağlı imla, yeni alfabelerin kullanıldığı dillerde ise söyleyişe bağlı imla benimsenmektedir. Türkçenin imlasında da, alfabenin yakın bir zamanda değişmesi sebebiyle, söyleyişe bağlı imla düzeni öngörülmüştür” (YK-TDK, 2000: VII).

2.6.1. Yazım kuralları

Türkiye’de yazım kuralları tam bir netlik kazanmamış, zaman zaman kılavuz çalışmalarında yeni kurallar getirilerek noksanlar ve uyumsuzluklar giderilmeye çalışılmıştır. “Türkiye Türkçesi standart yazı dilinin yazımı henüz bazı bakımlardan tam oturmuş olmamasına rağmen doğru yazım düzeyinde de bazı uyumlar teşekkül etmiştir.

Bu kurallar, zaman zaman yayımlanan yazım kılavuzlarının, sözlüklerin, dil bilgisi kitaplarının birçoğunda verilmişlerdir” (Gemalmaz, 1996: 11, <http://efrasiyap.tripod.com/yazilar/tsozluk>, 15.04. 2010 tarihinde erişildi). Tarih boyunca alfabesi sık değişen dilimizin yazım kurallarının da değişiklik göstermesi olağandır. Yine de ahenge, uyuma sahip olan dilimizin kendine has kuralları oluşmuş ve kurallar yazım kılavuzları ve sözlüklerde yer edinmiştir.

Bir dilin güzelliği doğru konuşulması ve yazılmasıyla ortaya çıkar. Diline özen göstermeyen toplum dilinin hasar görmesine sebebiyet verecektir. Başta kamu kuruluşları, belediyeler Türkçeye gereken hassasiyeti göstermelidirler. 24 Nisan 2001’de Ankara’da TBMM’nin önünde ve Atatürk Bulvarı üzerinde “75. Yıl Cumhuriyet Alt Geçidi” dolayısıyla gerçekleştirilen açılış sırasında, Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluş aşamalarını sergileyen Türkçe-İngilizce yazıların, Türkçe bölümlerinde pek çok imla kuralına uyulmamıştır ve bazı bilgi yanlışları yapılmıştır. 2876 sayılı “Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yasası”nın 37. maddesine göre, Türkiye’de imlâ kurallarını belirlemek ve imlâ kılavuzu yayımlamak yetkisi Türk Dil Kurumuna verilmiştir. TDK’nin İmlâ Kılavuzu’ndaki kurallara uyulması gereklidir (Tan, 2001: 763).

TDK tarafından belirlenen kurallara uyulmadığı takdirde dilde bozulmalar görülür. Yazım kurallarına uymak yasalarla da desteklenmektedir. Hem dilde birliği sağlayan yazım kurallarına uymak herkesin görevidir.

“Yazım kuralları, dilin gelişme sürecinde ortaya çıkan dil bilgisi kurallarına bağlı olarak biçimlenir” (Karadüz, 2008: 430). İmla kurallarıyla yazım kuralları aynı anlamda kullanılmaktadır. Buna göre: “Bir dilin sözcüklerinin doğru olarak yazıya geçirilmesini sağlayan ortak yazma biçimine yazım (imlâ) denir” (Kavcar vd, 2002: 50). Yazım bir kurallar bütünüdür. “İmlâ çalışmalarıyla, öğrenciler, kullandıkları kelimelerin doğru yazılışlarını ve belli başlı imla kurallarını kavrar ve doğru yazma alışkanlığını kazanırlar” (Öz, 2003: 268). “Kompozisyon yazmada, kelime bilmek kadar, bu kelimelerin doğru yazılışını da bilmek, öğrenmek gerekir. Bir dilin, kelimelerinin yazılı ve sözlü olarak kullanılmasında, birliğini sağlamak üzere, uyulması istenen kurallara imla

kuralları denir” (Öner, 1982: 111). Yazım kuralları sayesinde dilde birlik sağlanır. Yazıda birlik, dilde birlik sayesinde bireyler ve toplum arasında sağlıklı bir iletişim sağlanacaktır. Yazının hedefine ulaşması için yazım kuralları ve kuralları kapsayan yazım kılavuzu vazgeçilmezdir. “İmlada kural, alışkanlık ve yaygınlık esas olmalıdır. Eğer kurallar yerine oturmamışsa, her yıl imlamızda farklılıklar yaşıyorsa, dilimize hâkim olduğumuz tartışmalı bir hal alır ki, bu da alışkanlık kazanmamıza engel olur ve yaygınlık da esas olamaz” (Parlak yıldız, 2008: 538).

Yazım kuralları dilin doğal gelişim sürecinden sonra oluşturulmuş olsa dahi dilin anlam ve ses özelliklerinden ayrı düşünülemez. “Yazılı kullanımında oluşan kurallar, dilin doğal gelişim sürecinde ortaya çıkan ses ve anlam dizgesine göre tespit edilir. Yazım kuralları, her ne kadar da dilin doğal gelişim süreciyle birlikte ve iç içe ortaya çıkmamış olsa da bir dilin yazım kurallarıyla o dilin anlam ve ses özellikleri arasında bir ilişki olduğu kesindir. Çünkü yazım gelişigüzel kurallar bütünü değil, kaynağını dilin işleyişinden, kullanılışından alan dizgesel bir nitelik taşımaktadır” (Karadüz, 2008: 432-433).

Yazım, kurallara dayalıdır ve sağlıklı iletişime hizmet etmek ihtiyacından doğmuştur. Yazım kurallarına ve noktalama işaretlerine uyularak kaleme alınmış bir yazı, amacına ulaşır; muhatabı tarafından doğru bir şekilde anlaşılır. Yazılı anlatım alanında kurallar oluşturulurken ihtiyaçlara cevap vermesi ve düzeni sağlayıp koruması esas alınmıştır. Noktalama kuralları da yazım kuralları gibi, bir yazının doğru okunup anlaşılmasını sağlamak için oluşturulmuş kurallardır. Bu kurallar çerçevesinde bazı noktalama işaretleri kullanılır. “Konuşma dilinin ezgi, ton, durak, kavşak gibi sesletim öğelerinin bir bölümü, noktalama imleri aracılığıyla yazıya yansıtılır. Böylelikle yazının anlaşılır olması, anlamın açıklık kazanması, yanlış anlaşılmaların engellenmesi ve yazının özüne uygun biçimde okunması sağlanır” (DD-YK, 2000: 56).

Hem yazım hem de noktalama kuralları, dilin görevini gereği gibi yapabilmesine, belli bir düzeni koruyabilmesine hizmet etmektedir. Bu kurallar, örgün eğitim kurumlarımızda öğretilmektedir. Bu kuralları beceriye dönüştürmek sadece okulların sorumluluğunda değildir. Bireyler aile içinden okul hayatına kadar yaşamın

her alanında bu kurallara karşı gereken hassasiyeti göstermek durumundadırlar. “Yazım kurallarının, iletişimi kolaylaştırma ve yazmada birliği sağlama; noktalama işaretlerinin de yazının anlaşılmasını kolaylaştırma, cümleleri ve cümle öğelerini ayırarak anlamı etkili kılma, okumanın düzenli yapılmasını, okuyucunun ilgisini uyanık tutmasını, anlamın aydınlığa kavuşmasını sağlama işlevleri göz önünde bulundurulduğunda, dil bilgisi öğretiminin önemli bir boyutunun yazım ve noktalama çalışmaları olduğu ortaya çıkar” (Yıldız, 2002:9).

“Anlamın oluşması, yazılı ifadenin doğru ve yazım kurallarına uygun bir şekilde kullanılmasına bağlıdır. Yazı, dilin kurallarıyla uyum sağladığı sürece düşünce ya da anlamı biçimlendirir” (Karadüz, 2008: 430). Ana dili kullanımında yazım kuralları çok önemli bir yere sahiptir. Dil yolculuğumuzun trafik ışıkları da diyebileceğimiz yazım kuralları ilköğretim birinci sınıftan itibaren program içerisinde öğrencilere öğretilmeye ve kavratılmaya çalışılır. İlköğretim birinci sınıftan başlayıp yükseköğretimde de devam eden yazım ve noktalama öğretiminde istenilen verim alınmamaktadır. “Kısa süre içerisinde batılıların ‘didaktik’ dediği anlayış çerçevesinde Çocuk Edebiyatını ve Türkçe Öğretimi bilimsel bir disiplin anlayışına oturtmazsak dille ilgili şikâyetlerimiz azalmayacak, aksine artarak devam edecektir” (Cemiloğlu, 2004: 12). Türkçe Öğretiminin önemli bir bölümünü oluşturan yazım ve noktalama öğretimi belli bir disiplin içerisinde ve beceri haline getirilerek gerçekleştirilmelidir.

Yazım kuralları, noktalama işaretleri dil bilgisi içerisinde düşünülmelidir. Dil bilgisi, dilin bir beceri alanından ziyade dört temel dil becerileri olan okuma, dinleme, konuşma ve yazmaya yardımcı olan bir alandır. Dil, ulusal varlığın en önemlisi ögesi olduğuna göre, gramer de bu başta gelen ögenin temel koruyucusu ve besleyicisidir. “Dil bilgisi çalışmaları, doğru, hızlı, anlayarak okumak; doğru ve etkili konuşup yazmak; dili güvenle kullanmak; konuşurken ve yazarken uyulan kuralların bilincine varmak için gereklidir” (Nas, 2003: 212). Dil bilgisi kuralları ile dört temel dil becerileri adeta birbirini tamamlar niteliktedir. Dil bilgisi sayesinde temel becerilerde uygulanan kurallar, bilinçli bir şekilde kullanılır. “Dilinin kurallarını, inceliklerini, güzelliklerini tanıyan öğrenci daha doğru düşünür, konuşmalarında ve yazılarında daha dikkatli davranır”(Sağır, 2002: 26). Yazı, birikimlerin belli bir düzen çerçevesinde aktarımıdır.

Bu düzeni sağlayan dil bilgisi, yazım ve noktalama kurallarıdır. Bu kurallar ise dil uzmanları tarafından halkın konuştuğu dilin mevcut kurallarını belirlemekle oluşturulur.

“Dil, kendine özgü kuralları olan ve toplumda insanlar arasında anlaşmayı sağlayan bir araçtır. Gerek konuşma dilinde gerekse yazı dilinde bu kurallara uyulmadığı zaman dilde kirlenme veya yozlaşma baş gösterir” (Tokatlı, 2005: 191-196).

“Dilde bozulmalara yol açan birçok faktör vardır. Buna göre dilde kirlenmeye yol açan sebepleri şöyle sıralamak mümkündür:

1. İmlâ ve söyleyiş kurallarına uyulmaması,
2. Dilde karşılığı olduğu hâlde, yabancı kelime kullanımı yoluyla Türkçede yabancı kelime sayısının artırılması,
3. Dilin kendi içyapısına uygun kullanılmaması,
4. Cümle unsurlarının yanlış sıralanması,
5. Kelimelerin doğru anlamı ile ve yerinde kullanılmaması,
6. Dil bilinci ve sevgisinin olmaması” (Tokatlı, 2005: 191-196).

Atatürk’ün 1935’te hazırlattığı Osmanlıca -Türkçe Cep Kılavuzu hem telaffuzda, hem de imlada halkın Türkçeyi kullanmasında önemli bir görevi yerine getirmiştir. (Parlakıyıldız, 2008: 543). Atatürk’ün bu çalışması yazım kurallarının kılavuzlaştırılması/ kitaplaştırılması gerekliliğini göstermektedir.

Kılavuzlardaki kuralların gerekliliğinin yanı sıra fazla olması, baskılarda değişiklik göstermesi kuralların avantajını dezavantaja dönüştürebilmektedir. “Kılavuzlarımızdaki kuralların çokluğu, bazı kuralların tam olarak anlaşılır olmaması, birtakım kelimelerin kılavuzların dizininde yer almaması ve bazı kılavuzlarda kuralla çelişen yazımlar, imlamızın öğrenilmesi ve öğretilmesini zorlaştırmaktadır. 12 yıl içerisinde çıkarılan kılavuzlarda bu kadar kural farkı olması bir öğrencinin hatta bir öğretmenin Türkçenin imlasının doğru bir şekilde öğrenilmesini güçleştirmektedir” (Güler, 2008: 13). “Zaten bu kadar çok kuralı Türkçeyi yazmak durumunda bulunan

ilköğretim veya lise öğrencisini bir yana bırakın yükseköğretim öğrencisine, hatta meslek sahiplerine bile öğretmek zor görünmektedir” (Özkan, 2001: 353). Kuralların çok olması ve sık sık değiştirilmesi hem öğrenmeyi hem de bu kuralların kalıcı hale gelmesini zorlaştırmaktadır. “İmla bir kalıp olduğuna göre, her dilin söyleyişine en uygun kalıpları bulması ve bunları kullanması gerekir. Bir dilin imlasını sık sık değiştirmek doğru değildir. Çünkü imla birliği aynı zamanda yazı dilinde, konuşmada ve eğitimde birlik demektir” (Tulum, 1986: 3).

2.6.2. Yazım (imla) kılavuzu

Dili iyi öğrenme ve öğretmenin iki temel aracı sözlük ve yazım kılavuzudur. Bu araçları kullanma alışkanlığı ise çok önemli olduğu halde Türkiye’de istenilen seviyeye ulaşıldığı söylenemez. “Temel dil becerilerini edinmede ve sağlıklı temellere oturtmada, sözcük dağarcığını zenginleştirmede, daha güçlü ve yetkin ifade becerilerine sahip olmada, dilin bütün veya belli bir çağda kullanılmış kelime ve deyimlerini alfabe sırasına göre tanımlayan, açıklayan, başka dillerde karşılıklarını veren (TDK, 2007), bir bakıma dilimizin hazineleri konumundaki sözlüklerin ve yazıma ilişkin bütün bilgilerin yer aldığı yazım kılavuzunun önemli bir yeri vardır” (Kolaç, 2009: 51).

Sözcüklerin doğru yazılışları ve söylenişleri ancak yazım kılavuzuna sadık kalınarak öğretilir. Yazma gibi sistemli ve düzenli bir eylemin kurallarına hâkim olmak için yazım kurallarını ihtiva eden yazım kılavuzu kullanılmalıdır. Nasıl ki bir cihazın usulüne uygun olarak kullanılması için o cihazın dilinden anlayan, cihazı üreten, piyasaya süren kişilerce hazırlanan kılavuzlardan istifade edilmesi gerekiyorsa; yazma gibi sistemli ve belli bir birikim ve bilgi gerektiren bir eylem de, yazım kılavuzlarının kullanılmasıyla doğru bir şekilde gerçekleştirilmiş olur.

“Sözlü konuşmanın yazıya dökülmesi yazım sorununu gündeme getiriyor. Hiçbir dil yoktur ki, sözleri, sesleri, yazım imleriyle, tam olarak anlatılabilsin. Türkçe yazım, konuşma ile yazmayı oldukça yakınlaştırabilmiştir” (Onaran, 1988: 18-19). Türkçe için konuşulduğu gibi yazılan, yazıldığı gibi konuşulan bir dil denilebilir. Yine de bazı sesleri, ses değişikliklerini, konuşma özelliklerini göstermeye yetecek

yazımımız yoktur. Sözcükler zamanla değişikliğe uğradığı için buna bağlı olarak yazım da değişikliğe uğrar. O halde yazım, donmuş bir kalıp değildir.

Sözcükler zamanla değişikliğe uğradığı için yazımında da farklılıklar arz eder. Bu farklılıklar, dildeki gelişmeleri ve değişiklikleri göz önünde bulundurarak hazırlanan yazım kılavuzlarında belirtilir.

Dilin yazıya geçirilmesinde hataların oluşması, iletişim sürecini olumsuz yönde etkiler. “Sözlü iletişimde hatalar hoşgörüyü karşılanırken yazmada hata pek kabul edilmez” (Aydın, 2000: 54). Yazılı anlatımda ses olayları, yazım kuralları, noktalama işaretleri konularında hatalar göze çarpar. Bu hataların yazıda olması iyi bir yazılı anlatımdan beklenen davranışlar değildir. Bunun için “Her kelimeyi doğru ve düzgün söylemek (telaffuz), doğru yazmak (imla) ve öğrencilere doğru söyletmek ve yazdırmak gerekir” (Karakuş, 2005: 131). Yazılı anlatım üzerinde titizlikle durulması gerekmektedir. Cümle oluştururken bazı yazım kurallarının ve noktalama işaretlerinin kullanılması gerektiği üzerinde durulmalı, bu kullanımlar örnek üzerinde gösterilmelidir. Yazılı anlatıma gereken önemi gösterebilmek, yazım kurallarını içinde barındıran yazım kılavuzuyla ve kılavuzu kullanma alışkanlığına sahip öğrenci/öğretmenle mümkün olur.

2.6.3. Konuyla İlgili Literatür

Yazım ve yazım kılavuzu ile ilgili literatürün oluşturulması için yüksek lisans ve doktora tezleri ile birlikte; yazım kılavuzu ile ilgili eleştiriler, söyleşiler, bildiriler, kongre metinleri, makaleler, eğitim fakültesi dergileri taranmıştır. Tezler, ulusal tez merkezinden taranmış ve birebir yazım kılavuzu ile ilgili yapılan yüksek lisans/doktora tezlerinin sınırlı; bununla birlikte yazım, noktalama, yazılı anlatım gibi konularda yapılan çalışmaların oldukça fazla olduğu görülmüştür. Kavram alanı oluşturulurken ve gerekli görülen yerlerde bu kaynaklardan istifade edilmiştir.

Yazım ile ilgili literatürün bir kısmı aşağıda verilmiştir:

Alkan, Ezgi (2006). İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinde “de” “ki” Bağlaçlarının ve Eklerinin Öğretimi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Arıcı, Ali Fuat (2008) Üniversite Öğrencilerinin Yazılı Anlatım Hataları Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi XXI (2), 209-220

Erdemir, Avni ve Bayram, Yavuz (2006). Amasya'daki İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin İmlâ Kurallarını Kullanma Düzeyleri Üzerine Bir Değerlendirme. Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları. S.171. s. 140-155.

Göçer, Ali (2010) Türkçe Öğretiminde Yazma Eğitimi, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, The Journal Of International Social Research Volume: 3 Issue: 12 Summer

Güler, Metin (2003) TDK Yayını İmlâ Kılavuzlarının Kurallar Bölümüyle İlgili Bir Çalışma, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Kayseri.

Kalfa, Mahir (2000), Noktalama İşaretlerinin Türkçenin Öğretimindeki Yeri ve Önemi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara.

Parlak yıldız, Hayrettin (1995), İmlâ Kılavuzları Üzerine Bir İnceleme (TDK'nin Yayınları 1928- 1993), Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Yalçın, Zeki (1999) İlköğretim Okullarında İlk Okuma Yazma Öğretiminde Karşılaşılan Güçlükler Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans

2.6.4. Türkçe dersi öğretim programında yazım kılavuzu

Öğrenme Alanı: Yazma

Açıklamalar

- Yazma kurallarının uygulanmasında Türk Dil Kurumu Yazım Kılavuzu'nun son basımı esas alınır.

1. 4. Standart Türkçe: Türkçenin toplumda saygınlık uyandıran, konuşma dilindeki farklılıkları ortadan kaldıran, imlâsı Türk Dil Kurumu tarafından belirlenmiş, yazılan ve konuşulan ideal biçimdir.(s.30)

- Noktalama işaretlerinin işlevleri ve yazım kuralları verilirken TDK Yazım Kılavuzu'nun son basımı esas alınır.
- Noktalama işaretlerinin İlköğretim 1-5. sınıflarda ele alınan işlevleri hatırlatılır.
- Yazım ve noktalama kuralları ile ilgili kazanımlar okuma, yazma, dil bilgisine yönelik çalışmalar sırasında ilişkili olduğu konularla birlikte verilebileceği gibi bağımsız etkinlikler aracılığıyla da verilebilir.
- Öğrencilere, yazımını bilmedikleri kelimeler için Yazım Kılavuzu'na başvurmaları, sınıf içi çalışmalarda, özellikle yazılı anlatım etkinliklerinde yanlarında Yazım Kılavuzu bulundurmaları önerilir.(s.37)
- Noktalama işaretlerinin işlevleri ve yazım kuralları verilirken TDK Yazım Kılavuzu'nun son basımı esas alınır.(s.38)

- Öğrencilere, yazımını bilmedikleri kelimeler için Yazım Kılavuzu'na başvurmaları, sınıf içi çalışmalarda, özellikle yazılı anlatım etkinliklerinde yanlarında Yazım Kılavuzu bulundurmaları önerilir.(s.38)

2.6.5. Türkçe çalışma kitaplarında yazım/yazım kılavuzu

Türkçe dersinin ve Türkçe öğretmenlerinin baş kaynağı olarak kabul edilen sözlük ve yazım kılavuzunun, ilköğretim Türkçe 7. sınıf ders ve çalışma kitaplarındaki kullanım sıklığı taranmıştır. Zira yazma gibi Türkçe dersinin dört temel becerisinin temel kaynaklarından olan yazım kılavuzunun ders ve çalışma kitaplarında yer alması gereklidir. Buna göre özellikle öğrenci çalışma kitaplarında yazım kılavuzu kullanmayı gerektirecek etkinliklerin olup olmadığı taranmıştır. Böylece Türkçe dersi için öğretmenlerin ve öğrencilerin yazım kılavuzu kullanma sıklığı ve gerekliliği tespit edilmeye çalışılmıştır.

Türkçe Pasifik 7 öğrenci çalışma kitabı

Pasifik Yayınları İlköğretim Türkçe Ders ve Çalışma kitaplarının kaynakça bölümlerinde yazım kılavuzu yer almamaktadır. Türkçenin dört temel dil becerisinden biri olan yazma becerisini kazandırmak için baş kaynak olan yazım kılavuzunun bu kitaplarda yer almaması büyük ölçüde eksiklidir.

1. tema sayfa 12'de yer alan 6. etkinlikte yazımı karıştırılan kelimeler adlı bölüm yazım kılavuzu kullanmayı gerektirmektedir. Sayfa 18-19'da bulunan 8. etkinlik, sayıların doğru yazımını kazandırmaya yöneliktir. 9. etkinlik ise sayıların yazımı ile ilgili örneklere kurallar yazmakla ilgilidir ki bu etkinlik de birebir kılavuz kullanmayı gerektirmektedir. 10. etkinlik de yazım yanlışlığı ile ilgilidir. 24. sayfadaki 6. ve 7. etkinliklerde yazma becerisi değerlendirme formu mevcuttur. 8. 9. ve 10. etkinlikler büyük harflerin kullanımı ile ilgilidir. Sayfa 33'te 5. ve 6. etkinlikler birleşik kelimelerin yazımı ile ilgilidir. Tema değerlendirme bölümündeki 3. ve 6. soru yazım yanlışlığı ile ilgilidir.

2. temada sayfa 42’de yer alan 4. etkinlik virgölün kullanımını dolayısıyla noktalama kurallarını kapsadığı için yazım kılavuzu kullanmayı gerektirir. 5. etkinlik ise bibliyografik künyelerin yazımı ile ilgilidir. “Atatürk’ün Türk Diline Verdiği Önem” bölümünde yazımla ilgili herhangi bir etkinlik bulunmamaktadır. Bu bölümde konuşma ile ilgili etkinlikler yoğundur. Sayfa 53’te 3. 4. ve 5. etkinlikler yazı yazma becerisi ve noktalama işaretleri ile ilgilidir. Sayfa 59’da anı ve noktalama ile ilgili 4. 5. 6. ve 7. etkinlikler mevcuttur. Tema İçin Değerlendirme bölümünde yazma kurallarına dikkat edilerek yazılması beklenen bir etkinlik mevcuttur. Yine değerlendirme bölümünde 3. 5. ve 6. sorular yazım kılavuzu kullanmayı gerektirecek sorulardır.

3. temanın 68. sayfasında 5. ve 6. etkinlikler yazı yazma ve soru işaretinin kullanımı; 76. sayfadaki 6. ve 7. etkinlik rapor yazma ve ünlem işaretinin kullanımı; 81. sayfadaki 6. etkinlik noktalama işaretlerinden kısa çizginin kullanımı; 86. sayfadaki 5. ve 8. etkinlik yazım ve noktalama; Tema İçin Değerlendirme bölümünde 3. ve 4. soru noktalama kuralları ile ilgilidir. Yine değerlendirme bölümünde yazılacak metnin noktalama kurallarına dikkat edilerek yazılması kazandırılmaya çalışılmaktadır.

4. temanın 98. sayfasındaki 5. 6. 7. ve 8. etkinlikler yazım ve noktalama kurallarını; 106. sayfadaki 6. etkinlik noktalama işaretlerinden yay ayracın kullanımını; 112. sayfadaki 6. 7. ve 8. etkinlikler yazma çalışmaları ve köşeli ayracın kullanımını; 119. sayfadaki 7. etkinlik noktalama işaretlerinden kesme işaretinin kullanımını; Tema İçin Değerlendirme bölümündeki 3. soru noktalama işaretlerini kapsamaktadır.

5. temada 6. 7. ve 8. etkinlikler yazım ve noktalama (düzeltme işaretinin kullanımı) kuralları; 137. sayfadaki 9. etkinlik sayıların yazımı ile ilgilidir. 143. sayfadaki 7. 8. etkinlikler yazma becerilerini geliştirmeye; 151. sayfadaki 6. etkinlik noktalama işaretlerinin kullanımını kazandırmaya yöneliktir. Tema İçin Değerlendirme bölümünde yazım ve noktalama kurallarıyla deneme yazımı etkinliği mevcuttur. Ayrıca 3. 4. ve 5. sorular da yazım ve noktalama ile ilgilidir.

6. temada 165. sayfada yer alan 9. etkinlik dilimize girmiş yabancı kelimelerin yazımını, 12. etkinlik ise noktalama işaretlerinden yay ayracın kullanımını içerir. 172.

sayfada yer alan 6. etkinlik noktalama işaretlerinden tırnak işaretinin kullanımı; 179. sayfadaki 6. etkinlik yazma; 7. etkinlik noktalama işaretlerinden kısa çizginin kullanımı ile ilgilidir. 184. sayfadaki 5. 6. ve 7. etkinlikler yazım ve noktalama kurallarını öğretmeye yöneliktir. Tema İçin Değerlendirme bölümünün ilk kısmında yazma kurallarına uygun bir şekilde yazı yazdırmak hedeflenmiştir. Ayrıca 3. 5. sorular da noktalama kurallarını ölçmeye yöneliktir.

Genel olarak 6 temada da yazım ve noktalama ile ilgili etkinlikler mevcuttur. Ancak hem ders kitabının hem de öğrenci çalışma kitabının kaynakça bölümünde yazım kılavuzunun yer almaması eksiklidir. Zira her etkinlikte yazım ve noktalama ile ilgili kazanımların varlığı kılavuza ihtiyaç duyulacağına göstergesidir. Öğretmeni/öğrenciyi kılavuz kullanma alışkanlığı kazandırmak için ders ve öğrenci çalışma kitapları hazırlanırken ilgili kuralların birinci kaynağa ulaşılarak hazırlanması gereklidir.

Türkçe MEB 7 öğrenci çalışma kitabı

Türkçe MEB 7 Öğrenci Çalışma Kitabının kaynakçasında TDK yazım kılavuzu bulunmaktadır.

1. temanın 13. sayfasında bağlaç ve ek olan “ki” ve “de”nin ve mi soru edatının kullanımıyla ilgili etkinlikler yer almaktadır.

1. temanın 31. sayfasındaki 6. etkinlik büyük harflerin kullanımı ile ilgilidir. 1. temanın 36. sayfasında büyük harflerin kullanımı, yazım yanlışlığı ve çekimli fiiller ile ilgili çoktan seçmeli sorular mevcuttur.

2. temanın 45. sayfasında büyük harflerin kullanımı ile ilgili etkinlik bulunmaktadır. 2. temanın 52. sayfasındaki etkinlikte sayıların yazımı ile ilgili etkinlik yer almaktadır.

3. temanın 88-89. sayfasında birleşik fiillerin yazımı ile ilgili 3 etkinlik mevcuttur. 3. temanın 94-95. sayfasında fiil çekimi ile ilgili 2 etkinlik yer almaktadır.

3. temanın 101-103-104-105-174-175-180 sayfalarında fiil çekimi ve birleşik fiillerin yazımı ile ilgili, 186. sayfada yazımı yanlış olan kelimelerle; 190. sayfada yabancı sözcüklerin yazımı ile; 192. sayfada yazımı yanlış olan kelimelerle ilgili; 195. sayfada yazım kuralları ile ilgili etkinlikler mevcuttur.

2.6.6. Türkçe öğretmen kılavuz kitaplarında yazım kılavuzu

Türkçe Pasifik 7 sınıf öğretmen kılavuz kitabı

Pasifik Yayınları İlköğretim Türkçe 7. Sınıf Öğretmen Kılavuz Kitabının 1. temasında temel dil becerisi olan yazmada;

1.Yazma kurallarını uygulamada 11. kazanım olarak yazım ve noktalama kurallarına uyar kazanımı 4 metinde;

4. Kendi yazdıklarını değerlendirme bölümünde 3. Yazdıklarını yazım ve noktalama kurallarına uygunluk yönünden değerlendirir kazanımı 1 metinde;

6. Yazım ve noktalama kurallarını uygulama bölümünde 1. yazım kurallarını kavrayarak uygular 4 metinde yer almaktadır ve 2. noktalama işaretlerini işlevlerine uygun olarak kullanır kazanımı ise hiçbir metinde kullanılmamıştır.

2.temanın temel dil becerisi: yazmada;

1. Yazma kurallarını uygulamada 11. kazanım olarak yazım ve noktalama kurallarına uyar kazanımı 4 metinde;

4. Kendi yazdıklarını değerlendirme bölümünde 3. Yazdıklarını yazım ve noktalama kurallarına uygunluk yönünden değerlendirir kazanımı 1 metinde;

6. Yazım ve noktalama kurallarını uygulama bölümünde 1. yazım kurallarını kavrayarak uygular hiçbir metinde kullanılmamıştır ve 2. noktalama işaretlerini işlevlerine uygun olarak kullanır kazanımı ise 3 metinde kullanılmıştır.

3. temanın temel dil becerisi: yazmada;

1. Yazma kurallarını uygulamada 11. kazanım olarak yazım ve noktalama kurallarına uyar kazanımı 3 metinde;

4. Kendi yazdıklarını değerlendirme bölümünde 3. Yazdıklarını yazım ve noktalama kurallarına uygunluk yönünden değerlendirir kazanımı hiçbir metinde;

6. Yazım ve noktalama kurallarını uygulama bölümünde 1. yazım kurallarını kavrayarak uygular hiçbir metinde kullanılmamıştır ve 2. noktalama işaretlerini işlevlerine uygun olarak kullanır kazanımı ise 4 metinde kullanılmıştır.

4. temanın temel dil becerisi: yazmada;

1. Yazma kurallarını uygulamada 11. kazanım olarak yazım ve noktalama kurallarına uyar kazanımı 2 metinde;

4. Kendi yazdıklarını değerlendirme bölümünde 3. Yazdıklarını yazım ve noktalama kurallarına uygunluk yönünden değerlendirir kazanımı hiçbir metinde;

6. Yazım ve noktalama kurallarını uygulama bölümünde 1. yazım kurallarını kavrayarak uygular 1 metinde ve 2. noktalama işaretlerini işlevlerine uygun olarak kullanır kazanımı ise 4 metinde kullanılmıştır.

5. temanın temel dil becerisi: yazmada;

1. Yazma kurallarını uygulamada 11. kazanım olarak yazım ve noktalama kurallarına uyar kazanımı 3 metinde;

4. Kendi yazdıklarını değerlendirme bölümünde 3. Yazdıklarını yazım ve noktalama kurallarına uygunluk yönünden değerlendirir kazanımı 1 metinde;

6. Yazım ve noktalama kurallarını uygulama bölümünde 1. yazım kurallarını kavrayarak uygular 3 metinde ve 2. noktalama işaretlerini işlevlerine uygun olarak kullanır kazanımı ise 1 metinde kullanılmıştır.

6. temanın temel dil becerisi: yazmada;

1. Yazma kurallarını uygulamada 11. kazanım olarak yazım ve noktalama kurallarına uyar kazanımı 4 metinde;

4. Kendi yazdıklarını değerlendirme bölümünde 3. Yazdıklarını yazım ve noktalama kurallarına uygunluk yönünden değerlendirir kazanımı 1 metinde;

6. Yazım ve noktalama kurallarını uygulama bölümünde 1. yazım kurallarını kavrayarak uygular 1 metinde ve 2. noktalama işaretlerini işlevlerine uygun olarak kullanır kazanımı ise 4 metinde kullanılmıştır.

Ayrıca Öğretmen Kılavuz Kitabının kaynakça bölümünde TDK Yazım Kılavuzunun 2005 yılındaki baskısı yer almaktadır.

Türkçe MEB 7 sınıf öğretmen kılavuz kitabı

71. sayfada ek 6.1. kazanımına göre ek olan “-ki” ve bağlaç olan “ki”nin kullanıldığı yerleri uygulamaya yönelik etkinlik; bağlaç olan “de” ile ek olan “-de”nin kullanımıyla ilgili etkinlik; soru eki “mi”nin kullanımı ve yazımıyla ilgili etkinlik mevcuttur.

90. sayfada fiil çekimlerinin yazımıyla ilgili etkinlik mevcuttur. 93. sayfada birleşik kelimeler ve büyük harflerin kullanımıyla ilgili etkinlik mevcuttur.

101. sayfada birleşik fiillerin çekimi, 109. sayfada 6.1. kazanımına bağlı olarak sayıların yazımı ile ilgili etkinlik mevcuttur. 153, 159 ve 240, 246. sayfalarda fiil çekimi 252. sayfada “de” bağlacının “-de” ekinin, sayıların yazımı ile etkinlik mevcuttur.

2.6.7. TDK tarafından yayımlanmış yazım kılavuzları

Değişen ve gelişen yazı dilimizle birlikte TDK, 1928 yılından günümüze kadar aşağıda yer alan kılavuzları hazırlamıştır:

- 1928 İmlâ Lügati
- 1941:1941 İmlâ Kılavuzu (İmlâ Lügatini ikinci basımı)
- 1948:1948 İmlâ Kılavuzu (Üçüncü Baskı)
- 1956:1956 İmlâ Kılavuzu (Dördüncü Baskı)
- 1957:1957 İmlâ Kılavuzu (Beşinci Baskı)
- 1960:1960 İmlâ Kılavuzu (Altıncı Baskı)
- 1962:1962 İmlâ Kılavuzu (Yedinci Baskı)
- 1965:1965 Yeni İmlâ Kılavuzu
- 1966:1966 Yeni İmlâ Kılavuzu (İkinci Basım)
- 1967:1967 Yeni İmlâ Kılavuzu (Üçüncü Baskı)
- 1969: 1969 Yeni İmlâ Kılavuzu (Dördüncü Baskı)
- 1970a:1970 Yeni Yazım (İmlâ) Kılavuzu (Beşinci Baskı)
- 1970b:1970 Yeni Yazım (İmlâ) Kılavuzu (Altıncı Baskı)
- 1973:1973 Yeni Yazım (İmlâ) Kılavuzu (Yedinci Baskı)
- 1975:1975 Yeni Yazım (İmlâ) Kılavuzu (Sekizinci Baskı)
- 1977: 1977 Yeni Yazım Kılavuzu (Dokuzuncu Baskı)
- 1980:1980 Yeni Yazım Kılavuzu (Onuncu Baskı)
- 1981:1981 Yeni Yazım Kılavuzu (On Birinci Baskı)
- 1985: 1985 İmlâ Kılavuzu
- 1988: 1988 İmlâ Kılavuzu (Gözden Geçirilmiş Yeni Baskı)
- 1993:1993 İmlâ Kılavuzu (Gözden Geçirilmiş Yeni Baskı)
- 1996:1996 İmlâ Kılavuzu (Genişletilmiş ve Gözden Geçirilmiş Yeni Baskı)

- 2000 :2000 İmlâ Kılavuzu (Genişletilmiş ve Gözden Geçirilmiş Yeni Baskı)

“İmlâ Lügati de dâhil edilirse bunlardan 7 tanesi ana baskı, 16 tanesiye bu ana baskıların ara baskısı durumundadır. Buna göre ana baskılar diyebileceğimiz kılavuzlar şunlardır:

1. İmlâ Lügati; Devlet Matbaası, İstanbul, 1928.

2. İmlâ Kılavuzu (İmlâ Lügatini ikinci basımı), İstanbul, Cumhuriyet Basım Evi, 1941.

3. Yeni İmlâ Kılavuzu; Türk Dil Kurumu Yayınları, Türk Tarih Kurumu Basım Evi, Ankara, 1965.

4. 1970 Yeni Yazım (İmlâ) Kılavuzu; (Beşinci Baskı), Türk Dil Kurumu Yayınları, Türk Tarih Kurumu Basım Evi, Ankara, 1970.

5. Yeni Yazım Kılavuzu; (Yeniden Düzenlenmiş Dokuzuncu Baskı), Türk Dil Kurumu Yayınları, İlk yaz Basım Evi, Ankara, 1977.

6. İmlâ Kılavuzu; (Hazırlayan: Prof. Dr. Hasan Eren), Türk Dil Kurumu Yayınları, Türk Tarih Kurumu Basım Evi, Ankara, 1985.

7. İmlâ Kılavuzu; (Genişletilmiş ve Gözden Geçirilmiş Yeni Baskı), Türk Dil Kurumu Yayınları, Türk Tarih Kurumu Basım Evi, Ankara, 1996.

Türk Dil Kurumu, çıkarmış olduğu bu kılavuzların bazı tarihlerde ara baskıları adını verebileceğimiz baskılarını da yapmıştır:

1. İmlâ Kılavuzu (Üçüncü Baskı), Türk Dil Kurumu Yayınları, Türk Tarih Kurumu Basım Evi, Ankara, 1948.

2. İmlâ Kılavuzu (Dördüncü Baskı) Türk Dil Kurumu Yayınları, Türk Tarih Kurumu Basım Evi, Ankara, 1956.
3. İmlâ Kılavuzu (Beşinci Baskı), Türk Dil Kurumu Yayınları, Türk Tarih Kurumu Basım Evi, Ankara, 1957.
4. 1960 İmlâ Kılavuzu (Altıncı Baskı), Türk Dil Kurumu Yayınları, Türk Tarih Kurumu Basım Evi, Ankara, 1960.
5. İmlâ Kılavuzu (Yedinci Baskı), Türk Dil Kurumu Yayınları, Türk Tarih Kurumu Basım Evi, Ankara, 1962.
6. Yeni İmlâ Kılavuzu; (İkinci Basım), Türk Dil Kurumu Yayınları, Türk Tarih Kurumu Basım Evi, Ankara, 1966.
7. Yeni İmlâ Kılavuzu; (Üçüncü Baskı), Türk Dil Kurumu Yayınları, Türk Tarih Kurumu Basım Evi, Ankara, 1967.
8. Yeni İmlâ Kılavuzu; (Dördüncü Baskı), Türk Dil Kurumu Yayınları, Türk Tarih Kurumu Basım Evi, Ankara, 1969.
9. Yeni Yazım (İmlâ) Kılavuzu; (Altıncı Baskı), Türk Dil Kurumu Yayınları, Türk Tarih Kurumu Basım Evi, Ankara, 1970.
10. Yeni Yazım (İmlâ) Kılavuzu; (Yedinci Baskı), Türk Dil Kurumu Yayınları, Türk Tarih Kurumu Basım Evi, Ankara, 1973.
11. Yeni Yazım (İmlâ) Kılavuzu; (Sekizinci Baskı), Türk Dil Kurumu Yayınları, Türk Tarih Kurumu Basım Evi, Ankara, 1975.

12. Yeni Yazım Kılavuzu (Onuncu Baskı), Türk Dil Kurumu Yayınları, Doğuş Matbaası, Ankara, 1980.

13. Yeni Yazım Kılavuzu (On Birinci Baskı), Türk Dil Kurumu Yayınları, Türk Tarih Kurumu Basım Evi, Ankara, 1981.

14. İmlâ Kılavuzu; (Gözden Geçirilmiş Yeni Baskı), Türk Dil Kurumu Yayınları, Türk Tarih Kurumu Basım Evi, Ankara, 1988.

15. İmlâ Kılavuzu; (Gözden Geçirilmiş Yeni Baskı), Türk Dil Kurumu Yayınları, Türk Tarih Kurumu Basım Evi, Ankara, 1993.

16. İmlâ Kılavuzu; (Genişletilmiş ve Gözden Geçirilmiş Yeni Baskı), Türk Dil Kurumu Yayınları, Türk Tarih Kurumu Basım Evi, Ankara, 2000” (Güler, 2003: 283-285).

Güler’in çalışmasından sonra TDK “Yazım Kılavuzu (2005); İlköğretim Okulları İçin Yazım Kılavuzu (2009) ve Yazım Kılavuzu (2009)” çalışmalarını hazırlamıştır.

TDK dışında hazırlanan kılavuzlardan: Ana yazım kılavuzu

Görüş formunu dolduran Türkçe öğretmenleri, TDK tarafından çıkartılan yazım kılavuzları dışında Adam Yayınlarının 1987 tarihli Ana Yazım Kılavuzunu yaygın olarak kullanmaktadırlar. TDK dışında özel yayınevlerince hazırlanan Ana Yazım Kılavuzundan başka Dergâh Yayınları 1987, Mertol Tulum’un Tercüman Yayınlarından çıkan 1986 tarihli Yeni İmlâ Kılavuzu, Yapı Kredi Yayınlarından Nijat Özön’ün Büyük Dil Kılavuzu (1.baskı 1985), 1995 ve Kocaelik Yayınlarının 2002 tarihli İmlâ Kılavuzu yaygın olarak kullanılan kılavuzlardır.

Yazım kılavuzları sadece TDK tarafından değil özel yayın ve kuruluşlarca da basılmıştır. Ömer Asım Aksoy, ADAM Yayınlarından Ana Yazım Kılavuzu’nu

çıkartmıştır. Ömer Asım Aksoy Türk Dili Dergisine 1988 yılında verdiği röportajda Ana Yazım Kılavuzu'nun birtakım boşlukları doldurduğunu ve yenilikler getirdiğini belirtmiştir. Kılavuzun özelliklerini şu şekilde sıralamıştır:

1. “Eski yazının Türkçeyi doğru yazmaya elverişli olmadığını ve eskiden yazın konusunda çekilen güçlükleri anlattık.
2. Yeni yazının kabulünden sonra çıkarılan yazım (imla) kılavuzları üzerine bilgi verdik.
3. Yazımda göz önünde bulundurulması gereken ilkeleri saptadık.
4. Hiçbir yazım kılavuzunda bulunmayan çeviri yazı konusunu ekledik.
5. Sınırını kesin olarak çizmek kolay olmamakla birlikte “bileşik sözcük” kavramına biraz daha aydınlık getirdik.
6. Terimlerin yazım ilkelerini getirdik.
7. Çok sözcüklü coğrafya adlarının yazımını kurala bağladık.
8. Çok sözcüklü birtakım anlatım birimlerini de dizelgeye aldık.
9. Yabancı ülkelerin belli başlı kent adlarına dizelgede yer verdik.
10. Dizelgeyi sözcükler ve terimler bakımından genişlettik.
11. Mektup ve zarf üstü yazmada uygulanacak yolu gösterdik.
12. İmler ve kısaltmalar bölümünü genişlettik” (Aksoy, 1988:1-3).

2.6.8. Yazım kılavuzları ile ilgili sorunlar

Yazım kılavuzları için öne sürülen sorunların başında birbiriyle tutarlı olmayan kuralların bulunması gelmektedir. Tutarsızlıkların da değişik şartlara bağlı olarak kendi içinde mantıklı açıklamaları yapılabilmektedir. “Karamanoğlu Mehmet Bey’in fermanından, Âşık Paşa’nın şikâyetnamesine kadar geriye dönüp baktığımızda bir dil sorunuyla karşı karşıya gelmişizdir. Alfabemiz, imlamız, kelimelerimiz, dilbilgisi kurallarımız teker teker ele alınmış ve üzerinde uzun uzun tartışılmıştır. Halen de bu tartışmalar günümüzün gündeminden düşmeyen konular arasındadır. Bir imla sorunumuzun olduğu inkâr edilemez” (Parlakııldız, 2008: 537). Değişen sözcüklerle birlikte yazım, yazım kurallarını içeren kılavuzlar da değişme göstermektedir. Bu

değişiklikler öğrenciler/öğretmenler tarafından takip edilememekte, yazımda ikilikler başlamaktadır. Ticari ve ekonomik kaygılar bir devletin ve milletin en önemli hazinesi olan dile ciddi hasarlar verebilir.

“Ülkemizde Harf İnkılâbından bu yana, imla ile ilgili problemler azalacağı yerde, maalesef bazı konularda (birleşik kelimelerde, inceltme-uzatma işaretlerinin kullanımında) hızla devam etmiş, çözümü kolaylaştırma yerini zıtlaşmalara bırakmıştır. Bu da ülkemizde gerek okullarımızda, gerekse kurumlar arasında imla birliğini bozmuştur. Bu sebeple bugün öğretim kurumlarımızda imla kargaşası devam etmektedir” (Parlakııldız, 2008: 538). Yazım kargaşası ikiliklerden ortaya çıkmaktadır. Bu ikiliğin ortadan kaldırılması için hem bireyler hem kuruluşlar gereken hassasiyeti göstermek zorundadırlar.

“1928’den 2005’e kadar çıkarılan imla kılavuzlarında bir bütünlüğün sağlanamadığı, yeni çıkan her kılavuzda kuralların sık sık değiştirildiği ve öğretmen ile öğrenciler arasında güven bunalımı yaşadığı görülmektedir” (Parlakııldız, 2008: 546). 2005’te İlköğretim Okulları için çıkarılan İmla Kılavuzu’nun adının 2007’de Yazım Kılavuzuna dönüştürülmesi, birleşik kelimelerin yazımlarında kılavuzlarda kimi zaman değişikliklerin arz etmesi, piyasaya sürülen ilköğretime yönelik Cep İmla Kılavuzlarını hazırlayanların kâr amaçlı anlayışları yazımda kargaşa yaratması gibi örnekler sıralanabilir (Parlakııldız, 2008: 546). 1928’ten günümüze kadar değişen yazımla birlikte yazım kılavuzlarının da değişmesi özellikle öğretmenlerde ‘kılavuz sık değiştiğinden kurallar öğrenilmiyor’ düşüncesi yerleşmiştir. Öğretmenler değişen kılavuzla birlikte öğrencilerin/öğretmenlerin yeni kılavuza adapte olmakta zorlandıklarını ifade etmektedirler. Yaşayan bir varlık olan dilin değişmesi, gelişmesiyle birlikte yeni kurallar ihtiyaç duyulmaktadır. Bu değişiklikleri takip etmek ve dili kullanan topluma bildirmekle görevli bulunan TDK bu değişiklikleri baz alarak yeni kılavuz çıkarmakla mükelleftir. Önemli olan bu kuralların değişme nedenlerinin mantığının öğretilmesidir.

‘Dilde birlik, yazıda birlik’ ilkesinin gerçekleştirilebilmesi için kurumlar tarafından belli kıstaslara bağlı kalınarak, ticarî kaygı taşımayan kılavuzların

hazırlanmasına dikkat edilmelidir. Yazıda kargaşaya yer vermemek, yazıda birliği sağlamak, öğrencilerin yazımla ilgili kafasındaki soru işaretlerini gidermek için aykırılıklara son verilmeli, öğretmenler başta olmak üzere okullar, basın yayın organları yazım eğitiminin titizlikle gerçekleştirilmesi için gerekli çabayı göstermelidirler.

Yazım, yazma (ve okuma) eylemi içinde bulunan herkesin ilgi ve özenini gerektirmektedir. Yazım, dile saygının ve hâkim olmanın dili güzel ve doğru kullanmanın gereğidir. Öğretim kurumlarında yazımın önemini kavratılamamakta, ana dili öğretiminde yazıma gereken ağırlık verilememektedir. “Ulusal dil bilinci, bir yönüyle yazım birliğini sağlamakla oluşturulmaktadır” (Çotuksöken, 1988: 6).

Belirli bir bölgede kalmayıp birçok yöne doğru sürekli yer değiştirme ile birlikte din faktörü Türk milletinin çok sayıda alfabe değişikliği yaşamasında önemli rol oynamıştır. Türklerin ilk kullandığı alfabe Köktürk alfabesidir. Uygur döneminde Soğd, Brahmi, Mani ve Uygur alfabeleri kullanılmıştır. İslamiyet’in kabulünden sonra Arap alfabesini kullanan Türkler, 1926 yılında Latin harflerini kabul etmiştir. Yapılan her alfabe değişikliği birçok yazım sorunuyla karşı karşıya kalınmasına sebep olmuştur. Latin alfabesi, dilimize yazıda, okumada, öğrenmede pek çok kolaylık sağlamakla birlikte yazım ve noktalamada bazı sorunlara yol açmıştır. Bu sorunların nedeni kuralların sık değişmesiyle alakalıdır. 1928 yılında Dil Encümeni üyeleri tarafından İmla Lügati yayımlanmıştır. Bu eser, Latin harfli kelimelerin karşısında Arap harfli şekillerinin yer alması biçiminde oluşturulmuştur. Yazım kılavuzu, günümüze kadar birçok kez basılmıştır. Her baskı, bir öncekinin eksikliklerini tamamlamış veya yanlışlarını düzeltmiştir. Bazı kurallar bir karara bağlanmış sonraki baskılarda bu karardan vazgeçilmiş daha sonra tekrar eskiye dönmüştür.

Tümüyle konuşulduğu gibi yazılan ve yazıldığı gibi okunan bir dil olmasa bile Türk dili yazılışı söylenişine, söyleniş yazılışına yakın bir dildir. Türkçede yazılışları ile söylenişleri farklı olan sözcükler de söz konusudur. “Konuştuğumuz gibi yazarsak, “ağabey” kelimesini “abi”, “ değil mi?” kelimesini “dii mi?”, “eczane” kelimesini “ezzane” şeklinde yazmamız gerekirdi” (Aksu, 2001: 36). Konuşma diliyle yazı dili birbirinden farklı olduğu için konuşmada kullanılan sözcükler yazıya geçirilirken

hassas davranılmalıdır. Bu hassasiyet de yazım kuralları, yazım kılavuzu ve sözlüklere sadık kalınarak mümkün olur. Yazım kılavuzu ve sözlük kullanmak yazıda birlik sağlamak gibi tarihsel bir önem taşır. Özellikle son zamanlarda yabancı sözcüklerin dilimize girmesiyle bu sözcüklerin yazımı ile ilgili kargaşa ortaya çıkmıştır. “Bu kelimeler varlıklarıyla ve yazılışlarıyla dil kirliliğine sebep olmaktadır. Örnek olarak “show” kelimesini verebiliriz. 1928 yılında kabul edilen Türk alfabesi içinde “ş” karşılığı “sh” ve “w” harfleri bulunmamaktadır. Veyahut “baskı sayısı” gibi Türkçe kelimelerden oluşan bir birleşik kelime yerine Fransızların “tıraj” kelimesinin kullanılmasıyla birlikte birçok yabancı kaynaklı kelime hem de kendi imlalarıyla dilimizde yer almaya başlamıştır” (Aksu, 2001: 36). Bu sorunlar dikkat ve titizlikle çözülebilir. Özentilikten kaçınılarak gerçekçi ve bilimsel bir anlayışla davranmak sorunlara çözümü olacaktır.

Dildeki kurallar, yetkili kurumlarca konulmalıdır. Bugüne kadar, eğitim ve öğretimde kaynak olarak kullanılan yüzü aşkın imla (yazım) kılavuzu yayımlanmıştır. Bunların % 90’ı özel kişi ve kuruluşlarca veya yayın evlerince hazırlanmıştır. “İşin bu boyutu, TDK’nin çıkardığı İmlâ Kılavuzları’nda görülen karışıklığı birkaç kat daha artırmaktadır. Aynı anda kitapçılarda bulunabilen 1989-1994 yılları arasında çıkmış beş ayrı yazım kılavuzunun karşılaştırılması çok ilgi çekici sonuçlar ortaya koymaktadır” (Ateşman, 1995: 5-8). Ateşman’ın işaret ettiği, kılavuzlar arasındaki tutarsızlıklar ve değişiklikler, Çotuksöken’in de özellikle öne sürdüğü tespitler sayılabilir.

“Yazıma ilişkin sorunlar her zaman var olacaktır. Dilin sürekli değişimi, yeni sözcüklerin dilin sözvarlığına girmesi, yabancı dillerden ödünçlemeler yapılması, özel dillerden ya da yöre ağızlarından, eski kaynaklardan sözcük ve kalıp kullanımlarının alınması, kimi sözcüklerin aşınmaya uğraması, belirli zaman aralıklarıyla yazımın gözden geçirilmesini ve gerekli düzeltmeler yapılmasını zorunlu kılmaktadır” (Çotuksöken, 1988: 5).

“Yazım kılavuzlarındaki sorunların çözüme kavuşturulması için yazım sorunlarının tam olarak saptanıp ortaya konması, bu sorunlara çok yönlü bakılması, anlık, çabuk geçersizleşebilecek çözümlerle

yetinmemek gerekir. Başlıca yazım sorunlarını şu alt başlıklarda toplayabiliriz:

1. Özel dillerden sözcük alma
2. Yöresel ağızlardan sözcük alma
3. Yabancı dillerden giren yeni sözcükler
4. Ölmüş ve ölmekte olan sözcükler
5. Bilim terimleri
6. Yeni türetilen sözcükler
7. Sözcüklerin türevleri
8. Özel adlar
9. Sesletim
10. Kalıp kullanımlar
11. Yazım kuralları ve noktalama imleri
12. Yazım kılavuzlarının söz dağarcığı
13. Düzeltme imi
14. Birleşik sözcükler

Yazım sorunlarımız bu kadar değil. Hepimizin amacı ortak: Türkçeyi doğru yazmak (yazdırmak), doğru konuşmak (konuşturmak). Bunların da ötesinde Türkçeyi sürekli zenginleştirerek gelişkin bir bilim, sanat, kültür dili durumuna getirmek. Türkçe üzerine kafa yoranların düşündüklerini yazıya dökmeleri bir dilseverlik ve yurtseverlik ödevidir” (Çotuksöken, 1988:7).

Birleşik kelime sorunu

Dilimizde yeni bir kavramı karşılamak için başvurulan yollardan biri iki veya daha çok kelimeyi bir araya getirip tek kelime halinde birleştirmektir. Buna birleşim ve bu yolla kelime dağarcığına katılan kelimelere de birleşik kelime denilmektedir. Birleşik kelimelerin yazılışı yazımın eskiden beri süregelen en güç ve en karışık

meselelerinden biridir. “Ses düşmesi yolu ile şekilce bütünleşenler bir yana, bunların hangilerinin birlikte, hangilerinin ayrı yazılacağı konusunda bugüne kadar bir ölçü üzerinde birlik sağlanabilmiş değildir. Bir takım kurallar konmuş, ancak bunlar kaplayıcı ve sınırlayıcı olmak bir yana, tutarlı ve anlaşılır olmadığı için herkesçe kabul görmemiş ve dolayısıyla benimsenmemiştir” (Tulum: 1986, 26). Birleşik kelimelerin yazımıyla ilgili belirsizlikler bireysel imlalara sebebiyet vermiştir.

Kültür alış-verişi arttıkça yeni ve yabancı kavramlara karşılık bulmak gerekli hale gelmiştir. Bununla birlikte bir nesneyi veya bir durumu karşılamak için kimi zaman tek sözcük yetersiz kalmaktadır. Bu bakımdan her dil sürekli olarak yeni kelimeler türetme yoluna gider. “Dilimizde de yeni kavramları karşılamak için zaman zaman yeni kelimelere ihtiyaç vardır. Türkçede yeni kelimeler türetmeye yarayan dil birliklerinin sayısının 100’e yakın (96) olduğu tespit edilmiştir. Türkçede yeni kavramları karşılamaya ve yabancı kavramların aktarılmasına yarayan bir anlatım biçimi de *birleştirme* adı verilen yoldur” (Koç, 2007: 695). Bugün dilimizde birleştirme yoluyla meydana getirilmiş birçok birleşik kelime vardır. İfadeye büyük kolaylık sağlayan ve kelime dağarcığımızda geniş bir yer tutan bu kelimelerin nasıl yazılacağı, yazım sorunumuzun başında gelir. “Birleşik kelimelerden hangilerinin bitişik, hangilerinin ayrı yazılacağı konusunda bugüne kadar bazı kurallar konulmuş olmakla birlikte, bu kurallar kapsamlı, tutarlı ve sınırlayıcı olmadığı için herkes tarafından benimsenmemiştir” (Koç, 2007: 695). Kuralların sık sık değişmesi kişilerin kendi anlayışları doğrultusunda bir yazım anlayışına yönelmelerine neden olmuştur. Bu görüş farklılıkları bileşik kelimelerin yazımında sorun oluşturmaktadır.

“Dilimizde yeni bir kavramı karşılamak için yararlanılan yollardan biri olan birleşik kelimeler, imlâ kılavuzlarında terim olarak “bileşik” ve “birleşik” olarak iki farklı şekilde yer almaktadır.

İmlâ Lügatinde birleşik kelimelerle ilgili bölüm anlatılırken, “bitişik” ifadesi kullanılmıştır. (İL 1928: XIII, XIV)

1941 İmlâ Kılavuzuyla 1970 Yeni Yazım (İmlâ) Kılavuzu(5.baskı) arasında çıkarılan 10 kılavuzda, “bileşik” terimi kullanılmıştır. (İK 1941: XXVIII; İK 1948: XXVIII; İK 1956: XVII; İK 1957: XVII; İK 1960: XVII; İK 1962: XVII, İK 1965: 39; İK 1966: 39; İK 1967: 39; İK 1969: 39)

1970a, 1970b, 1973 ve 1975 imlâ kılavuzlarında, “birleşik” olarak geçmektedir. (İK 1970a: 39; İK 1970b: 39; İK 1973: 39)

1977, 1980, 1981 imlâ kılavuzlarında bu terim, 1970 Yeni Yazım (İmlâ) Kılavuzundan (5.baskı) önceki kılavuzlarda olduğu gibi “bileşik” olarak kullanılmıştır. (İK 1977: 31; İK 1980: 31; İK 1981: 24)

1985 İmlâ Kılavuzu ve daha sonraki kılavuzlarda ise, 1970- 1977 tarihleri arasında çıkarılan kılavuzlarda olduğu şekliyle “birleşik” olarak yazılmıştır. (İK 1985: 17; İK 1988: 17; İK 1993: 19; İK 1996: 29; İK 2000: 30)

1996 ve 2000 imlâ kılavuzlarında “bileşik kelime” kullanımının yanlış olduğu da belirtilmiştir: “Birleşik kelime terimi için bileşik kelime denilmesi yanlıştır.” (İK 1996: 29; İK 2000: 30)

2000 İmlâ Kılavuzunda “birleşik” terimi kullanıldığı için, çalışmada bu ad kullanılmıştır” (Güler, 2003:187).

“Bugüne kadar hazırlanan birçok imlâ kılavuzunda birleşik kelimelerin genellikle bitişik yazılmaları esası benimsenmiş olmakla birlikte, bunlar da yine kesin kurallar olmayıp itibari değerler olduğundan yazılışta bir birlik sağlanamamıştır. Aynı yapıdaki bazı kelimeler bitişik yazılırken, bir kısmı da ayrı yazılmakta ve bunun sebebi açıklanamamaktadır” (Özkan, 2001: 353).

Yeni Dil Kurumu tarafından çıkartılan İmla Kılavuzu'nu hazırlayan Hasan Eren kelimelerin ayrılmasının kolaylık olduğunu belirtse de birleşik kelimelerin ayrı yazılması kuralının benimsenmesiyle birlikte pek çok sözcük ayrılacak bileşik sözcüklerin düşmesiyle dilimiz kısırlaşacaktır.

Bütün dillerde 'az çabayla çok anlam bildirme' eğilimi vardır. Türkçede bu eğilim daha da güçlüdür. Bu eğilim sonucunda, Türkçede bir varlığın ya da bir kavramın çok sözcükle değil, tek sözcükle anlatılması yaygındır. Örneğin *anlambilimi, dilbilgisi, önsöz, toplumbilim* gibi bileşik sözcükler ikişer sözcük (öbek) olarak yazılırsa az çabayla çok anlam bildirme eğilimine aykırı olduğundan; bir müddet sonra bu sözcükler kullanmak yerine yabancı karşılıkları (*semantique, grammairre, mukaddime, sociologie*) kullanılmaya başlanacaktır. Sonuç olarak hem dilimizin sözcük hazinesini sınırlandırmamak hem de dilimizi yabancı terimlerin işgal etmesine mahal vermemek için Türkçe bileşik sözcüklerin öğeleri ayrılmamalıdır.

2.6.9. Yazım kılavuzlarının niteliği: Yazım birliği

Yazım kılavuzlarının işlevi geniş topluluklara doğru yazmayı öğretmek olmalı, bu yüzden çok basılmalı ve ucuz satılabilmelidir.

Yazım kılavuzları bilhassa Türkçe derslerinde başvuru alan ilk kaynaklardan birisi olduğu için güvenilir olmalıdır. Güvenirliğini ise geçerliliği ile sağlar. Yazım kılavuzları bilimsel, mantıklı, yeniliklere açık, tutarlı, örnek alınacak eser olmalıdır. "Sürekli gelişen, değişen, teknoloji ve bilim dünyasıyla bünyesine yeni sözcükler alan dilimize yazım kılavuzu oluşturmanın birçok güçlüğü vardır. Kılavuz hazırlama işinin bireyselleştirilip/kurumsallaştırılıp çıkar haline dönüştürülmesiyle kılavuzların sayısı gün geçtikçe artmakta ve birbiriyle tutarsız kılavuzlar ortaya çıkmaktadır. İlgili kurumlar bilgili bir heyetle bu ehemmiyetli işi ele almalı ve basılan kılavuzlardaki hatalar tespit edilmelidir" (Türkseven, 1998: 8).

"Vecihe Hatipoğlu'na göre dilde imlâ birliği öncelikle kolay imlâ ile sağlanır. Bu birliğin sağlanmasında aydınların iyi niyetine ve dikkatine gerek vardır. Bugün her

derginin, her üniversitenin, her kitabın ayrı bir imlâsı olduğunu ve bunu bir çeşit özgürlük olarak görenlerin olduğunu belirten Hatipoğlu, imlâ birliğinin dil birliğini de sağladığını bunun da ulusun birliği demek olduğunu belirtir” (Püsküllüoğlu, 1966: 78). Türk Dil Kurumu, Millî Eğitim Bakanlığı ve Kültür Bakanlığı arasında yazım noktasında iş birliği yapılmalı böylece okullar, basın ve bilim dünyasında yazım birliği kurulması mümkün olabilir.

Yayımlanmış çok sayıda yazım kılavuzunun bulunması ve sorunlu konuların her kılavuzda farklı ilkelerle kurallaştırılması, uygulamalarda birliğe gitmeyi engellemektedir.

“Uzun yıllar, imlâ kılavuzlarındaki yazım yanlışlarının bilgi yanlışlığı sayılacağı söylenerek, yerildiği görülmüştür. Gerçekten bir konunun doğrusunu öğrenmek için başvurulacak kaynakların yanlışlara tahammülü olmamalıdır. İmlâ konusunda kural koyucuların konunun uzmanlarından meydana gelen bir kurul olması gerektiğini ve imlâ kurallarının uzun süren tartışmalarla ve kılı kırk yararcasına yapılan incelikli çalışmalarla belirlenmesinin kaçınılmaz olduğunu ortaya koymaktadır. Zaten dilimizdeki pek çok karışıklığın temelinde, İmlâ Lügati'nin dönemin şartlarının zorlamasıyla, çok acele olarak ve kuralları uygulamadan çıkarma düşüncesiyle hazırlanması yatmaktadır. Ayrıca bu işe ömrünü veren çok sayıda bilim adamımız konunun zorluğuna ve kuralları belirlemede karşılaşılan kavram karmaşalarına işaret etmektedirler. Öyleyse işe önce kavramları yerli yerine oturtmakla başlamalı, ardından da 1941 yılında hazırlanan İmlâ Kılavuzunun girişinde belirtildiği gibi, konuyla ilgili bütün kurum ve kuruluşların eleştiri ve görüşlerini alarak bir orta yol bulunmalıdır” (Özkan, 2001: 355) .

“1941'den sonraki kılavuzların macerasında çok da uzun olmayan aralıklardaki değişiklikler görülür” (Yelok ve Kartallıoğlu, 2005: 100-101). Günümüzde tercih dâhilinde TDK'nin Yazım Kılavuzu, Dil Derneğinin Yazım Kılavuzu veya Ömer Asım

Aksoy'un Ana Yazım Kılavuzu kullanılmaktadır. Doğal olarak da yazımımızda üç farklı gelenek oluşmakta, bu farklılıklar yazımdaki kargaşa ve belirsizlikleri sürdürmektedir. "Ancak Türk Dil Kurumu 2004 yılında yapmış olduğu yeni düzenlemelerle diğer iki kılavuzu kendisine yaklaştırmış, muhtemelen ortak bir geleneğin yolunu da açmış görünüyordu. Ömer Asım Aksoy'un ifadesiyle 'Kurallar ne kadar sade olursa, yazım birliği o kadar kolay sağlanır.' Türk Dil Kurumunun imla ilgili yaptığı çalışmalar ve bu konuda kafa yoran diğer kurum ve kuruluşların amaçları da bu yöndedir" (Yelok ve Kartallıoğlu, 2005: 100-101). Bu kuralların yaygınlaşması için yazımda titizlik gösterilmesi gerekmektedir.

Yazım aykırılıklarının nedeni kişisel değerlendirmeler, görüşlerden kaynaklanmaktadır. Farklı dillerden dilimize giren sözcüklere uygun yazım şekli belirlenmeyip; kurum/kuruluşlar, kılavuzlar arasında birlik sağlanmadıkça yazıda birlik hedefine ulaşmak mümkün olmayacaktır.

"Türk demek, her şeyden önce, Türkçe konuşan, yazan ve düşünen insan demektir. Bu bakımdan dilde birlik, dilin kullanımında birlik, kültürde, düşünce ve davranışta birliğin ilk şartıdır. Ülkemiz içinde millî birliği pekiştirmenin, Türk dünyasında kesilen ve yıpratılan milli bağlarımızı yeniden oluşturmanın yolu; dilde, olabildiğince de dilin sözlü ve yazılı kullanımında birliği sağlamaktır" (Onaran, 1988: 18-19). Dil, toplumu bir arada tutan, bütünleştiren, ayakta tutan, ortak noktada buluşturan unsurdur. Bu birliğin sağlanması dilin işlendiği yazıda birlikle mümkün olabilir.

BÖLÜM III

Bulgular ve Yorum

Araştırmanın bu bölümünde Türkçe dersi öğretim araçlarındaki yazım sıklığını belirlemeye yönelik Türkçe dersi öğretim araçlarının yazım kurallarını işleme durumu ve Türkçe öğretmenlerinin görüşlerine ilişkin bulgular ve yorumlar üzerinde durulmuştur.

Bu bulguları elde etmek için MEB Türkçe Öğrenci Çalışma Kitabı 7, MEB Türkçe Öğretmen Kılavuz Kitabı 7, Pasifik Yayınları Türkçe Öğrenci Çalışma Kitabı 7, Pasifik Yayınları Türkçe Öğretmen Kılavuz Kitabı 7 kitaplarında yazım kurallarının sıklık tablosu oluşturulmuş, aynı zamanda Türkçe öğretmenlerinin Türkçe dersi öğretim araçlarındaki yazım sıklığıyla ilgili görüşleri alınmış ve bulgular analiz edilerek yorumlanmıştır.

3.1. Türkçe Dersi Öğretim Araçlarının Yazım Kurallarını İşleme Durumu

Tablo 3.1.1. Türkçe Dersi Öğretim Araçlarının Yazım Kurallarını İşleme Durumu

Yazım Kurallarına İlişkin Etkinlik Sıklığı	MEB	Pasifik Yayınlar
	f	f
1. “de” bağlacının yazımı	3	-
2. “ki” bağlacının yazımı	2	-

3. “ne... ne...” bağlacının yazımı	-	-
4. “mi” soru ekinin yazımı	2	-
5. Sayıların yazımı	3	6
6. Büyük harflerin yazımı	5	6
7. Birleşik kelimelerin yazımı	5	9
8. Deyimlerin yazımı	-	1
9. İkilemelerin yazımı	-	-
10. Alıntı kelimelerin yazımı	1	1
11. Özel adların yazımı	3	-
12. Tarihlerin yazımı	-	1
13. “de” ekinin yazımı	3	-
14. “ki” ekinin yazımı	1	-
15. Yabancı özel adların yazımı	-	1
16. Pekiştirmeli sıfatların yazımı	-	2
17. Fiil çekimlerinin yazımı	9	14
18. “ile” edatının yazımı	-	-
Toplam	37	41

Yukarıdaki tabloda MEB ve Pasifik Yayınları Türkçe Çalışma Kitabı 7’de yazım kurallarının sıklık durumu verilmiştir. 18 yazım kuralı MEB’de 37 kez, Pasifik Yayınlarında ise 41 kez geçmektedir. Sıklık durumu yayınlar arasında çok fazla fark etmese bile eşit olarak dağılmadığı gözlenmektedir. 18 yazım kuralının ise her iki yayında, özellikle Pasifik Yayınlarında, eşit dağılmadığı görülmektedir. Kalıcı öğrenmenin sağlanması için etkinliklerin eşit dağılım göstermesi beklenilmektedir. Kurallar arasındaki dengesiz dağılım kuralın önemiyetinden kaynaklanmamakta; yayının tercihine kalmaktadır. Zira Pasifik Yayınlarında ‘fiil çekimlerinin, birleşik kelimelerin, sayıların yazımı ve büyük harflerin yazımına’ oldukça fazla yer verilmesine karşın “de ve ki” nin yazımına hiç yer verilmemiştir. Yine MEB’de ‘fiil çekimlerinin, birleşik kelimelerin ve büyük harflerin yazımına’ fazlaca yer verilmesine karşın ‘deyimlerin, yabancı özel adların, pekiştirmeli sıfatların yazımına’ hiç yer verilmemiştir.

3.2.Öğretmen Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorum

Birinci Soruya İlişkin Bulgular ve Yorum

Birinci soru: “Yazarken öğrencilerinizin yaptıkları yazım yanlışları dikkatinizi çekiyor mu?”

Bu sorunun çözümlenmesinde, öğretmenlerin verdikleri cevapların içerik analizine yer verilmiştir. Bununla ilgili veriler Tablo 3.2.1’de verilmiştir.

Tablo 3.2.1 Öğretmenlerin öğrencilerin yazım hataları ile ilgili farkındalığı

Öğretmenlerin dikkatini çeken yazım hataları	f
1. Acelecilikleri dikkat çekiyor.	1
2. Evet çekiyor.	5
3. Kompozisyon ve yazılı kâğıtlarında dikkat çekiyor.	2

4. Konuşma ve yazmada dikkat çekiyor.	2
5. Yazım kuralları dikkat çekiyor.	1
Toplam	11

Genel olarak Türkçe öğretmenleri, öğrencilerin yaptıkları yazım hatalarının farkındadır. Öğretmenler özellikle öğrencilerinin yaptıkları yazım yanlışlarının yazılı ve sözlü anlatımlarında olduğunu ve bunun da öğrencilerin aceleciliklerinden kaynaklandığını bildirmiştir. Öğretmenler öğrencilerinin sadece yazılı anlatımdaki yanlışlarına değil, konuşma hatalarına da dikkat etmektedir. Öğretmenlerin bu farkındalıklarının oluşmasında bölgedeki kültürel farklılıkların çok geniş olması etkili olabilir.

İkinci Soruya İlişkin Bulgular ve Yorum

İkinci Soru: Öğrencilerinizin yazılı anlatım çalışmalarında karşılaştığınız yazım hatalar nelerdir?

Bu sorunun çözümlenmesinde, öğretmenlerin verdikleri cevapların içerik analizine yer verilmiştir. Bununla ilgili veriler Tablo 3.2.2’de verilmiştir.

Tablo 3.2.2 Öğretmenlerin öğrencilerin yazılı anlatım çalışmalarında karşılaştığı yazım hataları

Öğretmenlerin karşılaştığı yazım hataları	f
1. Ayrı yazılması gereken kelimeler	2
2. Bağlaçlar	2
3. Birleşik kelimeler	5
4. Büyük harfler	2
5. Cins isim	1
6. de'nin yazımı	4
7. Ek yığılması	1

8. Kelimelerin yazımı	1
9. ki'nin yazımı	4
10. mi'nin yazımı	2
11. Noktalama işaretleri	2
12. Özel isim	1
13. Paragraf	1
14. Yabancı kelimelerin yazımı	1
15. Yazımı karıştırılan sözcükler	1
Toplam	30

Öğretmenler öğrencilerin yazılı anlatım çalışmalarında çeşitli yazım hataları ile karşılaşmaktadır. Öğrenciler tarafından en çok yapılan yazım hatası birleşik kelimelerin yazımı ile ilgilidir. Bununla birlikte sık karşılaşılan yazım hataları ‘-de ve -ki’ eki ile bağlaç olan ‘de ve ki’nin yazımıdır. Bu hataları büyük harflerin kullanımı, bağlaçlar, ‘mi’ soru edatının yazımı takip etmektedir. Öğretmenler öğrencilerin yazılı anlatım çalışmalarındaki yazım hatalarını belirlemekle birlikte noktalama hatalarına da dikkat çekmektedir.

Üçüncü Soruya İlişkin Bulgular ve Yorum

Üçüncü Soru: Derste yazımla ilgili bir sorunla karşılaştığınızda neler yaparsınız?

Bu sorunun çözümlenmesinde, öğretmenlerin verdikleri cevapların içerik analizine yer verilmiştir. Bununla ilgili veriler Tablo 3.2.3’te verilmiştir.

Tablo 3.2.3. Öğretmenlerin yazımla ilgili bir sorunla karşılaştıklarında neler yaptığı

Öğretmenlerin tutumu	f
1.Dönüt alırım	1
2. Düzeltirim	7
3. Gerekli açıklamayı yaparım	2
4. Hatasını söylerim	1
5. Tahtaya doğrusunu yazarım	1
6. Yazım kılavuzuna yönlendiririm	3
Toplam	15

Öğretmenler sınıfta yazımla ilgili bir sorunla karşılaştıklarında genel olarak hatayı düzeltmeyi tercih etmektedirler. Öğretmenler bununla birlikte hatanın giderilmesi için öğrenciyi yazım kılavuzuna bakmaya yönlendirmekte, hatayla ilgili gerekli açıklamaları yapıp sözcüğün doğrusunu tahtaya yazmaktadır.

Dördüncü Soruya İlişkin Bulgular ve Yorum

Dördüncü Soru: Öğrencilerin yazım hataları yapmalarının nedenleri neler olabilir?

Bu sorunun çözümlenmesinde, öğretmenlerin verdikleri cevapların içerik analizine yer verilmiştir. Bununla ilgili veriler Tablo 3.2.4'te verilmiştir.

Tablo 3.2.4 Öğrencilerin yazım hataları yapma nedenleri

Öğrencilerin yazım hataları yapma nedenleri	f
1. Acelecilik	2
2. Bilinçsizlik	1
3. Dikkatsizlik	4
4. Dil bilmeme	1
5. Dile hâkim olmamak	1
6. Düzeltilmemesi	1
7. Eğitimde yetersizlik	1
8. Ezbercilik	1
9. Kitap okumama	3
10. Konuşma dilinin yazı diliyle karıştırılması	1
11. Kuralları bilmemek	2
12. Müfredat yetersizliği	1
13. Türkçenin sonradan öğrenilmesi	1
14. Yanlış öğrenme	1
15. Yazım çalışmalarının yetersiz yapılması	1
16. Yazım kılavuzunun sık sık değişmesi	1
Toplam	23

Öğretmenler öğrencilerin yazım hataları yapmalarını çeşitli nedenlere bağlamıştır. Dikkatsizlik ve okuma becerisinin yetersizliği yazım hatalarının en önemli sebepleridir. Öğretmenler yazma becerisinin okuma becerisiyle ilişki içinde olduğunu bilincindedirler. Öğretmenler öğrencilerin yazım hatası yapma nedenlerine Türkçenin sonradan öğrenilmesi, dile hâkim olamamak, dil bilmemeyi de eklemektedirler. Bu hatalarla karşılaşılması bölgenin kültürel farklılığı ile açıklanabilir. Öğretmenler karşılaşılan yazım hatalarının nedenlerini öğrenciler dışında eğitim ve müfredat ile ilgili sıkıntılar, yazım çalışmalarının yetersizliği, yazım kılavuzunun sık sık değiştirilmesine de dayandırmaktadır.

Beşinci Soruya İlişkin Bulgular ve Yorum

Beşinci Soru: Yazım kılavuzu, derslerde öğretmenlere veya öğrencilere bir kolaylık sağlar mı?

Bu sorunun çözümlenmesinde, öğretmenlerin verdikleri cevapların içerik analizine yer verilmiştir. Bununla ilgili veriler Tablo 3.2.5'te verilmiştir.

Tablo 3.2.5 Yazım kılavuzunun öğretmenlere ve öğrencilere sağladığı kolaylıklar

Yazım kılavuzunun öğretmenlere ve öğrencilere sağladığı kolaylıklar	f
1. Kolaylık sağlar	10
2. Sürekli değişmesi olumsuzluk	1
Toplam	11

Öğretmenlerin hepsi yazım kılavuzunun öğrenciler ve öğretmenlere kolaylık sağladığını düşünmektedirler. Derste yazımla ilgili karşılaşılan bir sorunun anında çözümlenmesini sağlamakla birlikte tereddütleri giderip doğru yazma alışkanlığı oluşturur. Bununla birlikte yazım kılavuzunun olumlu etkilerinin yanı sıra sık sık değişmesinin öğrenciler ve öğretmenler üzerinde olumsuz etki bıraktığı da öğretmenlerin cevaplarından çıkartılabilecek bir başka sonuçtur.

Altıncı Soruya İlişkin Bulgular ve Yorum

Altıncı Soru: TDK'nin internet üzerinden sözlük/yazım kılavuzu yayımlamasının olumlu/olumsuz etkileri nelerdir?

Bu sorunun çözümlenmesinde, öğretmenlerin verdikleri cevapların içerik analizine yer verilmiştir. Bununla ilgili veriler Tablo 3.2.6'da verilmiştir.

Tablo 3.2.6 TDK'nin internet üzerinden sözlük/yazım kılavuzu yayımlamasının olumlu/olumsuz etkileri

TDK web sayfasının etkileri	f
1. Değişiklikleri takip etmek açısından kolay	1
2. Erişilmesi kolay	8
3. TDK'nin olumsuz etkisi olmaz	1
Toplam	10

Türk Dil Kurumu'nun internet üzerinden sözlük/yazım kılavuzu yayımlamasını öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu erişiminin kolay olması açısından olumlu bulmaktadır. Öğretmenler TDK'nin internet sitesi ile sözlük/yazım kılavuzunun kullanımının yaygınlaştığını, değişiklikleri takip etmenin, bilgiye ulaşımın daha hızlı ve kolay olduğunu düşünmektedirler. Bununla birlikte öğretmenler okullarda internet imkânı sağlanmadığı takdirde TDK'nin internet sayfasını kullanmanın güçleşeceğini belirtmektedirler.

Yedinci Soruya İlişkin Bulgular ve Yorum

Yedinci Soru: Öğrencileriniz veya kendiniz bir kelimenin yazımı ile ilgili bir çelişki, tereddüt durduğunuzda ne yaparsınız?

Bu sorunun çözümlenmesinde, öğretmenlerin verdikleri cevapların içerik analizine yer verilmiştir. Bununla ilgili veriler Tablo 3.2.7'de verilmiştir.

Tablo 3.2.7 Öğretmenlerin bir kelimenin yazımı ile ilgili tereddüt yaşadığında ne yaptığı

Öğretmenin tutumu	f
1. Araştırırım	1
2. Yazım kılavuzuna başvururuz	10
Toplam	11

Öğretmenlerin kendileri veya öğrenciler yazım ilgili bir çelişki yaşadığında öğretmenler yazım kılavuzuna başvurmaktadır. Bu sonuç yazım kılavuzunun çelişkiler/tereddütler hususunda başucu kitabı özelliği taşıdığını göstermektedir. Öğretmenlerden birisi çelişki yaşadığı sözcüğü araştıracağına dair cevap vermiştir. Sözcüğün araştırılması genel bir cevap olmakla birlikte sözcüğün araştırılması yazım kılavuzunun kendisi veya internet sayfasıyla mümkün olacağından bu çelişkinin yazım kılavuzuna başvurularak giderilebileceği söylenebilir.

Sekizinci Soruya İlişkin Bulgular ve Yorum

Sekizinci Soru: Öğrencilerin yazım sorunlarını kendi kendilerine çözme alışkanlığını kazanması için, yazım kılavuzu nasıl olmalıdır? Ayrı bir kitap mı, yoksa ders veya çalışma kitabının arkasında basılması mı daha kullanışlı olur?

Bu sorunun çözümlenmesinde, öğretmenlerin verdikleri cevapların içerik analizine yer verilmiştir. Bununla ilgili veriler Tablo 3.2.8’de verilmiştir.

Tablo 3.2.8 Yazım kılavuzunun basımı

Yazım kılavuzunun basımı	F
1. Ayrı bir kitap olarak basılmalı	1
2. Öğrenci çalışma kitabının arkasına basılmalı	4
3. Ders kitabının arkasına basılmalı	7
4. Öğretmen kılavuz kitabının arkasına basılmalı	1
Toplam	13

Öğretmenler yazım kılavuzunun öğrencilerin yazım sorunlarını kendi kendilerine çözme alışkanlığını kazanmaları için öğrenci çalışma ve ders kitaplarının arkasına basılması gerektiğini düşünmektedirler. Böylece öğrencilerin yazım kılavuzunu ayrıca satın almalarına ve özellikle taşımalarına gerek kalmayacağından, her öğrencinin kılavuzu yanında olacağından kılavuza bakma oranları artacak ve öğrenciler yazım sorunlarını kendi kendilerine çözme alışkanlığı kazanacaklardır. Öğretmenler kılavuzun tamamının ders/öğrenci çalışma kitaplarının hacmini arttıracığını düşündükleri için metinlerle ilişkili ya da sık karıştırılan sözcüklerin kitapların arkasına eklenmesini uygun görmektedir. Bununla birlikte öğretmenler basit ve temel bilgilerin de kitapların sonuna eklenebileceğini düşünmektedirler.

Dokuzuncu Soruya İlişkin Bulgular ve Yorum

Dokuzuncu Soru: Öğrencilerin yazılı anlatım metinlerini incelerken hangi ölçütleri dikkate alıyorsunuz?

Bu sorunun çözümlenmesinde, öğretmenlerin verdikleri cevapların içerik analizine yer verilmiştir. Bununla ilgili veriler Tablo 3.2.9’da verilmiştir.

Tablo 3.2.9 Öğretmenlerin öğrencilerin yazılı anlatım metinlerini incelerken dikkate aldığı ölçütler

Öğretmenlerin dikkate aldığı ölçütler	f
1. Anlam	1
2. Biçim	1
3. Cümle kuruluşları	2
4. İfade	2
5. Kâğıt düzeni	2
6. Noktalama	5
7. Plan	1
8. TDK internet sitesi	1
9. Yazım kılavuzu	1
10. Yazım kuralları	8
Toplam	24

Öğretmenler öğrencilerin yazılı anlatım metinlerini incelerken yazım kuralları ve noktalamayı ölçüt olarak almaktadır. Bu ölçütü de TDK internet sitesi ve yazım kılavuzu ile sağlamaktadırlar. Bununla birlikte cümle kuruluşları, ifade, anlam, kâğıt düzeni, plan, öğretmenlerin öğrencilerin metinlerini incelerken dikkate aldığı öteki ölçütlerdir.

Onuncu Soruya İlişkin Bulgular ve Yorum

Onuncu Soru: Türkçe dersi ile ilgili hazırlanan “Öğrenci Çalışma Kitabı” ve “Öğretmen Kılavuz Kitabı”nda, yazım kurallarının öğretimi için yeteri kadar etkinlikler sunulmuş mudur? Yazım kurallarının öğretimi için ders araçları yeterli midir?

Bu sorunun çözümlenmesinde, öğretmenlerin Türkçe öğretim araçlarında yazım kurallarının sıklığını gösteren tabloya verdikleri cevapların aritmetik ortalaması alınmıştır. Bununla ilgili veriler Tablo 3.2.10’da verilmiştir.

Tablo 3.2.10. Yazım kurallarının öğretimi için ders araçlarının yeterliliği

Sıra no	YAZIM KURALLARI	Yetersiz	Kısmen Yeterli	Yeterli
1	“de” bağlacının yazımı		X	
2	“ki” bağlacının yazımı		X	
3	“ne... ne...” bağlacının yazımı	X		
4	“mi” soru ekinin yazımı		X	
5	Sayıların yazımı		X	
6	Büyük harflerin yazımı		X	
7	Birleşik kelimelerin yazımı	X		
8	Deyimlerin yazımı		X	
9	İkilemelerin yazımı		X	
10	Alıntı kelimelerin yazımı		X	
11	özel adların yazımı			X
12	Tarihlerin yazımı		X	
13	“de” ekinin yazımı		X	
14	“ki” ekinin yazımı		X	
15	Yabancı özel adların yazımı	X		
16	Pekiştirmeli sıfatların yazımı		X	
17	Fiil çekimlerinin yazımı		X	
18	“ile” edatının yazımı		X	

Türkçe dersi öğretim araçlarında yazım kurallarının sıklığını tespit etmek için öğretmenlerle yapılan görüşlerde yukarıdaki tablo esas alınmıştır. Öğretmenler yazım kurallarının sıklığını belirlemek için “yetersiz, kısmen yeterli, yeterli” ifadelerini kullanmışlardır. Öğretmenlerden alınan sonuçların aritmetik ortalaması alınmıştır. “yetersiz” ifadesi 1 ile “kısmen yeterli” ifadesi 2 ile “yeterli” ifadesi 3 ile

numaralandırılmıştır. Aritmetik ortalama sonucunda 1.00-1.4 aralığında olanlar tabloda yetersiz; 1.5-2.4 aralığında olanlar kısmen yeterli; 2.5 ve sonrası yeterli olarak gösterilmiştir. Öğretmenlerle yapılan görüş sonucunda Türkçe dersi öğretim araçlarında, 14 kuralın kısmen yeterli; 3 kuralın yetersiz; 1 kuralın ise yeterli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

On Birinci Soruya İlişkin Bulgular ve Yorum

On Birinci Soru: Bir yazım kuralının öğretilmesi ve kalıcılığının sağlanması için öğrenci çalışma kitabında ne kadar etkinliğe yer verilmelidir?

Bu sorunun çözümlenmesinde, öğretmenlerin verdikleri cevapların içerik analizi ile Türkçe dersi öğretim araçlarındaki yazım kurallarının sıklığının taranması sonucunda elde edilen verilere yer verilmiştir.

Tablo 3.2.11. Türkçe öğretmenlerine göre öğrenci çalışma kitabında olması gereken etkinlik sayısı

N	Aritmetik Ortalama
11	6

Türkçe öğretmenleri bir yazım kuralının öğretilmesi ve kalıcılığının sağlanması için Türkçe Öğrenci Çalışma Kitabında bir sene boyunca ortalama 6 kez geçmesini uygun görmüşlerdir. Öğretmenler kuralın öğretildiği temada birden fazla etkinliğe daha sonraki temalarda kuralı pekiştirmek ve kalıcılığı sağlamak için bir etkinliğe yer verilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Kuralın işlendiği tema hariç öteki temalara eşit olarak dağılmalı sonucuna ulaşılmaktadır. TDK yazım kılavuzunda 18 yazım kuralı olduğuna ve öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda her bir yazım kuralı için 6 etkinliğe yer verilmesi gerektiğine göre öğrenci çalışma kitaplarında yazımla ilgili 108 etkinliğin

olması gerektiği sonucu ortaya çıkmaktadır. Oysa MEB Öğrenci Çalışma Kitabında 37, Pasifik Çalışma Kitabında 41 etkinlik yer almaktadır. Bu da bir yazım kuralının öğretilmesi ve kalıcılığının sağlanması için beklenen 108 etkinliğin üçte birine tekabül etmektedir. O halde MEB ve Pasifik Yayınlarının öğretmenlerin görüşlerine dayanarak yazım kurallarının öğretilmesi konusunda yetersiz etkinlik sunduğu sonucunu ortaya koyar.

On İkinci Soruya İlişkin Bulgular ve Yorum

On İkinci Soru: Yazım kurallarının öğrenciye daha iyi kazandırılması için “Öğrenci Çalışma Kitaplarında” hangi etkinliklere yer verilebilir?

Bu sorunun çözümlenmesinde, öğretmenlerin verdikleri cevapların içerik analizine yer verilmiştir. Bununla ilgili veriler Tablo 3.2.12’de verilmiştir.

Tablo 3.2.12 Yazım kurallarının öğrenciye daha iyi kazandırılması için “Öğrenci Çalışma Kitaplarında” yer verilebilecek etkinlikler

Yer verilebilecek etkinlikler	f
1. Birleşik fiillerin yazımı	1
2. Büyük harflerin kullanımı	1
3. Dil bilgisi konularını içeren	1
5. Günlük tutma	1
6. İlgi çekici etkinlikler	2
7. ki'lerin yazımı	1
8. Kompozisyon dışında etkinlikler	1

9. Oyunlaştırarak	1
10. Tamamlanmamış metin	1
11. Uygulamaya yönelik etkinlikler	2
12. Yazı ayrı ders olmalı	1
13. Yazım etkinlikleri	2
14. Yazım kuralları ile ilgili	1
Toplam	16

Öğretmenler yazım kurallarının öğrenciye daha iyi kazandırılabilmesi için “Öğrenci Çalışma Kitaplarında” yer verilebilecek etkinliklerin ilgi çekici, uygulamaya yönelik olması, yazım etkinliklerinin oyunlaştırılarak öğretilmesi; yazma kuralları ile ilgili özellikle birleşik fiillerin yazımı, büyük harflerin kullanımı, ek ve bağlaç ‘ki’nin yazımına yer verilmesi gerektiğini düşünmektedirler.

On Üçüncü Soruya İlişkin Bulgular ve Yorum

On Üçüncü Soru: Türkçe dersi öğretim araçlarında yazım kurallarıyla ilgili etkinliklerde kullanılan öğretim yöntem/teknikleri nelerdir?

Bu sorunun çözümlenmesinde, öğrenci çalışma kitaplarında yer alan etkinliklerin analizine yer verilmiştir. Bununla ilgili veriler Tablo 3.2.13’te verilmiştir.

Tablo 3.2.13. Türkçe dersi öğretim araçlarındaki etkinliklerde kullanılan öğretim yöntem/teknikleri

Öğretim yöntem/teknikleri	MEB	PASİFİK
	F	f
Boşluk doldurma	2	5
Doğru-yanlış testleri	2	8

Soru-cevap	1	5
Şartlanma	1	-
Anlamalı hale getirme	6	-
Eşleştirme-yazdırma	7	5
Çoktan seçmeli	5	8
Bağlam	13	10
Toplam	37	41

Türkçe dersi öğretim araçlarında yazım kurallarıyla ilgili yer alan etkinliklerde kullanılan yöntem/teknikler boşluk doldurma, doğru-yanlış testleri, soru-cevap, şartlanma, anlamalı hale getirme, eşleştirme, bağlam, çoktan seçmelidir. MEB Öğrenci Çalışma Kitabı'nda en sık kullanılan öğretim yöntem/tekniki bağlam, eşleştirme-yazdırma, anlamalı hale getirme ve Tema Değerlendirme Sorularında yer alan çoktan seçmeli sorulardır. Pasifik Yayınları Öğrenci Çalışma Kitabı'nda ise en sık kullanılan öğretim yöntem/tekniki bağlam, Tema Değerlendirme Sorularında yer alan çoktan seçmeli sorular ve doğru yanlış testleridir. Türkçe öğretmenleri yazımla ilgili etkinliklerde oyunlaştırma (dramatizasyon) yöntemine yer verilmesi gerektiğini düşünmektedirler. Öğrenci çalışma kitaplarında bu yönetime yer verilmediği görülmektedir.

On Dördüncü Soruya İlişkin Bulgular ve Yorum

On Dördüncü Soru: Yazım kurallarının öğretimi ile ilgili diğer görüşleriniz

Bu sorunun çözümlenmesinde, öğretmenlerin verdikleri cevapların içerik analizine yer verilmiştir. Bununla ilgili veriler Tablo 3.2.14'te verilmiştir.

Tablo 3.2.14 Yazım kurallarının öğretimi ile ilgili öğretmenlerin diğer görüşleri

Öğretmenlerin görüşleri	F
1. Çok katı olmamalı	2
2. Sık sık değişmemeli	3
3. Yazım ahlakı olmalıdır	1
Toplam	6

Öğretmenlerin yazım ile ilgili diğer görüşlerinde yazım kılavuzunun ve yazım kurallarının sık sık değişmesine değinildiği görülmektedir. Bununla birlikte öğretmenler sabit, kesin ve sık değişmeyen kuralların varlığı ile yazım ahlakı, disiplini ve felsefesi oluşturulması gerektiğini de düşünmektedirler. Öğrencilerin birleşik ve ayrı yazılması gereken sözcüklerde yaşadığı çelişki ile düzeltme işaretinin kullanımıyla ilgili değişiklikler, öğretmenlerin bu cevabı vermelerinde etkili olduğu söylenebilir. Bazı öğretmenler de sayıca fazla olan kuralların öğrenilmesinin ve öğretilmesinin zorluğundan ötürü kuralların esnek ve katı olmaması gerektiğini belirtmektedirler.

BÖLÜM IV

4.1. Sonuç ve Öneriler

Bu bölümde araştırmada ulaşılan sonuçlar ve bu sonuçlara yönelik olarak yapılan öneriler yer almaktadır.

4.2. Sonuçlar

Yazım, Türkçe dersi için hem dört temel dil becerilerinden en üst seviyeyi oluşturmakta hem de noktalama ile birlikte dil bilgisi kuralları içinde yer almaktadır. Böylece yazımın Türkçe dersinin önemli bir kısmını oluşturduğunu söyleyebiliriz. Gerek Türkçe 6, 7 ve 8. sınıfların Öğrenci Çalışma Kitaplarında gerekse Öğretmen Kılavuz Kitaplarında yazım ve noktalama kurallarını kazandırmaya yönelik etkinlik ve kazanımlar mevcuttur. Öğrenci Çalışma Kitaplarında yer alan kazanımlar yazım kılavuzunu kullandırmaya yöneliktir. Etkinliklerin dışında öğrencilerin girmiş oldukları tüm sınavlarda yazım ve noktalama ile ilgili sorular mevcuttur. Aynı zamanda doğru yazmak ve doğru konuşmak, Türkçeyi iyi bir şekilde kullanabilmek için vazgeçilmezdir. Yazım kılavuzları da doğru yazımı sağlamak, yazımda birliği sağlamak amacıyla hazırlanmıştır. Türkçe yazım kurallarını öğretme sorunu Türkçe dersi öğretim araçları taranarak ve Mardin merkezdeki 11 Türkçe öğretmeni ile görüşülerek öğrencilere yazım kurallarını öğretmek için etkinliklerin sıklığı, düzeyi belirlenmiştir. Türkçe dersi öğretim araçlarından ve öğretmenlerin konuyla ilgili görüşlerinden yola çıkılarak araştırmada elde edilen bulgulara dayalı olarak ulaşılan sonuçlar şu şekilde sıralanabilir:

1. Yazım kurallarıyla ilgili MEB Öğrenci Çalışma Kitabında 37, Pasifik Öğrenci Çalışma Kitabında 41 etkinlik mevcuttur.
2. TDK Yazım Kılavuzunda geçen 18 yazım kuralı her iki çalışma kitabında da dengesiz bir şekilde dağılmıştır. Örneğin MEB Öğrenci Çalışma kitabında fiil çekimlerinin yazımı ile ilgili 9 etkinlik yer alırken pekiştirmeli sıfatların, ikilemelerin yazımı ile ilgili herhangi bir etkinlik mevcut değildir. Yine Pasifik Öğrenci Çalışma Kitabında birleşik kelimelerin yazımı ile ilgili 9 etkinlik yer alırken “-de ve -ki” ekinin yazımı ile ilgili herhangi bir etkinlik bulunmamaktadır.
3. Öğrencilerin yazım hataları öğretmenlerin dikkatini çekmektedir. Öğretmenler bu hataları sınıf içinde düzeltmeye çalışmaktadır. Böylece öğretmenler dönüt vererek öğrencilerin aynı hataya düşmelerini engellemektedir.
4. Öğretmenler öğrencilerin sınıftaki hataları dışında kompozisyon ve ev ödevlerindeki hataların da farkındadır. Öğretmenler öğrencilerin yazma dışında konuşma dilindeki hatalarının da dikkatlerini çektiğini ve bu hataları düzeltmeye çalıştıklarını belirtmektedirler.
5. Öğretmenler öğrencilerin yazılı anlatım çalışmalarında en sık karşılaştıkları hataların bağlaç olan de ve ki'nin ek olan “-de ve -ki” ile karıştırılmasından kaynaklandığını belirtmektedirler. Öğretmenler öğrencilerin teoride bağlaç olan de ve ki'nin ayrı yazılması gerektiğini ek olan “-de ve -ki”nin bitişik yazılması gerektiğini bildiklerini fakat yazılı anlatım çalışmalarında bu bilgiyi karıştırdıklarını ifade etmektedirler.
6. Öğretmenler öğrencilerin yazımla ilgili hatalarına rastladıkça öğrencileri yazım kılavuzuna bakmaya yönlendirdiklerini ya da kendilerinin sınıfta yazım kılavuzundan istifade ettiklerini belirtmişlerdir.

7. Öğretmenler öğrencilerin yazım hatası yapma nedenlerinin büyük oranda dikkatsizlikten ve kitap okumamaktan kaynaklandığını düşünmektedirler. Bununla birlikte acelecilik, bilinçsizlik, kuralları bilmemek gibi öğrenciden kaynaklanan nedenlerin yanı sıra eğitimin, müfredatın, yazım çalışmalarının yetersizliği, öğretmenlerin yazım hatalarını düzeltmemesi, yazım kılavuzlarının sık sık değişmesi gibi öğrenci dışındaki nedenlere dayandırmaktadır.
8. Öğretmenlerin tamamına yakını yazım kılavuzunun derslerde öğrenciye/öğretmene kolaylık sağladığını düşünmektedirler. Öğretmenlerin bir kısmı yazım kılavuzunun sık değişmesinin öğrenci/öğretmen üzerinde olumsuz etkileri olacağını kanaatindedirler.
9. TDK'nin internet sitesinin bilgiye erişim ve değişikliklerin takip edilmesinin kolaylık sağlaması bakımından olumlu etkilere sahiptir.
10. Öğretmenlerin geneli bir kelimenin yazımıyla ilgili çelişki yaşadıklarında yazım kılavuzuna bakmaktadırlar.
11. Öğrencilerin yazım sorunlarının kendi kendilerine çözüme alışkanlığını kazanmaları için öğretmenlerin büyük çoğunluğu yazım kılavuzunun ders/öğrenci çalışma kitabının arkasına basılmasını uygun görmektedirler. Öğretmenlerin bazıları kitapların hacminin fazla olmaması için yazımı karıştırılan sözcüklerin, temel bilgilerin ya da kitapların söz varlığına göre kitapların sonuna yazım kılavuzu eklenmesini uygun görmektedirler. Yazı öğretimi için vazgeçilmez bir kaynak olan yazım kılavuzuna, her öğrencinin rahatlıkla ve kesin olarak ulaşabilmesi yazıma gereken önemin gösterilebileceği, yazımda yapılan hataların azalacağı düşüncesinin sonucu olarak öğretmenler böyle bir talepte bulunmuş olabilirler.
12. Öğretmenler öğrencilerin yazılı anlatım metinlerini incelerken özellikle yazım kuralları, noktalamaya dikkat ettiklerini belirtmişlerdir. Bununla birlikte ifade,

cümle kuruluşları, kâğıt düzeni de öğretmenlerin metin incelerken dikkate aldıkları ölçütlerdir.

13. Öğretmenler Türkçe dersi öğretim araçlarında yazım kurallarının öğretimi için hazırlanan etkinliklerin kısmen yeterli olduğunu düşünmektedirler.
14. Öğretmenler bir yazım kuralının öğretilmesi ve kalıcılığın sağlanması için öğrenci çalışma kitabında ortalama 6 etkinliğin bulunmasını uygun görmüşlerdir. Konunun işlendiği temada yoğun etkinlikler, daha sonraki temalarda konunun tekrarı, pekiştirilmesi için ara ara birer etkinliğin yer alması gerektiğini belirtmişlerdir. TDK yazım kılavuzuna göre 18 yazım kuralı ve Türkçe öğretmenlerine göre her bir kural için ortalama 6 etkinliğin bulunmasıyla toplam 108 etkinliğin yer alması gerekirken Türkçe dersi öğretim araçlarında yapılan sıklık çalışmasında yazım kuralları ile ilgili 37-41 etkinliğin yer aldığı tespit edilmiştir. Yaklaşık 3/1 oranında etkinlik yer almakta, bu sonuç da Türkçe öğretmenlerinin görüşlerinden yola çıkarak Türkçe dersi öğretim araçlarının yazım kuralları etkinlikleri yönünden eksik olduğunu göstermektedir.
15. Yazım kurallarının öğrenciye daha iyi kazandırılabilmesi için öğretmenler etkinliklerin oyunlaştırılarak hazırlanması; bununla birlikte ilgi çekici etkinliklerin yer alması, yazımla ilgili etkinliklerin yoğunlaştırılması, yazıma ve yazım kurallarına verilen önemin artırılması gerektiğini düşünmektedirler.
16. Türkçe dersi öğretim araçlarında yazım kuralları ilgili hazırlanan etkinliklerde kullanılan öğretim yöntem ve teknikleri bağlam, eşleştirme-yazdırma, anlamlı hale getirme, doğru-yanlış testleri, boşluk doldurma, çoktan seçmeli, soru-cevap, şartlanma şeklindedir.
17. Türkçe öğretmenleri yazım kurallarının çok katı olmaması, sık sık değişmemesi gerektiğini, yazımda bir ahlak ve felsefe oluşturmanın gerekli olduğunu düşünmektedirler.

4.3. Öneriler

Bu bölüm, araştırmanın bulgu ve yorumlarından yola çıkılarak hazırlanan önerileri içermektedir.

1. Yazım kılavuzlarının hazırlanmasında Milli Eğitim Bakanlığı ile işbirliği esası dikkate alınarak Türkçe öğretmenleri TDK Yazım Kılavuzunu önermelidir.
2. Medya ile basın-yayın organlarıyla işbirliği sağlanmalı, TDK'nin oluşturduğu dil kuralları etkin kılınmalıdır.
3. Kurallar ve tek kılavuz oluşturmak noktasında yazımda bir birliğe gidilmesi gerekmektedir.
4. Öğrenciler Türkçeyi doğru bir şekilde öğrenmek ve kullanmak, öğretmenler de Türkçeyi doğru bir şekilde öğretmek hususunda özen göstermelidir.
5. Ana dilini bilinçli bir şekilde kullanmak ve kullandırtmak tüm öğretmenlerin hedefi olmalıdır.
6. Tüm öğretmenler sınavların ölçmesinde ve değerlendirilmesinde yazım kuralları, noktalama işaretleri gibi kıstaslara dikkat ederek öğrencilerin bu konuda hassasiyet göstermelerini sağlamalıdır.
7. Yazım ve noktalama kurallarını öğreten Türkçe öğretmenleri, bu kurallara uyan örnek modeller olmalıdır.
8. Yazım kılavuzu kullanma alışkanlığını kazandırmak için, öğretmenlerin her birinin yazım kılavuzu edinmesi ve yazım kılavuzunu ders içerisinde aktif bir şekilde kullanması gerekmektedir.

9. Yazım kılavuzu sınıf kitaplıklarında ya da okul kütüphanelerinde bulunan ama kullanılmayan bir kaynak olmaktan çıkartılmalıdır.
10. Teknoloji ve internet çağından istifade ederek öğretmenler/öğrenciler TDK'nin internet sayfasını kullanmaya yönelmelidirler.
11. Türkçe, bilgi değil beceri dersidir. Bu nedenle ezbercilikten kaçınılarak, dil etkinliklerine yönelerek uygulamalar yoluyla kalıcı davranışlar oluşturma yoluna gidilmelidir.
12. Öğrenci çalışma kitabında yazım ile ilgili etkinliklerde öğrencilere doğrudan asıl kaynağı, yazım kılavuzunu, kullandırarak öğrencinin bilgiye kendisinin ulaşmasını sağlamalı, aynı zamanda hatalarını tespit ederek anında dönüt verilmelidir. Dönüt alan öğrenci daha az yazım hatası yapmaya başlayacaktır.
13. Yazım kurallarının, yazmada birliği sağlama, iletişimi kolaylaştırma gibi önemli unsurlarının bir ihtiyaç olduğu benimsetilmelidir.
14. Yazım ve noktalamaya verilen önem sadece Türkçe dersi veya okullarla sınırlı kalmamalı; herkes özellikle de yazım işiyle uğraşanlar bu konuya özen göstermeli; dil yanlışlarını azaltmak için yazım kılavuzu kullanmanın önemini farkına varılmalıdır.
15. Yazım kuralları hem yazma becerisini hem de dilbilgisi konularının önemli bir bölümünü oluşturduğu için Türkçe öğretmenlere bu konuda gereken titizliği göstermelidir.
16. Yazma becerisinin kazandırılabilmesi için öğretmenler, öğrencilerine kitap okutmalı ve sık sık yazı yazdırmalıdır.

17. Öğrencilerin yazılı anlatım çalışmalarında veya sınıf içerisinde yazım kuralları ile ilgili hatalarına anında dönüt verilmeli, öğrencinin aynı hatayı tekrarlama olasılığı düşürülmelidir.
18. Yazım kuralları konusunun öğretilmesi için farklı duylara hitap eden, etkili ve kalıcı öğrenme sağlayan çağdaş yöntemler kullanılmalıdır.
19. Yazım kuralları Türkçe dersi öğretim araçlarında öğrencilerin kalıcı bir şekilde öğrenilmesini sağlayacak sıklıkta yer almalıdır. Öğrenci çalışma kitaplarındaki yazım ve yazım kurallarıyla ilgili etkinlikler artırılmalıdır.
20. Pasifik İlköğretim Türkçe 7 Öğrenci çalışma kitabında geçen ‘Yazma Becerisini Değerlendirme Formunda’ “Yazım ve Noktalama Kurallarına Uydum” ifadesinin dönütü yoktur. Öğrencinin, bu ifadeyi “Evet, Kısmen, Hayır” cevaplarıyla kendisini puanlaması beklenmektedir. Öğrenci bu aşamada objektif davranamayacağı için öğrenci çalışma kitaplarında öğrencinin dönüt alması farklı yöntemlerle sağlanmalıdır.
21. Pasifik İlköğretim 7 Öğretmen Kılavuz Kitabında öğretmenlerden birleşik kelimeleri hatırlatmaya yardımcı olmak ve pekiştirmek amacıyla tahtaya örnek yazmaları istenmiştir. Bu hatırlatma ve pekiştirme öğretmenlerin inisiyatifine kaldığı için öğrencinin konuyu hatırlaması veya pekiştirmesi için konuya uygun etkinlik öğrenci çalışma kitabında yer almalıdır.
22. MEB 7 Öğretmen Kılavuz Kitabında ‘Atatürk’ temasının ‘Atatürk ve Sanat’ metninin 111. sayfasında sayıların yazımı ile bir etkinlik yer almaktadır, bu etkinlikler dışında öğretmenlerin öğrencilerden sayı ismi geçen oyunları söylemelerini ve tahtaya yazmaları istenmektedir. Bununla birlikte müzik kitapları aracılığıyla nota isimlerinin yazılarına dikkat çekilmesi beklenmekte; fakat bu iki açıklama ile ilgili herhangi bir etkinlik bulunmamaktadır. Öğrenci çalışma kitaplarında öğretilmek istenen konuyla ilgili etkinlik hazırlanmalıdır.

23. Türkçe dersi öğretim araçlarında yazım kuralları ile etkinlikler eşit ve dengeli bir şekilde dağılmalıdır.

24. Yazım kuralları konusundaki ikilikler ve çelişkiler ortadan kaldırılmalıdır.

KAYNAKÇA

Ağca, H. (1999). *Yazılı anlatım*. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.

Akalın, Mehmet vd (2001). *Türk dili ve kompozisyon bilgileri*, Ankara: Yargı Yayınları.

Akyol, Hayati (2005). *Türkçe ilk okuma yazma öğretimi*. Ankara: PegemA Yayıncılık.

Aksan, Doğan (1975). Ana dili, *Türk Dili Dergisi*, Cilt: 31, Sayı: 285: 423-434.

Aksan, Doğan (1979). *Her yönüyle dil ana çizgileriyle dilbilim I*. Ankara: TDK Yayınları.

Aksan, Doğan (1998). *Her yönüyle dil ana çizgileriyle dilbilim I*. Ankara: TDK Yayınları.

Aksoy, Ömer, A. (1988). Ana yazım kılavuzu üstüne Ömer Asım Aksoy'a sorular. *Türk Dili*, 1(4), 1-3.

Aksu, Belgin (2001). İmlamız, *Türk Yurdu*, (161-163) 2-3, 36-37.

Aşıcı, Murat, Mataracı, Elvan (1998). *İlköğretim 1. kademedeki öğrencilerin imlâ ve noktalama ile ilgili bilgi ve beceri düzeyi*. 4. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Sempozyumu, Cilt I, Sayı, 6,7,8; 106-115.

Arslan, N. U . (Der) . "Türk yazı inkılâbı", *Belgelerle Türk Tarihi Dergisi*, 9-10, Kasım-Aralık 1985, s: 40-43. *Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri*, M.E. B. İnkılâp

Tarihi Enstitüsü yay. I. Cilt. 1945; 11. Cilt 1952; 111. Cilt. 1954, IV. Cilt 1964. *Atatürk'e Saygı. Derleme Yazıları.* T.D.K. Yayınları no. 288.

Ateşman, Ender (1995). Yazım kılavuzlarımız. *Dil Dergisi*, 34:5-8.

Aydın, Mehmet Zeki (2000). *Arapçayı nasıl öğretilim? Din öğretiminde yeni yaklaşımlar.* İstanbul: MEB Yayınları.

Baş, Türker, Akturan Ulun, (2008). *Nitel araştırma yöntemleri Nvivo ile nitel veri analizi,* Ankara: Seçkin Yayınları

Bloom, S. Benjamin (1995). *İnsan nitelikleri ve okulda öğrenme.* M. E. B. Yayınevi, İstanbul.

Büyüköztürk, Şener, vd. (2010) *Bilimsel araştırma yöntemleri,* Ankara: PegemA Yayıncılık

Cemiloğlu, M. (2004). *İlköğretim okullarında Türkçe öğretimi.* İstanbul: Aktüel Yayınları.

Çotuksöken, Yusuf (1988). Yazım sorunlarına genel bir bakış, *Varlık*, 972, 5-7.

Demirel, Özcan (1999). *İlköğretim okullarında yabancı dil öğretimi.* İstanbul: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.

Demircan, Ömer (2001). *Yazım: Sözel karşılıkların görsel ayrımı, bileşik sözcüklerin yazımı, yazım ve sorunları bilimsel kurultayı bildirileri.* Ankara: Dil Derneği Yayınları.

Dolu, Halide (1972). Yazı devrimi niçin gerçekleştirildi. *Türk Dili*, s.4-10

Erdem, Hilal (2007). *Dokuzuncu sınıf öğrencilerinin yazım ve noktalama kurallarına ulaşma düzeyi*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Ergenç, İclal (1994). Türkiye'deki ana dili sorunu. Ankara: *TÖMER Dil Dergisi*, Sayı 25, 13.

Eyövge Betül (2001). İmlâmımızdaki sorunlar. *Türk Yurdu Dergisi*, 21 (162-163), 131-142.

Gemalmaz Efrasiyap. Türkçe sözlük ve yazım kılavuzu konusunda, (<http://efrasiyap.tripod.com/yazilar/tsozluk>, 15.04. 2010 tarihinde erişildi). 16 Haziran 1996: 1-16.

Göğüş, Beşir (1978). *Orta dereceli okullarda Türkçe ve yazın eğitimi*. Ankara: Kadioğlu Matbaası.

Gözaydın N. (2002). Atatürk, dil bayramı ve Türk dil kurumu, *Türk Dili Dergisi*, 84(611), 902-912.

Güler, Metin (2003). *TDK yayını imlâ kılavuzlarının kurallar bölümüyle ilgili bir çalışma*, Yüksek Lisans Tezi, Kayseri: Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Güler, Metin (2008), *Türkçe imla öğretiminde yaşanan karmaşada imla kılavuzlarından kaynaklanan sorunlar*. Bahçeşehir Üniversitesi-MEB Türkçe Öğretimi Kongresinde sunulan bildiri. İstanbul, Yayınlanmamış Bildiri, s.1-14.

Gürses Reşide (2001). Türk dilinin telaffuzu ve imlası üzerine bazı düşünceler. *Türk Yurdu*, (161-163) 2-3, 175-176.

Hengirmen, Mehmet (1998). *Dilbilgisi ve dilbilimleri terimleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.

İlköğretim Türkçe Dersi (6, 7 ve 8. Sınıflar) Öğretim Programı (2006) Milli Eğitim Bakanlığı, Ankara

Kantemir, Enise. (1997). *Yazılı ve sözlü anlatım* Ankara: Engin Yayınları.

Karadüz, Adnan (2008). "Yazı" ve "yazım" kavramlarının dilin ses ve anlam öğeleriyle ilişkisi. *Turkish Studies Volume 3/6 Fall 2008 - Special Volume*, 422-448.

Karakuş, İdris (2005). *Türkçe, Türk dili ve edebiyatı öğretimi*. Ankara: Can Yayınevi.

Kavcar, Cahit (2002). Cumhuriyet döneminde dal öğretmenini yetiştirme. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*. Cilt:35, Sayı1-2, 1-14.

Kavcar, Cahit, vd. (2002). *Yazılı ve sözlü anlatım* (2. Baskı), Ankara: Anı Yayıncılık.

Koç, Raşit (2007). Türkçede birleşik kelimelerin yazımı ile ilgili tartışmalar ve çözüm önerileri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, Cilt:15 No:2, 693-706.

Kolaç, Emine (2009). Öğretmen adaylarının *Türkçe Sözlük ve Yazım Kılavuzu* kullanma konusundaki tutum ve görüşleri, *Türk Dili* (691), 50-60.

Kolaç, Emine (2008). Sınıf öğretmenleri adaylarının ana dilimizin yaşadığı sorunlara ilişkin farkındalıkları, görüş ve önerileri. *Uluslar arası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5, 441-455.

Korkmaz, Zeynep vd. (2001-2005). *Türk dili ve kompozisyon bilgileri*. Ankara: Ekin Kitapevi.

Mithat, Ahmet (1985). Yazı yazmak üzerine bazı bilgiler, *Türk Dili*, Ocak 1985, s. 15-20.

MÜSİAD Araştırma Raporları: 54 (2008). *İş hayatında Türkçenin kullanım sorunları ve MÜSİAD'ın çözüm önerileri*, 54, İstanbul.

Nas, Recep (2003). *Türkçe öğretimi*, Bursa: Ezgi Kitabevi Yayınları.

Ocak, Gürbüz (2004). İlköğretim okulu 5.sınıf öğrencilerinin okuma anlama düzeyine videonun etkisi, (<http://İlkogretim-Online.Org.Tr>. 18.04.2010, tarihinde erişildi).

Onaran Mustafa Ş. (1988). Yazım kılavuzlarının düşündürdükleri. *Hürriyet Gösteri* 15: 18-19.

Öner, Sakin (1982). *Örneklerle kompozisyon düzenli yazma ve konuşma sanatı*. İstanbul: Kuşak Matbaası.

Öz, Feyzi (2003). *Uygulamalı Türkçe öğretimi*. Ankara: Anı Yayınları.

Özbay, Murat (2002). Yazılı anlatım becerisinin geliştirilmesi, *Prof. Dr. Sadık Tural Armağanı*, Ankara, s. 172-187.

Özbay, Murat (1995). *Ankara merkez ortaokullarında üçüncü sınıf öğrencilerinin yazılı anlatım becerileri üzerine bir araştırma*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Özkan, Abdurrahman (2001). Anadolu'daki Türk yazı dilinin durumu. *Türk Yurdu* (161-163) 2-3, 341-348.

Özkan, Nevzat (2001). Türkçede birleşik kelimelerin yazımı, *Türk Yurdu*, (161-163) 2-3, 349-355.

Parlakıyıldız, Hayrettin (2008). Atatürk ve imla, *Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature And History Of Turkish Or Turkic* Volume 3/6 Fall, 536-547.

Pekaz, Kenan (2007). *İlköğretim sekizinci sınıf yazılı anlatımlarındaki ses olayları, noktalama, imlâ hataları ve anlatım bozukluklarının düzeltilmesinde ipucu ve geri bildirim teknikleri*. Yüksek Lisans Tezi, Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Pilancı, Hülya vd. (2003). *Türk Dili*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.

Püsküllüoğlu, Ali (1966). *Konuşmalar*, Ankara: TDK

Sağır, Mukim (2002). *İlköğretim okullarında Türkçe dil bilgisi öğretimi, 1. baskı*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Sağır, Mukim (1999). *Dilbilim ve Türk dil bilgisi*. Atatürk Üniversitesi, Erzurum.

Sever, Sedat (2004). *Türkçe öğretimi ve tam öğrenme. 4. baskı*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Strauss, A., & Corbin, J. (1998). *Basics of qualitative research: Techniques and procedures for developing grounded theory* (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.

Tan, Nail (2001). İmla kurallarına uymaya özen göstermeliyiz. *Türk Dili* 600, 760-763.

Tekin, Halil (1980a). *Okullarımızdaki Türkçe öğretimi*. Ankara.

Tekin, Halil (1980b). *Okuduğunu anlama gücü ile yazılı anlatım becerisini geliştirme yönünden okullarımızdaki Türkçe öğretimi*. Ankara.

Temizkan, Mehmet (2008). Türkçe ve sınıf öğretmeni adaylarının yazılı anlatım çalışmalarını düzeltme ve değerlendirme durumları. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)* Cilt 9, Sayı 3, 49-61.

Tokatlı, Suzan (2005). Türkiye Türkçesinin bugünkü durumu ve sorunları üzerine yazılan kitaplar. *C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt: 29, No:2:191-196.

Tulum, Mertol (1986). Yeni İmla Kılavuzu. *Tercüman Gazetesi*, İstanbul, s.3-26.

Türkçe Sözlük (2009). TDK Yayınları, Ankara.

Türkçe İlköğretim 7. Sınıf Öğrenci Çalışma Kitabı (2009), Ankara: MEB Yayınları

Türkçe İlköğretim 7. Sınıf Öğrenci Çalışma Kitabı (2009), Ankara: Pasifik Yayınları.

Türkçe İlköğretim 7. Sınıf Öğretmen Kılavuz Kitabı (2009), Ankara: MEB Yayınları

Türkçe İlköğretim 7. Sınıf Öğretmen Kılavuz Kitabı (2010), Ankara: Pasifik Yayınları.

Türkseven, Ali. (1998). Yazım kılavuzu üzerine, *Çağdaş Türk Dili* 11 (121): 7-9.

Uludağ, Erdoğan (2002). İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin yazım ve noktalama kurallarını uygulama beceri düzeyleri, *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi* Cilt-Sayı: 4-: 97-114.

Ütük, E. (1980). Türk yazı devrimi ve yurt dışındaki Türklere yansımaları, *Varlık*, 878: 22.

Vardar, Berke (1988), *Açıklamalı dilbilim terimleri sözlüğü*, ABC Kitabevi, İstanbul.

Yazıcı, Zeliha (1999). *Almanya ve Türkiye’de anaokuluna devam eden 60-76 aylar arasındaki Türk çocuklarının dil gelişimi ile okuma olgunluğu arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi Ankara: Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yazım Kılavuzu, (2000). Ankara: Dil Derneği.

Yazım Kılavuzu, (2009), TDK Yayınları: Ankara.

Yelok V. Savaş, Kartallıoğlu Y. (2005). İmlaya gelmek, *Türk Yurdu Dergisi*, 25(216), 100-101

Yelok V. Savaş, Kartallıoğlu Y. (2005). Yazı dili ve özellikleri, *Türk Yurdu Dergisi*, 88-89.

Yıldırım, Ali ve Şimşek, Hasan (2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık

Yıldız, Cemal (2003). *Türkçe öğretiminde alternatif yöntemler*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Yıldız, Cemal vd. (2006). *Kuramdan uygulamaya Türkçe öğretimi*, Ankara: PegemA Yayıncılık.

Yıldız, Ziyet (2002). *Değişik öğrenim kademelerindeki öğrencilerin noktalama ve yazım kurallarını uygulama düzeyi*. Yüksek Lisans Tezi, Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

EKLER

EK 1: TDK Yazım Kılavuzunda Yazım Kuralları

Bağlaç olan da, de'nin yazılışı

Bağlaç olan *da, de* ayrı yazılır. Kendisinden önceki kelimenin son ünlüsüne bağlı olarak ünlü uyumlarına uyar: *Kızı da geldi gelini de. Durumu oğluna da bildirdi. Sen de mi kardeşim? Güç de olsa. Konuşur da konuşur.*

UYARI : Ayrı yazılan *da, de* hiçbir zaman *ta, te* biçiminde yazılmaz.

UYARI : *Ya* sözüyle birlikte kullanılan *da* mutlaka ayrı yazılır: *ya da*.

UYARI : *Da, de* bağlacını kendisinden önceki kelimedenden kesme ile ayırmak yanlıştır: *Ayşe de geldi (Ayşe'de geldi değil).*

UYARI : *Da, de* bağlacının bulunma durumu eki olan *-da, -de, -ta, -te* ile hiçbir ilgisi yoktur. Bulunma durumu eki getirildiği kelimeye bitişik yazılır: *devede (deve-de) kulak, evde (ev-de) kalmak, yolda (yol-da) kalmak, ayakta (ayak-ta) durmak, çantada (çanta-da) keklik. İkide (iki-de) bir aynı sözü söyleyip durma.*

Yurtta sulh, cihanda sulh. (Mustafa Kemal Atatürk)

Ek olan -de'nin yazımı

TDK yazım kılavuzunda yer almamaktadır.

Bağlaç olan ki'nin yazılışı

Bağlaç olan *ki* ayrı yazılır: *demek ki, kaldı ki, bilmem ki.*

Türk dili, dillerin en zenginlerindedir; yeter ki bu dil, şuurla işlensin.

(Mustafa Kemal Atatürk)

Olmaz ki!

Böyle de yatılmaz ki! (Orhan Veli Kanık)

Ruşen Eşref Ünaydın'ın "Diyorlar ki" adlı eseri ne güzeldir!

Geçmiş zaman olur ki hayali cihan değer.

Ki bağlacı, birkaç örnekte kalıplaşmış olduğu için bitişik yazılır: *belki, çünkü, hâlbuki, mademki, meğerki, oysaki, sanki.* Bu örneklerden *çünkü* sözünde ek aynı zamanda küçük ünlü uyumuna uymuştur.

Şüphe ve pekiştirme göreviyle kullanılan *ki* sözü de ayrı yazılır: *Babam geldi mi ki? Başbakan konuşacak mı ki?*

Ek olan –ki'nin yazımı

TDK yazım kılavuzunda yer almamaktadır.

Bağlaç olan ne ... ne ... 'nin yazılışı

Bu bağlacın kullanıldığı cümlelerde fiil olumlu olmalıdır: *Ne Fransa'da ne de Almanya'da aradığını bulabilmişti.*

Onlar ne arsız ne yulışkan ve yırtık gülmelidirler; ne de somurtmalıdır. (Refik Halit Karay)

Ne ziraat ne ticaret için kâfi nüfus kaldı. (Falih Rıfkı Atay)

Soru eki mı, mi, mu, mü'nün yazılışı

Bu ek gelenekleşmiş olarak ayrı yazılır ve kendisinden önceki kelimenin son ünlüsüne bağlı olarak ünlü uyumlarına uyar: *Kaldı mı? Sen de mi geldin? Olur mu? İnsanlık öldü mü?*

Soru ekinden sonra gelen ekler, bu eke bitişik olarak yazılır: *Verecek misin? Okuyor muyuz? Çocuk muyum? Gelecek miydi? Güler misin, ağlar mısınız?*

Bu ek sorudan başka görevlerde kullanıldığında da ayrı yazılır: *Güzel mi güzel! Yağmur yağdı mı dışarı çıkamayız.*

UYARI: Vazgeçmek birleşik fiili, *mi* soru ekiyle birlikte kullanıldığında iki ayrı biçimde yazılabilir: *Vaz mı geçtin? Vazgeçtin mi?*

Fiil çekimi ile ilgili yazılışlar

Gelecek zaman ekinin ünlüleri ile zaman ekinden önceki ünlü, söyleyişe bakılmaksızın bütün şahıslarda *a*, *e* ile yazılır: *geleceğim, gelmeyeceğim, gelemeyeceğim, geleceğiz, gelmeyeceğiz, gelemeyeceğiz, gelmeyeceksin, gelemeyeceksin; alacağım, almayacağım, alamayacağım, almayacaksın, alamayacaksın; başlayacağım.*

Teklilik ve çokluk 1. kişi emir eklerinin ünlüsü ile ekten önceki ünlü, söyleyişe bakılmaksızın *a*, *e* ile yazılır: *başlayayım, gelmeyeyim; başlatalım, gelmeyelim.*

İstek ekinden önce gelen ünlü, söyleyişe bakılmaksızın *a*, *e* ile yazılır: *başlayasın, başlata, başlayasınız, başlatalar; gelmeyesin, gelmeye, gelmeyesiniz, gelmeyeler.*

Pekiştirmeli sıfatların yazılışı

Pekiştirmeli sıfatlar bitişik yazılır: *apaçık, apak, büsbütün, çepeçevre, çırcıplak, çırılçıplak, dümdüz, düpedüz, gömgök, güpegündüz, kapkara, kupkuru, paramparça, sapsağlam, sapsarı, sırsıklam, sırlıklam, sipsivri, yemyeşil.*

Sayıların yazılışı

1. Sayılar metin içerisinde yazıyla yazılır: *bin yıldan beri, dört kardeş, haftanın beşinci günü, üç ayda bir, yüz soru, iki hafta sonra, üçüncü sınıf.*

Yaş otuz beş, yolun yarısı eder.

(Cahit Sıtkı Tarancı)

Buna karşılık saat, para tutarı, ölçü, istatistik verilere ilişkin sayılarda rakam kullanılır: *17.30'da, 11.00'de, 1.500.000 lira, 25 kilogram, 150 kilometre, 15 metre kumaş, 1.250.000 kişi, % 25, % 50.*

Saat ve dakikalar metin içinde yazıyla da yazılabilir: *saat dokuzu beş geçe, saat yediye çeyrek kala, saat sekizi on dakika üç saniye geçe, mesela saat onda.*

2. Birden fazla kelimedenden oluşan sayılar ayrı yazılır: *iki yüz, üç yüz altmış beş.*

3. Para ile ilgili işlem ve senet, çek vb. ticarî belgelerde geçen sayılar bitişik yazılır: *650,35 (altıyüzelliTL, otuzbeşKr).*

4. Notayı niteleyen sayılar ayrı yazılır: *on altılık.*

5. Oyun adlarını niteleyen sayılar bitişik yazılır: *altmışaltı.*

6. Romen rakamları ancak yüzyıllarda, hükümdar adlarında, tarihlerde ayların yazılışında, kitap ve dergi ciltlerinde ve kitapların asıl bölümlerinden önceki sayfaların numaralandırılmasında kullanılabilir: *XX. yüzyıl, III. Selim, XIV. Louis, II. Wilhelm, V. Karl, VIII. Edward, I.XI.1928, I. Cilt, XII. Cilt.*

7. Beş ve beşten çok rakamlı sayılar sondan sayılmak üzere üçlü gruplara ayrılarak yazılır ve araya nokta konur: *326.197, 49.750.812, 28.434.250.310.500*

8. Sayılarda kesirler virgül ile ayrılır: *15,2 (15 tam, onda 2), 5,26 (5 tam, yüzde 26).*

9. Sıra sayıları yazıyla ve rakamla gösterilebilir. Rakamla gösterilmesi durumunda ya rakamdan sonra bir nokta konur ya da rakamdan sonra kesme işareti konularak derece gösteren ek yazılır: *15., 56., XX.; 5'inci, 6'nci.*

UYARI : Sıra sayıları ekle gösterildiğinde rakamdan sonra sadece kesme işareti ve ek yazılır; ayrıca nokta konmaz: *8.'inci değil 8'inci, 2.'nci değil 2'nci.*

10. Üleştirme sayıları rakamla değil yazıyla belirtilir: *2'şer değil ikişer, 9'ar değil dokuzar, 100'er değil yüzer.*

Büyük harflerin kullanıldığı yerler

Büyük harflerin kullanıldığı yerler aşağıda sıralanmıştır:

A. Cümle büyük harfle başlar: *Ak akçe kara gün içindir.*

Hayatta en hakiki mürşit ilimdir, fendir. (Atatürk)

Cümle içinde tırnak veya yay ayraç içine alınan cümleler büyük harfle başlar ve sonlarına uygun noktalama işareti (nokta, soru, ünlem) konur:

Atatürk, "Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur!" diyor.

Anadolu kentlerini, köylerini (Köy sözünü de çekinerek yazıyorum.) gezsek bile görmek için değil, kendimizi göstermek için geziyoruz.

(Nurullah Ataç)

Ancak iki çizgi arasındaki açıklama cümleleri büyük harfle başlamaz:

Bir zamanlar -bu zamanlar çok da uzak değildir, bundan on, on iki yıl önce-Türk saltanatının maddi sınırları uçsuz bucaksız denilecek kadar genişti.

(Yakup Kadri Karaosmanoğlu)

İki noktadan sonra gelen cümleler büyük harfle başlar:

Menfaat sandalyeye benzer: Başında taşırsan seni küçültür, ayağının altına alırsan yükseltir. (Cenap Şahabettin)

Ancak iki noktadan sonra cümle niteliğinde olmayan örnekler sıralandığında bu örnekler büyük harfle başlamaz:

Bu eskiliği siz de çok evde görmüşsünüzdür: duvarlarda çiviler, çivi yerleri, lekeler... (Memduh Şevket Esendal)

UYARI: Rakamla başlayan cümlelerde rakamdan sonra gelen kelime büyük harfle başlamaz: *2005 yılında Türk Dil Kurumununun 73. yılını kutladık.*

UYARI: Örnek niteliğindeki kelimelerle başlayan cümlede de ilk harf büyük yazılır: *"Banka, bütçe, devlet, fındık, kanepa, menekşe, şemsiye" gibi yüzlerce kelime, kökenleri yabancı olmakla birlikte artık dilimizin malı olmuştur. "Et-, ol-" fiilleri, dilimizde en sık kullanılan yardımcı fiillerdir.*

B. Dizeler genellikle büyük harfle başlar:

Halk içinde muteber bir nesne yok devlet gibi;

Olmaya devlet cihanda bir nefes sıhhat gibi.

(Muhibbi)

Korkma! Sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak

Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.

(Mehmet Akif Ersoy)

Bin atlı akınlarda çocuklar gibi şendik;

Bin atlı o gün dev gibi bir orduyu yendik.

(Yahya Kemal Beyatlı)

C. Levhalar ve açıklama yazıları büyük harfle başlar: *Giriş, Çıkış, Müdür, Vezne, Başkan, Doktor, Otobüs Durağı, Dolmuş Durağı, Şehirler Arası Telefon, III. Kat, IV. Sınıf, I. Blok.*

Ç. Bilim dallarında kullanılan terimlerin büyük harfle yazılışı, ilgili dallardaki uygulamaya bağlıdır: *Canis canis, Carduelis carduelis, Ardea alba, Populus alba, Prunus domestica, Pinus silvestris.*

D. Kitap, bildiri, makale vb.nde ana başlıkta bulunan kelimelerin tamamı, alt başlıkta bulunan kelimelerin ise yalnızca ilk harfleri büyük olarak yazılır.

E. Kitap, dergi vb.nde bulunan resim, çizelge, tablo vb.nin altında yer alan açıklayıcı yazılar büyük harfle başlar.

UYARI: Para birimleri büyük harfle başlamaz: *avro, dinar, dolar, lira, yeni kuruş, liret.*

UYARI: Müzikte kullanılan makam ve tür adları büyük harfle başlamaz: *acemaşiran, acembuselik, bayati, hicazkâr, türkü, varsağı, bayatı.*

UYARI: Tarihî dönem bildirmeyip tür veya tarz bildiren terimler küçük harfle başlar: *divan şiiri, divan edebiyatı, halk şiiri, halk edebiyatı, eski Türk edebiyatı, Türk dili, Türk sanat müziği, Türk halk müziği, tekke edebiyatı.*

UYARI: *Dünya, güneş, ay* kelimeleri gezegen anlamı dışında kullanıldığında küçük harfle başlar.

Birleşik kelimelerin yazılışı

Belirtisiz isim tamlamaları, sıfat tamlamaları, isnat grupları, birleşik fiiller, ikilemeler, kısaltma grupları ve kalıplaşmış çekimli fiillerden oluşan ifadeler, yeni bir kavramı karşıladıklarında birleşik kelime olurlar: *yer çekimi, hanımeli, ses bilgisi; beyaz peynir, açığöz, toplu iğne; eli açık, sırtı pek; söz etmek, zikretmek, hasta olmak,*

gelebilmek, yazadurmak, alıvermek; çoluk çocuk, çıtçı, altüst; başüstüne, günaydın; sağ ol, ateşkes, külbasti.

Birleşik kelimeler belirli kurallar çerçevesinde bitişik veya ayrı olarak yazılır.

A. Bitişik Yazılan Birleşik Kelimeler

Birleşik kelimeler aşağıdaki durumlarda bitişik yazılırlar:

1. Ses düşmesine uğrayan birleşik kelimeler bitişik yazılır: *kaynana* (< *kayın ana*), *kaynata* (< *kayın ata*), *nasıl* (< *ne asıl*), *niçin* (< *ne için*), *pazartesi* (< *pazar ertesi*), *sütlaç* (< *sütlü aş*), *birbiri* (< *biri biri*).

2. *Et-* ve *ol-* yardımcı fiilleriyle birleşirken ses düşmesine veya ses türemesine uğrayan birleşik kelimeler bitişik yazılır: *emretmek* (<emir etmek), *kaybolmak* (<kayıp olmak); *haletmek* (<*hal' etmek=tahttan indirmek*), *menolunmak* (<*men' olunmak*); *affetmek* (<af etmek), *reddetmek* (<ret etmek).

UYARI : Sadece söyleyişte tonlulaşma biçiminde ses değişmesine uğrayanlar ayrı yazılır: *azat etmek, hamt etmek, izaç etmek, iktisap etmek*. Bu örneklerde tonluluk söyleyişte belirtilir.

3. Kelimelerden her ikisi veya ikincisi, birleşme sırasında benzetme yoluyla anlam değişmesine uğradığında bu tür birleşik kelimeler bitişik yazılır.

a. Bitki adları: *aslanağzı, civanperçemi, keçiboynuzu, kuşburnu, turnagagası, açkağız, akkuyruk* (çay), *alabaş, altınbaş* (kavun), *altıparmak* (palamut), *beşbıyık* (muşmula), *acemborusu, çobançantası, gelinfeneri, karnıkara* (börülce), *kuşyemi, şeytanarabası, venüsçarığı, yılanıyastığı, akşamsefası, camgüzeli, çadırıuşağı, gecesefası, ayşekadın* (fasulye), *hafızali* (üzüm), *havvaanaeli, meryemanaeldiveni*.

b. Hayvan adları: *danaburnu* (böcek), *akbaş* (kuş), *alabacak* (at), *bağrıkkara* (kuş), *beşparmak* (deniz hayvanı), *beşpençe* (deniz hayvanı), *çakırkanat* (ördek), *elmabaş* (tepeli dalgıç), *kababurun* (balık), *kamçıkuyruk* (koyun), *kamışkulak* (at), *karabaş, karagöz* (balık), *karafatma* (böcek), *kızılkanat* (balık), *sarıkuyruk* (balık),

yeşilbaş (ördek), *sazkayası* (balık), *sırtıkara* (balık), *şeytaniğnesi*, *yalıçapkını* (kuş), *bozbakkal* (kuş), *bozyürük* (yılan), *karadul* (örümcek), *sarisabır* (bitki).

c. Hastalık adları: *itdirseği* (arpacık), *delibaş*, *karabacak*, *karataban*.

ç. Alet ve eşya adları: *balıkgözü* (halka), *deveboynu* (boru), *domuzayağı* (çubuk), *domuzturnağı* (kanca), *horozayağı* (burgu), *kargaburnu* (alet), *keçiturnağı* (oyma kalemi), *kedigözü* (lamba), *leylekgagası* (alet), *sıçankuyruğu* (törpü), *baltabaş* (gemi), *gagaburun* (gemi), *kancabaş* (kayık), *adayavrusu* (tekne).

d. Biçim adları: *ayıbacağı* (yelken biçimi), *balıksırtı* (desen), *civankaşı* (nakış), *eşeksırtı* (çatı biçimi), *kazkanadı* (oyun), *kırlangiçkuyruğu* (işaret), *koçboynuzu* (işaret), *köpekkuyruğu* (spor), *sıçandişi* (dikiş), *balgümece* (dikiş), *beşikörtüsü* (çatı biçimi), *turnageçidi* (fırtına).

e. Yiyecek adları: *dilberdudağı* (tatlı), *hanımğöbeği* (tatlı), *hanımparmağı* (tatlı), *kadınbudu* (köfte), *kadınğöbeği* (tatlı), *kargabeyni* (yemek), *kedidili* (bisküvi), *tavukgöğsü* (tatlı), *vezirparmağı* (tatlı), *bülbülyuvası* (tatlı), *kuşlokumu* (kurabiye), *alinazik* (kebab).

f. Oyun adları: *beştaş*, *dokuztaş*, *üçtaş*.

g. Gök cisimlerinin adları: *Altıkardeş* (yıldız kümesi), *Arıkovanı* (yıldız kümesi), *Büyükayı* (yıldız kümesi), *Demirkazık* (yıldız), *Küçükayı* (yıldız kümesi), *Kervankıran* (yıldız), *Samanyolu* (yıldız kümesi), *Yedıkardeş* (yıldız kümesi).

ğ. Renk adları: *baklaçiçeği*, *balköpüğü*, *camğöbeği*, *devetüyü*, *fildişi*, *gülkurusu*, *kavuniçi*, *narçiçeği*, *ördekbaşı*, *ördekgagası*, *tavşanağzı*, *tavşankanı*, *turnagözü*, *vapur-dumanı*, *vişneçürüğü*, *yavruağzı*.

4.-a, -e, -ı, -i, -u, -ü zarf-fiil ekleriyle *bilmek*, *vermek*, *kalmak*, *durmak*, *gelmek*, *görmek* ve *yazmak* fiilleriyle yapılan tasvirî fiiller bitişik yazılır: *alabildiğine*, *düşünebilmek*, *yapabilmek*; *uyuyakalmak*; *gidedurmak*, *yazadurmak*; *çıkagelmek*, *olagelmek*, *süregelmek*; *düşeyazmak*, *öleyazmak*; *alıvermek*, *gelivermek*, *güliivermek*, *uçuvermek*; *düşmeyegör*, *ölmeyegör*.

5. Bir veya iki ögesi emir kipiyle kurulan kalıplaşmış birleşik kelimeler bitişik yazılır: *alaşağı, albeni, ateşkes, çalçene, çalyaka, dönbaba, gelberi, incitmebeni, rastgele, sallabaş, sallasirt, sıkboğaz, unutmabeni; çekyat, geçgeç, kaçgöç, kapkaç, örtbas, seçal, veryansın, yapboz, yazboz tahtası.*

6. *-an/-en, -r/-ar/-er/-ır/-ir, -maz/-mez* ve *-miş/-miş* sıfat-fiil eklerinin kalıplaşmasıyla oluşan birleşik kelimeler bitişik yazılır:

ağaçkakan, alaybozan, cankurtaran, çöpçatan, dalgakıran, demirkapan, etyaran, filizkıran, gökdelen, oyunbozan, saçkıran, yelkovan, yolgeçen;

akımtoplar, altıpatlar, barışsever, basınçölçer, betonkarar, bilgisayar, çoksatar, dilsever, füzeatar, özezer, pürüzalır, uçaksavar, yurtsever;

baştanımaz, değerbilmez, etyemez, hacıyatmaz, kadirbilmez, karıncaez-mez, kuşkonmaz, külyutmaz, tanrıtanımaz, varyemez;

çokbilmiş, güngörmüş.

7. İkinci kelimesi *-dı (-di / -du / -dü, -tı / -ti / -tu / -tü)* kalıplaşmış belirli geçmiş zaman ekleriyle kurulan birleşik kelimeler bitişik yazılır: *albastı, ciğerdeldi, çitkırıldım, dalbastı, firdöndü, gecekondu, gündöndü, hünkârbeğendi, imambayıldı, karyağdı, külbastı, mirasyedi, papazkaçtı, serdengeçti, şıpsevdi, zıpçıktı.*

8. Her iki kelimesi de *-dı (-di / -du / -dü, -tı / -ti / -tu / -tü)* belirli geçmiş zaman veya *-r /-ar /-er* geniş zaman eklerini almış ve kalıplaşmış bulunan birleşik kelimeler bitişik yazılır: *dedikodu, kaptıkaçtı, oldubitti, uçtuuçtu (oyun); biçerbağlar, biçerdöver, göçerkonar, kazaratar, konargöçer, okuryazar, uyurgezer, yanardöner, yüzergezer.*

Aynı yapıda olan *çakaralmaz* kelimesi de bitişik yazılır.

9. Somut olarak yer bildirmeyen *alt, üst* ve *üzeri* sözlerinin sona getirilmesiyle kurulan birleşik kelimeler bitişik yazılır: *ayakaltı, bilinçaltı, gözaltı (gözetim), şuuraltı; akşamüstü, akşamüzeri, ayaküstü, ayaküzeri, bayramüstü, gerçeküstü, ikindiüstü, olağanüstü, öğleüstü, öğleüzeri, suçüstü, yüzüstü.*

10. İki veya daha çok kelimenin birleşmesinden oluşmuş kişi adları, soyadları ve lakaplar bitişik yazılır: *Alper, Aydoğdu, Birol, Gülnihal, Gülseren, Gündoğdu, Şenol, Varol; Abasıyanık, Adivar, Atatürk, Gökalp, Güntekin, İnönü, Karaosmanoğlu, Tanpınar, Yurdakul; Boynueğri Mehmet Paşa, Tepedelenli Ali Paşa, Yirmisekiz Çelebi Mehmet, Yedisekiz Hasan Paşa.*

11. İki veya daha çok kelimededen oluşmuş Türkçe yer adları bitişik yazılır: *Çanakkale, Gümüşhane; Acıpayam, Pınarbaşı, Şebinkarahisar; Beşiktaş, Kabataş.*

Şehir, kent, köy, mahalle, dağ, tepe, deniz, göl, ırmak, su vb. kelimelerle kurulmuş sıfat tamlaması ve belirtisiz isim tamlaması kalıbındaki yer adları bitişik yazılır: *Akşehir, Eskişehir, Suşehri, Yenişehir; Atakent, Batıkent, Konutkent, Korukent, Çengelköy, Sarıyer, Yenimahalle; Karabağ, Karadağ, Uludağ; Kocatepe, Tınaztepe; Akdeniz, Karadeniz, Kızıldeniz; Acıgöl; Kızılırmak, Yeşilirmak; İncesu, Karasu, Sarısu, Akçay.*

12. Kişi adları ve unvanlarından oluşmuş mahalle, meydan, köy vb. yer ve kuruluş adlarında unvan kelimesi sonda ise, gelenekleşmiş olarak bitişik yazılır: *Abidinpaşa, Bayrampaşa, Davutpaşa, Ertuğrulgazi, Kemalpaşa (ilçesi); Necatibey (Caddesi), Mustafabey (Caddesi).*

13. Ara yönleri belirten kelimeler bitişik yazılır: *güneybatı, güneydoğu, kuzeybatı, kuzeydoğu.*

14. Bunlardan başka dilimizde her iki ögesi de asıl anlamını koruduğu hâlde yaygın bir biçimde gelenekleşmiş olarak bitişik yazılan kelimeler de vardır:

a. *Baş* sözüyle oluşturulan sıfat tamlamaları: *başağırlık, başbakan, başçavuş, başeser, başfiyat, başhekim, başhemşire, başkahraman, başkarakter, başkent, başkomutan, başköşe, başmüfettiş, başöğretmen, başparmak, başpehlivan, başrol, başsavcı, başşehir, başyazar.*

b. Bir topluluğun yöneticisi anlamındaki *başı* sözüyle oluşturulan belirtisiz isim tamlamaları: *aşçıbaşı, binbaşı, çarkçıbaşı, çeribaşı, elebaşı, mehterbaşı, onbaşı, ustabaşı, yüzbaşı.*

c. *Ođlu,kızı* sözleri: *çapanoğlu, eloğlu, hinoğluhin, elkızı*.

ç. *Ađa, bey, efendi, hanım, nine* vb. sözlerle kurulan birleşik kelimeler: *ağababa, ağabey, beyefendi, efendibaba, hanımanne, hanımefendi, hacıağa, hıyarağalık, kadinnine, paşababa*.

d. *Biraz, birkaç, birkaçı, birtakım, birçok, birçoğu, hiçbir, hiçbirini, herhangi* belirsizlik sıfat ve zamirleri de gelenekleşmiş olarak bitişik yazılır.

15. *Ev* kelimesiyle kurulan birleşik kelimeler bitişik yazılır: *aşevi, bakımevi, basımevi, doğumevi, gözlemevi, huzurevi, konukevi, orduevi, öğretmenevi, polisevi, yayınevi*.

16. *Hane, name, zade* kelimeleriyle oluşturulan birleşik kelimeler bitişik yazılır: *çayhane, dersane, kahvehane, yazıhane; beyanname, kanunname, seyahatname, siyasetname; amcazade, dayızade, teyzezade*.

UYARI: *Eczahane, hastahane, pastahane, postahane* sözleri kullanımdaki yaygınlık dolayısıyla *eczane, hastane, pastane, postane* biçiminde yazılmaktadır.

17. Farsça kurala göre oluşturulan isim ve sıfat tamlamaları ile kalıplaşmış biçimler bitişik yazılır: *cürmümeşhut, darıdünya, ehlibeyit, ehvenişer, erkânıharp, fecrisadık, gayrimenkul, gayrimeşru, hüsnükuruntu, hüsnüniyet, suikast, hamdüsenâ, hercümerç*.

18. Arapça kurala göre oluşturulan tamlamalar ve kalıplaşmış biçimler bitişik yazılır: *aliyyülâlâ, ceffelkalem, darülaceze, darülfünun, daüssıla, fevkalade, fevkalbeşer, hıfzıssıhha, hüvelbaki, şeyhülislam, tahtelbahir, tahteşşuur; âlemşümül, cihanşümül, aleykümselam, Allahualem, bismillah, fenafillah, fisebilillah, hafazanallah, inşallah, maşallah, velhasıl, velhasılkelam*.

19. Müzik makam adları bitişik yazılır: *acembuselik, hisarbuselik, muhayyerkürdi*.

Bir sıfatla oluşturulan usul adlarında sıfat ayrı yazılır: *ağır aksak, yürük aksak, yürük semai.*

20. Kanunda bitişik geçen veya bitişik olarak tescil ettirilmiş olan kuruluş adları bitişik yazılır: *İçişleri, Dışişleri, Genelkurmay, Yükseköğretim.*

B. Ayrı Yazılan Birleşik Kelimeler

1. *Etmek, edilmek, eylemek, kılmak, kılınmak, olmak, olunmak* yardımcı fiilleriyle kurulan birleşik fiiller herhangi bir ses düşmesine veya türemesine uğramazsa ayrı yazılır: *alt etmek, arz etmek, azat etmek, boş olmak, dans etmek, el etmek, göç etmek, ilan etmek, kabul etmek, kul etmek, kul olmak, not etmek, oyun etmek, sağ olmak, söz etmek, terk etmek, var olmak, yok etmek, yok olmak.*

2. Birleşme sırasında kelimelerinden hiçbiri veya ikinci kelimesi anlam değişikliğine uğramayan birleşik kelimeler ayrı yazılır.

a. Hayvan türlerinden birinin adıyla kurulanlar:

ada balığı, ateş balığı, dil balığı, fulya balığı, kedi balığı, kılıç balığı, köpek balığı, ton balığı, yılan balığı; acı balık, bıyıklı balık, dikenli balık.

ardıç kuşu, arı kuşu, çalı kuşu, deve kuşu, muhabbet kuşu, saka kuşu, tarla kuşu, yağmur kuşu; alıcı kuş, boğmaklı kuş, makaralı kuş.

ağustos böceği, ateş böceği, circır böceği, hamam böceği, ipek böceği, uçuç böceği, uğur böceği; ağılı böcek, çalgıcı böcek, sümüklü böcek.

at sineği, et sineği, meyve sineği, sığır sineği, su sineği, uyuz sineği.

deniz yılanı, ok yılanı, su yılanı; Ankara keçisi, dağ keçisi, yaban keçisi; fındık faresi, tarla faresi; dağ sıçanı, tarla sıçanı; Beç tavuğu, dağ tavuğu; Amerika tavşanı, yaban tavşanı; kaya örümceği, şeytan örümceği; bal arısı, yaban arısı; Pekin ördeği, yaban ördeği; Ankara kedisi, Van kedisi; Afrika domuzu, yaban domuzu.

b. Bitki türlerinden birinin adıyla kurulanlar:

ayrık otu, beşparmak otu, çörek otu, eğrelti otu, güzelavrat otu, kelebek otu, ökse otu, pisipisi otu, taşkıran otu, yüksük otu; acı ot, sütlü ot.

ateş çiçeği, çuha çiçeği, güzelhatun çiçeği, ipek çiçeği, küpe çiçeği, lavanta çiçeği, mum çiçeği, yayla çiçeği, yıldız çiçeği; ölmez çiçek.

avize ağacı, ban ağacı, dantel ağacı, kâğıt ağacı, mantar ağacı, mercan ağacı, öd ağacı, pelesenk ağacı, süt ağacı, tespih ağacı; kör ağaç.

altın kökü, boya kökü, eğir kökü, helvacı kökü, meyan kökü; ek kök, saçak kök, yumru kök.

dağ elması, yer elması; çalı diken, deve diken; köpek üzümü, kuş üzümü; çakal armudu, dağ armudu; at kestanesi, kuzu kestanesi; can eriği, gövem eriği; kuzu mantarı, yer mantarı; su kamışı, şeker kamışı; dağ nanesi, taş nanesi; ayı gülü, Japon gülü; Antep fıstığı, çam fıstığı; sırık fasulyesi, soya fasulyesi; Amerika bademi, taş bademi; Afrika menekşesi, deniz menekşesi; Japon sarmaşığı, kuzu sarmaşığı; Hint inciri, kavak inciri; armut kurusu, kayısı kurusu; su sarımsağı, şeker pancarı.

kuru fasulye, kuru incir, kuru soğan, kuru üzüm.

UYARI : Çiçek dışında anlamlar taşıyan *baklaçiçeği* (renk), *narçiçeği* (renk), *suçiçeği* (hastalık); ot dışında anlamlar taşıyan *ağızotu* (barut), *sıçanotu* (arsenik); ses düşmesine uğramış olan *çöreotu* ve yaygın bir biçimde gelenekleşmiş olan *semizotu*, *dereotu* bitişik yazılır.

c. Nesne, eşya ve alet adlarından biriyle kurulan birleşik kelimeler:

alçı taşı, bileği taşı, çakmak taşı, damla taşı, Hacibektaş taşı, kireç taşı, lüle taşı, Oltu taşı, sünger taşı, yılan taşı; buzul taş, damla taş, dikili taş, kayağan taş, yaprak taş.

arap sabunu, el sabunu; kahve değirmeni, yel değirmeni; kahve dolabı, su dolabı; oturma odası; duvar saati, kol saati; duvar takvimi, masa takvimi; yemek masası; itfaiye aracı, kurtarma aracı; masa örtüsü, yatak örtüsü; el kitabı, Frenk gömleği, İngiliz anahtarı, İngiliz sicimi; alt geçit, tüp geçit, üst geçit, çekme demir,

çekme kat, dolma kalem, dönme dolap, kesme kaya, toplu iğne, vurmali çalgılar, vurmali sazlar, yapma çiçek.

afyon ruhu, katran ruhu, lokman ruhu, nane ruhu, tuz ruhu.

ç. Yol ve ulaşım ile ilgili birleşik kelimeler: *Arnavut kaldırımı; çevre yolu, deniz yolu, hava yolu, kara yolu, keçi yolu; köprü yolu.*

d. Durum, olgu ve olay bildiren sözlerden biriyle kurulan birleşik kelimeler: *açık oturum, açık öğretim, ana dili, ay tutulması, baş ağrısı, baş belası, baş dönmesi, çıkış yolu, çözüm yolu, dil birliği, din birliği, güç birliği, iş birliği, iş bölümü, madde başı, ses uyumu, yer çekimi.*

e. Bilim ve bilgi sözleriyle kurulan birleşik kelimeler: *anlam bilimi, dil bilimi, edebiyat bilimi, gök bilimi, halk bilimi, ruh bilimi, toplum bilimi, toprak bilimi, yer bilimi; dil bilgisi, halk bilgisi, ses bilgisi, şekil bilgisi.*

f. Yuvar ve küre sözleriyle kurulan birleşik kelimeler: *göz yuvarı, hava yuvarı, ısı yuvarı, ışık yuvarı, renk yuvarı, yer yuvarı; hava küre, ışık küre, su küre, taş küre, yarı küre, yarım küre.*

g. Yiyecek, içecek adlarından biriyle kurulan birleşik kelimeler: *bohça böreği, su böreği, talaş böreği; badem yağı, çiçek yağı, kuyruk yağı; arpa suyu, maden suyu, meyve suyu; kaşar peyniri, tulum peyniri, beyaz peynir; Adana kebabı, tas kebabı, Urfa kebabı; İnegöl köftesi, İzmir köftesi; ezogelin çorbası, mercimek çorbası, yoğurt çorbası; ırmık helvası, kâğıt helvası, koz helva; acı badem kurabiyesi; Kemalpaşa tatlısı, peynir tatlısı, yoğurt tatlısı; badem şekeri, balık yumurtası.*

burgu makarna, çubuk makarna, yüksük makarna; kakaolu kek, üzümlü kek; çiğ köfte, içli köfte; dolma biber, kesme şeker, süzme yoğurt, yarma şeftali; kuru yemiş.

ğ. Gök cisimleri: *Çoban Yıldızı, Kervan Yıldızı, Kutup Yıldızı, kuyruklu yıldız; gök taşı, hava taşı, meteor taşı.*

h. Organ veya organ yerine geçen sözlerden biriyle kurulan birleşik kelimeler: *patlak göz, süzgün göz; aşık kemiği, bel kemiği, elmacık kemiği; serçe parmak, şahadet parmağı, yüzük parmağı; azı dişi, köpek dişi, süt dişi; kuyruk sokumu, safra kesesi; çatma kaş, takma diş, takma kirpik, takma kol; ekşi surat, kepçe surat; gaga burun (kimse), karga burun, kepçe kulak, çakır pençe, demir yumruk, kuru kemik.*

1. Benzetme yoluyla insanın bir niteliğini anlatmak üzere bitki, hayvan ve nesne adlarıyla kurulan birleşik kelimeler: *çetin ceviz, çöpsüz üzüm; eski kurt, sarı çıyan, sağmal inek; ağır top, eksik etek, eski toprak, eski tüfek, kara maşa, sapsız balta.*

i. Zamanla ilgili birleşik kelimeler: *bağ bozumu, gece yarısı, gün ortası, hafta başı, hafta sonu.*

3. *-r / -ar / -er, -maz / -mez ve -an / -en* sıfat-fiil ekleriyle kurulan sıfat tamlaması yapısındaki birleşik kelimeler ayrı yazılır: *bakar kör, çalar saat, çıkar yol, döner sermaye, güler yüz, koşar adım, yazar kasa, yeter sayı; çıkmaz sokak, geçmez akçe, görünmez kaza, ölmez çiçek, tükenmez kalem; akan yıldız, doyuran buhar, uçan daire.*

4. *Renk* sözü veya renklerden birinin adıyla kurulmuş isim tamlaması yapısındaki renk adları ayrı yazılır: *bal rengi, duman rengi, gümüş rengi, portakal rengi, saman rengi; ateş kırmızısı, boncuk mavisi, çivit mavisi, gece mavisi, limon sarısı, safra yeşili, süt kırısı.*

5. Rengin tonunu belirtmek üzere renkten önce kullanılan sıfatlar ayrı yazılır: *açık mavi, açık yeşil, kara sarı, kirli sarı, koyu mavi, koyu yeşil.*

6. Yer adlarında kullanılan *batı, doğu, güney, kuzey, güneybatı, güneydoğu, kuzeybatı, kuzeydoğu, aşağı, orta, yukarı, iç, yakın, uzak* kelimeleri ayrı yazılır: *Doğu Anadolu, Batı Trakya, Orta Anadolu, Kuzey Amerika, Güney Amerika, Orta Asya, Orta Doğu, Yakın Doğu, Uzak Doğu, Güneybatı Anadolu, İç Asya, İç Anadolu, Aşağı Ayrancı, Yukarı Ayrancı.*

7. Kişi adlarından oluşmuş *mahalle, bulvar, cadde, sokak, ilçe, köy* vb. yer ve kuruluş adlarında sondaki unvanlar hariç, şahıs adları ayrı yazılır: *Yunus Emre Mahallesi; Gazi Mustafa Kemal Bulvarı; Ziya Gökalp Bulvarı; Nene Hatun Caddesi;*

Fevzi Çakmak Sokağı, Cemal Nadir Sokağı; Koca Mustafapaşa; Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi, Sultan Ahmet Camii, Sütçü İmam Üniversitesi.

8. *Dış, iç, öte, sıra* sözleriyle oluşturulan birleşik kelime ve terimler ayrı yazılır: *ahlak dışı, çağ dışı, din dışı, kanun dışı, olağan dışı, yasa dışı; ceviz içi, hafta içi, yurt içi; fizik ötesi, kızıl ötesi, mor ötesi, sınır ötesi; akli sıra, ardi sıra, peşi sıra, yanı sıra.*

9. Somut olarak yer belirten *alt* ve *üst* sözleriyle oluşturulan birleşik kelime ve terimler ayrı yazılır: *deri altı, su altı, toprak altı, yer altı (yüzey); arka üstü, baş üstü, böbrek üstü bezi, tepe üstü (trafikte).*

10. *Alt, üst, ana, ön, art, arka, yan, karşı, iç, dış, orta, büyük, küçük, sağ, sol, peşin, bir, iki, tek, çok, çift* sözlerinin başa getirilmesiyle oluşturulan birleşik kelime ve terimler ayrı yazılır: *alt yazı; üst kat, üst küme; ana bilim dalı, ana dili; ön söz, ön yargı; art damak, art niyet; arka teker; yan cümle, yan etki; karşı görüş, karşı oy; iç savaş, iç tüzük; dış borç, dış hat; orta kulak, orta oyunu; büyük anne, büyük baba; küçük harf, küçük parmak; sağ açık, sağ bek; sol açık, sol bek; peşin fikir, peşin hüküm; bir gözeli, bir hücreli; iki anlamlı, iki eşeyli; tek eşli, tek hücreli; çok düzlemli, çok hücreli; çift ayaklılar, çift kanatlılar.*

Deyimlerin yazılışı

Deyimler ayrı yazılır: *akıntıya kürek çekmek, çam devirmek, çanak tutmak, gönlünden geçirmek, göz atmak, kulak asmak, kulak vermek, çantada keklik, devede kulak, yağlı kuyruk, yüz görümlüğü.*

İkilemelerin yazılışı

İkilemeler ayrı yazılır: *adım adım, ağır ağır, akın akın, allak bullak, aval aval (bakmak), cır cır (ötmek), çeşit çeşit, derin derin, gide gide, güzel güzel, karış karış, kös kös (dinlemek), kucak kucak, şıp şıp (damlamak), şıpır şıpır, tak tak (vurmak), takım takım, tıklar tıklar, yavaş yavaş.*

bata çıka, çoluk çocuk, düşe kalka, eciş bücüş, eğri büğrü, enine boyuna, eski püskü, ev bark, konu komşu, pılı pırtı, salkım saçak, sere serpe, soy sop, süklüm püklüm, yana yakıla, yarım yamalak.

m ile yapılmış ikilemeler de ayrı yazılır: *at mat, çocuk mocuk, dolap molap, kapı mapı, kitap mitap.*

İsim durum ekleri ve iyelik ekiyle yapılan ikilemeler de ayrı yazılır: *baş başa, diz dize, el ele, göz göze, iç içe, omuz omuza, yan yana; baştan başa, daldan dala, elden ele, gündün güne, içten içe, yıldan yıla; başa baş, bire bir (ölçü), dişe diş, göze göz, teke tek; ardı ardına, boşu boşuna, günü gününe, peşi*

peşine, ucu ucuna.

Alıntı kelimelerin yazılışı

Yabancı kökenli kelimelerin yazılışlarıyla ilgili bazı noktalar aşağıda gösterilmiştir:

1. İki ünsüzle başlayan batı kökenli alıntılar, ünsüzler arasına ünlü konmadan yazılır: *francala, gram, gramer, gramofon, grup, kral, kredi, kritik, plan, pratik, problem, profesör, program, proje, propaganda, protein, prova, psikoloji, slogan, snop, spiker, spor, staj, stil, stüdyo, trafik, tren, triptik.*

Bu tür birkaç alıntıda, söz başında veya iki ünsüz arasında bir ünlü türemiştir. Bu ünlü söylenişte de yazılışta da gösterilir: *iskarpın, iskele, iskelet, istasyon, istatistik, kulüp.*

2. İçinde yan yana iki veya daha fazla ünsüz bulunan batı kökenli alıntılar, ünsüzler arasına ünlü konmadan yazılır: *alafranga, apartman, biyografi, elektrik, gangster, kilogram, orkestra, paragraf, program, telgraf.*

3. İki ünsüzle biten batı kökenli alıntılar, ünsüzler arasına ünlü konmadan yazılır: *film, form, lüks, modern, natürmort, psikiyatr, seks, slayt, teyp.*

4. Batı kökenli alıntıların içindeki ve sonundaki g ünsüzleri olduğu gibi korunur: *biyografi, diyagram, dogma, magma, monografi, paragraf, program; arkeolog, demagog, diyalog, filolog, jeolog, katalog, monolog, psikolog, ürolog.*

Ancak *coğrafya, fotoğraf* ve *topoğraf* kelimelerinde g'ler, ğ'ye döner.

* * *

Aşağıdaki durumlarda batı kökenli kelimeler, özgün biçimleri ile yazılırlar:

1. Bilim, sanat ve uzmanlık dallarında kullanılan bazı terimler: *andante* (müzik), *cuprum* (kimya), *deseptyl* (eczacılık), *quercus, terminus technicus* (teknik terim).

2. Latin yazı sistemini kullanan dillerden alınma deyim ve sözler: *Veni, vidi, vici* (Geldim, gördüm, yendim.); *conditio sine qua non* (Olmazsa olmaz.); *eppur si muove* (Dünya her şeye rağmen dönüyor.); *to be or not to be* (olmak veya olmamak); *l'art pour l'art* (Sanat sanat içindir.); *l'Etat c'est moi* (Devlet benim.); *traduttore traditore* (Çevirmen haindir.); *persona non grata* (istenmeyen kişi).

Mesele falan değildi öyle,

To be or not to be kendisi için;

Bir akşam uyudu;

Uyanmayıverdi. (Orhan Veli Kanık)

Yabancı özel adların yazılışı

Arapça ve Farsça Adların Yazılışı

Arap ve Fars kökenli kişi ve yer adları Türkçenin ses ve yapı özelliklerine göre yazılır: *Ahmet, Bedrettin, Fuat, Mehmet, Necmettin, Nizamettin, Ömer, Rıza, Saadettin; Cezayir, Fas, Filistin, Mısır, Suudi Arabistan; Bağdat, Cidde, Erdebil, Halep, İsfahan, İskenderiye, Medine, Mekke, Şam, Şiraz, Tahran, Tebriz, Trablusgarp.*

Latin Yazı Sistemini Kullanan Dillerdeki Adların Yazılışı

1. Latin yazı sistemini kullanan dillerdeki özel adlar özgün biçimleriyle yazılır: *Beethoven, Byron, Cervantes, Chopin, Eminescu, Grimm, Horatius, Molière, Puccini, Rousseau, Shakespeare; Bologna, Buenos Aires, Iorga, Ile-de-France, Karlovy Vary, Latium, Loire, Mann, New York, Nice, Rio de Janeiro, Vaasa, Wuppertal*. Ancak Batı dillerinde kullanılan adların okunuşları ayrıca içinde gösterilebilir: *Shakespeare (Şekspir)* vb.

Yabancı özel adlardan türetilmiş akım adları Türkçe söylenişlerine göre yazılır: *Dekartçılık, Epikürcülük, Kalvenci, Kalvencilik, Kalvenizm, Kartezyenizm, Lüterci, Lütercilik, Marksçılık, Marksist, Marksizm*.

2. Batı kökenli kişi ve yer adlarının bir bölümü eskiden beri dilimizde yerleştiği biçimiyle yazılır: *Napolyon, Şarlken, Şarl (Demirbaş Şarl); Atina, Brüksel, Cenevre, Londra, Marsilya, Münih, Paris, Roma, Selanik, Venedik, Viyana, Zürih; Hollanda, Letonya, Lüksemburg*.

3. Ait olduğu dilde ayrı yazılan yer adları Türkçede de ayrı yazılır: *Buenos Aires, Frankfurt am Main, Freiburg im Breisgau, Hyde Park, Mont Blanc, New Orleans, New York, Rio de Janeiro, San Marino, Wiener Neustadt, Titov Veles*.

Yunanca Adların Yazılışı

Yunanca adlar yazılırken Yunan harflerinin ses değerlerini karşılayan Türk harfleri kullanılır: *Homeros, Herodotos, Euripides, Pindaros, Solon, Sokrates, Aristoteles, Platon, Venizelos, Karamanlis, Papandreu, Onasis*.

Ancak *Herodotos, Sokrates, Aristoteles, Platon, Pythagoras, Eukleides* adları dilimizde yaygın olarak *Herodot, Sokrat, Aristo, Eflatun, Pisagor, Öklid* biçimlerinde yerleşmiştir.

Rusça Adların Yazılışı

Rusça özel adlarda Rus harflerinin ses değerlerini karşılayan Türk harfleri kullanılır: *Bolşevik, Brejnev, Çaykovski, Çehov, Dostoyevski, Gogol, Gorbaçov, İlminskiy, İlyiç, Katayev, Klyaştorniy, Malov, Mendelejev, Prokofyev, Puşkin, Şolohov, Tolstoy, Yeltsin; Moskova, Omsk, Orenburg, Petersburg, Volga, Yenisey.*

Çince ve Japonca Adların Yazılışı

1. Çince adlar, Türkçede yerleşmiş biçimlerine göre yazılır: *Honan, Huangho, Kanton, Nankin, Pekin, Şanghay, Vuhan.*

Çince soyadları küçük adlardan önce gelir. Soyadları çoklukla tek hecedir, küçük adlar ise bir veya iki heceden oluşur. Bu adlar büyük harfle başlar; heceler arasına çizgi konur: *Sun Yat-sen, Lin Yu-tang.* Yalnız *Konfüçyüs* gibi yaygınlık kazanmış adlar bitişik yazılır.

2. Japon yer ve kişi adları da Türkçede yerleşmiş biçimlerine göre yazılır: *Tokyo, Hiroşima, Nagazaki, Osaka, Hokkaydo, Kyoto; Hirohito, Nobuo Haneda, Kayako Hayashi, Sbuishi Kato, Masao Mori.*

Türk Devlet ve Topluluklarındaki Özel Adların Yazılışı

Türk devlet ve topluluklarındaki özel adlar Türkçede yerleşmiş söyleniş biçimlerine göre yazılır: *Azerbaycan, Özbekistan; Taşkent, Semerkant, Bakü, Bişkek; Abdullah Tukay, Abdür-rauf Fitrat, Bahtiyar Vahapzade, Baykonur, Cafer Cebbarlı, Cemal Kemal, Cengiz Aytmatov, İslam Kerimov, Muhtar Avazov, Osman Nasır.*

İle'nin ek olarak yazılışı

İle ayrı olarak yazılabildiği gibi kelimelere eklenerek de yazılabilir. Kelimelere eklenerek yazıldığında ünlü uyumlarına uyar.

İle, ünsüzle biten kelimelere ek olarak getirildiğinde *i* ünlüsü düşer ve bitişik yazılır: *bulut-la (bulut ile), çiçek-le (çiçek ile), kuş-la (kuş ile).*

İle, ünlüyle biten kelimelere ek olarak getirildiğinde başındaki *i* ünlüsü düşer ve araya *y* ünsüzü girer. Ek, ünlü uyumlarına uyar: *arkadaşı-y-la* (*arkadaşı ile*), *anası-y-la*, (*anası ile*), *çevre-y-le* (*çevre ile*), *sürü-y-le* (*sürü ile*), *yapı-y-la* (*yapı ile*).

Özel adların yazımı

1. Kişi adlarıyla soyadları büyük harfle başlar: *Mustafa Kemal Atatürk, İsmet İnönü, Kâzım Karabekir, Ahmet Haşim, Tevfik Fikret, Mehmet Emin Yurdakul, Hüseyin Cahit Yalçın, Orhan Veli Kanık, Sait Faik Abasıyanık, Yunus Emre, Evliya Çelebi, Gevheri, Karacaoğlan, Âşık Ömer, Wolfgang von Goethe, Wilhelm Radloff, Vilhelm Thomsen, Victor Hugo.*

Takma adlar da büyük harfle başlar: *Muhibbi* (Kanuni Sultan Süleyman), *Demirtaş* (Ziya Gökalp), *Tarhan* (Ömer Seyfettin), *AkaGündüz* (Hüseyin Avni, Enis Avni), *Kirpi* (Refik Halit Karay), *Deli Ozan* (Faruk Nafiz Çamlıbel), *Server Bedi* (Peyami Safa), *İrfan Kudret* (Cahit Sıtkı Tarancı), *Mehmet Ali Sel* (Orhan Veli Kanık).

2. Kişi adlarından önce ve sonra gelen saygı sözleri, unvanlar, lakaplar, meslek ve rütbe adları büyük harfle başlar: *Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Atatürk, Kaymakam Erol Bey, Sayın Prof. Dr. Hasan Eren, Hamdi Bey, Mustafa Efendi, Zeynep Hanım, Bay Ali Çiçekçi, Prof. Dr. Mehmet Kaplan, Doktor Behçet Uz, Mareşal Fevzi Çakmak, Yüzbaşı Cengiz Topel; Fatih Sultan Mehmet, Yavuz Sultan Selim, Kanuni Sultan Süleyman, Genç Osman, Deli İbrahim, Avcı Mehmet, Nişancı Mehmet Paşa, Deli Petro.*

Akrabalık bildiren kelimeler büyük harfle başlamaz: *Tülay abla, Ayşe teyze, Fatma nine, Kemal dayı, Saim amca, Ali enişte.*

Akrabalık bildiren kelimeler başa geldiğinde lakap yerine kullanıldığı için büyük harfle başlar: *Nene Hatun, Baba Gündüz, Dayı Kemal, Hala Sultan.*

Bazı tarihî ve menkıbevi şahsiyetlerde ise akrabalık bildiren kelime sonda olduğu hâlde unvan değeri kazandığı ve özel ada dâhil olduğu için büyük harfle yazılır: *Gül Baba, Susuz Dede, Adile Hala, Gülsüm Bacı, Sultan Ana.*

Resmî yazılarda saygı bildiren sözlerden sonra gelen ve makam, mevki, unvan bildiren kelimeler de büyük harfle başlar:

Sayın Bakan,

Sayın Başkan,

Sayın Rektör,

Sayın Vali,

Hitap kelimeleri de büyük harfle başlar:

Sevgili Kardeşim,

Aziz Dostum,

Değerli Arkadaşım,

3. Hayvanlara verilen özel adlar büyük harfle başlar: *Sarıkız, Fino, Karabaş, Pamuk, Minnoş, Tekir.*

4. Millet, boy, oymak adları büyük harfle başlar: *Türk, Alman, İngiliz, Rus, Arap, Japon; Oğuz, Kazak, Kırgız, Özbek, Tatar; Karakeçili, Hacımusalı.*

5. Dil ve lehçe adları büyük harfle başlar: *Türkçe, Almanca, İngilizce, Rusça, Arapça; Oğuzca, Kazakça, Kırgızca, Özbekçe, Tatarca.*

6. Devlet adları büyük harfle başlar: *Türkiye Cumhuriyeti, Amerika Birleşik Devletleri, Suudi Arabistan, Azerbaycan Cumhuriyeti.*

7. Din ve mezhep adları ile bunların mensuplarını bildiren sözler büyük harfle başlar: *Müslümanlık, Müslüman; Hristiyanlık, Hristiyan; Musevilik, Musevi; Budizm, Budist; Hanefilik, Hanefi; Malikilik, Maliki; Protestanlık, Protestan; Katoliklik, Katolik.*

8. Din ve mitoloji ile ilgili özel adlar büyük harfle başlar: *Tanrı, Allah, Cebrail, Zeus, Oziris, Kibele*. Ancak *tanrı* kelimesi özel ad olarak kullanılmadığında küçük harfle başlar: *Eski Yunan tanrıları*. Bazı dinî terimlerin küçük harfle başlaması gelenekleşmiştir: *cennet, cehennem, uçmak, tamu, peygamber, sırat köprüsü*.

9. Gezegen ve yıldız adları büyük harfle başlar: *Merkür, Neptün, Plüton, Halley, Dünya, Güneş, Ay* vb.

10. Yer adları (kıtâ, bölge, il, ilçe, köy, semt, cadde, sokak, semt vb.) büyük harfle başlar: *Asya, Avrupa, Afrika, Amerika; İç Anadolu, Doğu Anadolu, Güneydoğu Anadolu, Yakın Doğu; Ankara, İstanbul, Taşkent, Bağdat, Moskova; Turgutlu, Ürgüp, Ahlat; Çayırbağı, Akçaköy; Bahçelievler, Cebeci; Atatürk Bulvarı, Ziya Gökalp Caddesi; Sankiyedim Sokağı, Asmalımescit Sokağı*.

UYARI: *Doğu* ve *batı* sözleri yön bildirdiğinde küçük olarak yazılır: *Bursa'nın doğusu*. Bu sözler düşünce, hayat tarzı, politika vb. anlamlar bildirdiğinde ise büyük olarak yazılır: *Batı medeniyeti, Doğu mistisizmi* vb.

Yer adlarında ilk isimden sonra gelen *deniz, nehir, göl, dağ, boğaz* vb. tür bildiren ikinci isimler büyük harfle başlar: *Ağrı Dağı, Aral Gölü, Çanakkale Boğazı, Dicle Irmağı, Ege Denizi, Erciyes Dağı, Fırat Nehri, Tuna Nehri, Van Gölü, Zigana Geçidi, Süveyş Kanalı*.

UYARI: Özel ada dâhil olmayıp tamlama kuran şehir, il, ilçe, bucak, belde, köy vb. sözler küçük harfle başlar: *Konya ili, Etimesgut ilçesi, Taflan köyü* vb.

Mahalle, meydan, bulvar, cadde, sokak adlarında geçen *mahalle, meydan, bulvar, cadde, sokak* kelimeleri büyük harfle başlar: *Gazi Osmanpaşa Mahallesi, Yıldız Mahallesi, Yunus Emre Mahallesi, Karaköy Meydanı, Zafer Meydanı, Gazi Mustafa Kemal Bulvarı, Ziya Gökalp Bulvarı, Nene Hatun Caddesi, Cemal Nadir Sokağı, Fevzi Çakmak Sokağı, İnkılap Sokağı, Reşat Nuri Sokağı, Türk Ocağı Sokağı*.

UYARI: Yer bildiren özel isimlerde de kısaltmalı söyleyiş söz konusu olduğu zaman, kelime başında büyük harf kullanılır: *Hisar'dan, Boğaz'dan, Bulvar'dan*.

11. *Saray, köşk, han, kale, köprü, anıt* vb. yapı adlarının bütün kelimeleri büyük harfle başlar: *Topkapı Sarayı, Dolmabahçe Sarayı, İshakpaşa Sarayı, Çankaya Köşkü, Horozlu Han, Ankara Kalesi, Alanya Kalesi, Galata Köprüsü, Fatih Sultan Mehmet Köprüsü, Mostar Köprüsü, Beyazıt Kulesi, Zafer Abidesi, Bilge Kağan Anıtı.*

12. Kurum, kuruluş ve kurul adlarının her kelimesi büyük harfle başlar: *Türkiye Büyük Millet Meclisi, Türk Dil Kurumu, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Devlet Malzeme Ofisi, Millî Kütüphane, Çocuk Esirgeme Kurumu, Atatürk Orman Çiftliği, Çankaya Lisesi; Anadolu Kulübü, Mavi Köşe Bakkaliyesi; Türk Ocağı, Yeşilay Derneği, Muharip Gaziler Derneği, Emek İnşaat; Bakanlar Kurulu, Danışma Kurulu, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı; Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü.*

13. Kanun, tüzük, yönetmelik, yönerge, genelge adlarının her kelimesi büyük harfle başlar: *Medeni Kanun, Borçlar Hukuku (kanun), Atatürk Uluslararası Barış Ödülü Tüzüğü, Telif Hakkı Yayın ve Satış Yönetmeliği.*

UYARI: Kurum, kuruluş, kurul, merkez, bakanlık, üniversite, fakülte, bölüm, kanun, tüzük, yönetmelik vb.ni bildiren kelimeler, belli bir kurum vb. kastedildiğinde büyük harfle başlar: *Bu yıl Meclis, yeni döneme erken başlayacaktır. Son aylarda Kurum, yazım konusunda yoğun bir çalışma içine girmiştir.2876 sayılı Kanun bu yıl yeniden gözden geçiriliyor. Bu madde Yönetmelik'in 4'üncü maddesine aykırı düşmektedir.*

14. Kitap, dergi, gazete ve sanat eserlerinin (tablo, heykel, müzik) her kelimesi büyük harfle başlar: *Nutuk, Safahat, Kendi Gök Kubbemiz, Anadolu Notları, Sinekli Bakkal; Türk Dili, Türk Kültürü, Varlık; Resmî Gazete, Hürriyet, Milliyet, Türkiye, Yeni Yüzyıl, Yeni Asır; Saraydan Kız Kaçırma, Onuncu Yıl Marşı.*

UYARI: Özel ada dâhil olmayan *gazete, dergi, tablo* vb. sözler büyük harfle başlamaz: *Milliyet gazetesi, Türk Dili dergisi, Halı Dokuyan Kızlar tablosu.*

UYARI: Büyük harflerin kullanıldığı yerlerde bulunan *ve, ile, ya, veya, yahut, ki, da, de* sözleriyle *mı, mi, mu, mü* soru eki küçük harfle yazılır: *Mai ve Siyah, Suç ve*

Ceza, Leyla ile Mecnun, Turfanda mı, Turfa mı? Diyorlar ki, Dünyaya İkinci Geliş yahut Sır İçinde Esrar, Ya Devlet Başa ya Kuzgun Leşe, Ben de Yazdım.

15. Millî ve dinî bayramlarla bayram niteliği kazanmış günlerin adları büyük harfle başlar: *29 Ekim Cumhuriyet Bayramı, 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı, Ramazan Bayramı, Kurban Bayramı, Nevruz Bayramı, Anneler Günü, Öğretmenler Günü, 27 Mart Dünya Tiyatrolar Günü, 14 Mart Tıp Bayramı, Hıdırellez.*

Kurultay, bilgi şöleni, açık oturum vb. toplantıların adlarında her kelime büyük harfle başlar: *V. Uluslararası Türk Dili Kurultayı, Manas Bilgi Şöleni.*

16. Tarihi olay, çağ ve dönem adları büyük harfle başlar: *Kurtuluş Savaşı, Millî Mücadele, Cilalı Taş Devri, İlk Çağ, Yükselme Devri, Millî Edebiyat Dönemi, Servetifünun Dönemi, Tanzimat Dönemi.*

17. Özel adlardan türetilen bütün kelimeler büyük harfle başlar: *Türklük, Türkleşmek, Türkçü, Türkçülük, Türkçe, Türkolog, Türkoloji, Avrupalı, Avrupalılaştırmak, Asyalılık, Darvinci, Konyalı, Bursalı.*

UYARI: Özel ad kendi anlamı dışında yeni bir anlam kazanmışsa büyük harfle başlamaz: *acem* (Türk müziğinde bir perde), *hicaz* (Türk müziğinde bir makam), *nihavent* (Türk müziğinde bir makam), *acemi* (tecrübesiz), *amper* (elektrik akımında şiddet birimi), *jul* (fizikte iş birimi), *allahlık* (saf, zararsız kimse), *donkişotluk* (gereği yokken kahramanlık göstermeye kalkışmak).

UYARI: Özel adlar yerine kullanılan "o" zamiri cümle içinde büyük harfle yazılmaz.

18. Yer, millet ve kişi adlarıyla kurulan birleşik kelimelerde özel adlar büyük harfle başlar: *Antep fıstığı, Brüksel lahanası, Frenk gömleği, Hindistan cevizi, İngiliz anahtarı, Japon gülü, Maraş dondurması, Van kedisi.*

Tarihlerin yazımı

Belirli bir tarih bildiren ay ve gün adları büyük harfle başlar: *29 Mayıs 1453 Salı günü, 29 Ekim 1923, 28 Aralık 1982'de göreve başladı. Lale festivali 25 Haziranda başlayacak.*

1919 senesi Mayısının 19'uncu günü Samsun'a çıktım. (Atatürk)

Belirli bir tarihi belirtmeyen ay ve gün adları küçük harfle başlar: *Okullar genellikle eylülün ikinci haftasında öğretime başlar. Yürütme Kurulu toplantılarını perşembe günleri yaparız.*

EK 2. Görüş Bildirme Formu

Değerli meslektaşım,

Elinizdeki ankette sıralanan maddeler, ilköğretim öğrencilerine yazım kurallarının kazandırılması sürecinde öğretimde kullanılan ders araçlarındaki etkinliklerin, öğretim yöntem ve tekniklerinin yeterliliği ile ilgilidir. Konuyla ilgili hazırlanan aşağıdaki maddelerde siz değerli meslektaşlarımızın görüşleri istenmektedir. Araştırma verileri sadece bilimsel amaçlarla kullanılacaktır. Her soruyla ilgili görüşlerinizi sorunun altındaki boşluklara yazınız. Konuyla ilgili bunlardan farklı görüşleriniz varsa anketin sonundaki “diğer görüşler” başlığının altına lütfen yazınız. Çalışmaya sağladığınız katkılar için teşekkür ederiz.

Yrd. Doç. Dr. Halit Karatay
Öğretmen Hüseyin Karabuğa
Arş. Gör. Hadra Kübra Erkinay

SORULAR

1. Yazarken öğrencilerinizin yaptıkları yazım yanlışları dikkatinizi çekiyor mu?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. Öğrencilerinizin yazılı anlatım çalışmalarında karşılaştığınız yazım hatalar nelerdir?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. Derste yazımla ilgili bir sorunla karşılaştığınızda neler yaparsınız?

.....

.....

10. Türkçe dersi ile ilgili hazırlanan “Öğrenci Çalışma Kitabı” ve “Öğretmen Kılavuz Kitabı”nda, yazım kurallarının öğretimi için yeteri kadar etkinlikler sunulmuş mudur? Yazım kurallarının öğretimi için ders araçları yeterli midir? Puanlayınız.

Sıra no	YAZIM KURALLARI	(1) Yetersiz	(3) Kısmen Yeterli	(5) Yeterli
1	“de” bağlacının yazımı			
2	“ki” bağlacının yazımı			
3	“ne... ne...” bağlacının yazımı			
4	“mi” soru ekinin yazımı			
5	Sayıların yazımı			
6	Büyük harflerin yazımı			
7	Birleşik kelimelerin yazımı			
8	Deyimlerin yazımı			
9	İkilemelerin yazımı			
10	Alıntı kelimelerin yazımı			
11	özel adların yazımı			
12	Tarihlerin yazımı			
13	“de” ekinin yazımı			
14	“ki” ekinin yazımı			
15	Yabancı özel adların yazımı			
16	Pekiştirmeli sıfatların yazımı			
17	Fiil çekimlerinin yazımı			
18	“ile” edatının yazımı			

11. Bir yazım kuralının öğretilmesi ve kalıcılığının sağlanması için öğrenci çalışma kitabında ne kadar etkinliğe yer verilmelidir?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

12. Yazım kurallarının öğrenciye daha iyi kazandırılması için “Öğrenci Çalışma Kitaplarında” hangi etkinliklere yer verilebilir?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

13. Yazım kurallarının öğretimi ile ilgili diğer görüşleriniz.

.....

.....

.....

.....

.....

